

วิถีการวิจัยอย่างหนักท่องเที่ยว

ประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ
เพื่อศึกษาปัญหาเสพติดในแหล่งท่องเที่ยว

พินิจ ลาภอนานนท์
Mike Tranmer

จพ
ส 15
012083

เอกสารวิชาการชุดปฏิบัติการสนามในงานศึกษาปัญหาเสพติด
หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวน :

ประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ
เพื่อศึกษาปัญหายาเสพติดในแหล่งท่องเที่ยว

พินิจ ลาภธนานนท์
Mike Tranmer

เอกสารวิชาการชุดปฏิบัติการสนามในงานศึกษาปัญหายาเสพติด
หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN : 974-13-2990-3

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เป็น “บันทึกภาคสนาม” ของนักวิจัยมานุษยวิทยาคนหนึ่ง ซึ่งใช้เวลามากกว่า 1 ปี เดินทางเข้า-ออกพื้นที่ศึกษาแห่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความลับและอันตรายอย่างมาก คือ ข้อมูลเกี่ยวกับการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด นักมานุษยวิทยาคนนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทุกขั้นตอน ตั้งแต่เข้าไปอยู่ เฝ้าสังเกตสัมภาษณ์และบันทึก โดยอยู่บนพื้นฐานของการเป็นนักท่องเที่ยวระหว่างใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ได้เขียนบันทึกภาคสนาม ซึ่งเป็น “หัวใจ” ของงานวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้ขึ้นมา ในประเทศไทยมีหนังสือวิชาการเกี่ยวกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากมายที่ใช้เป็นตำราหรือคู่มือในการทำวิจัย แต่ในบรรดาหนังสือเหล่านั้นมีหนังสือตำราการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวนน้อยมากที่เขียนถึงวิธีการทำบันทึกขณะอยู่ในสนามออกมาเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่ใช้วิธีนี้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล

“บันทึกสนาม” ฉบับนี้ นักวิจัยได้บรรยายให้เห็นว่า การเตรียมตัวที่จะไปสนามต้องทำอะไร เมื่ออยู่ในสนามจะต้องทำตัวอย่างไร การบันทึกควรประกอบด้วยข้อมูลอะไร บันทึกอย่างไร ความลุ่มลึกที่ใช้วิธีการสังเกตเป็นอย่างไร และที่สำคัญคือความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของนักวิจัยที่มีต่อสถานการณ์ที่พบเห็นเป็นอย่างไร ทั้งหมดนี้อยู่ในรายงาน เรื่อง “วิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยว : ประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัญหายาเสพติดในแหล่งท่องเที่ยว”

บันทึกภาคสนามเล่มนี้ นับว่าเป็นเอกสารวิชาการที่มีความสมบูรณ์ของนิยามว่า “บันทึกภาคสนาม” คืออะไร หนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าในการเป็นตัวอย่างสำหรับนักวิจัยที่จะทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ และมีคุณค่าในการเป็นเครื่องมือสำหรับการเขียน การคิด และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม

เครือข่ายวิชาการสารเสพติด ภาคกลาง

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีนาคม 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ: การกำหนดบทบาทของนักวิจัย	1
วิธีการวิจัยอย่างนักห้องเทียบ	5
การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม	9
กลยุทธ์การวิจัยอย่างนักห้องเทียบ	23
บันทึกสนามในวิธีการวิจัยอย่างนักห้องเทียบ	27
• บันทึกสนามของผู้วิจัย	27
• บันทึกสนามของ Mike Tranmer	61
บทส่งท้าย	74

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ: การกำหนดบทบาทของนักวิจัย

เอกสารนี้เขียนขึ้นมาจากด้วยเหตุผลหลักคือ การสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ของนักวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้เข้าไปปฏิบัติงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง ซึ่งประเด็นการวิจัยนี้มีความละเอียดอ่อนและไวต่อปฏิกริยาหรือการตอบสนองในการให้ข้อมูลของคนในพื้นที่ศึกษา ดังนั้นการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยจึงต้องเลือกเฟ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นด้วย ผู้วิจัยจึงจะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ในการทำงานวิจัยบางโครงการถ้าเราเข้าไปในพื้นที่ศึกษาด้วยสถานภาพหรือบทบาทหนึ่งเราจะได้รับข้อมูลในลักษณะหนึ่งแต่ถ้าเรา เข้าไปในอีกสถานภาพหรือบทบาทหนึ่งเราก็จะได้รับข้อมูลในอีกลักษณะหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์หญิงบริการเพื่อศึกษาปัญหาโสเภณีในฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจและเป็นนักเที่ยว ปฏิกริยาของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลที่ให้ย่อมมีความแตกต่างกันอย่างมาก การแสดงบทบาทที่เหมาะสมและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพทุกคนต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา ตลอดระยะเวลา 9 เดือนที่เข้าไปศึกษาวิจัยในแหล่งท่องเที่ยวนี้ ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ตรงในการปรับประยุกต์แนวทางการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้การวิจัยสามารถดำเนินได้ตามเงื่อนไขและขอบเขตที่กำหนดไว้ซึ่งนับเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำมาถ่ายทอดแก่ผู้ที่สนใจ

ด้วยเงื่อนไขที่การวิจัยทางสังคมศาสตร์ไม่ได้มีห้องทดลอง หรือมีห้องปฏิบัติการวิจัยอย่างการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ภาวะสังคมที่เป็นอยู่จริงจึงเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการวิจัยของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวทางของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา เราไม่สามารถสร้างเงื่อนไขใดๆ ในลักษณะห้องทดลอง ที่จะช่วยให้เราสามารถทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลในแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากวิถีชีวิตของคน วิถีสังคม วิถีวัฒนธรรม วิถีเศรษฐกิจ วิถีการเมืองและวิถีอื่นๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับคนและความสัมพันธ์ของคนในแต่ละสังคม/ชุมชน ไม่สามารถที่จะจำลองหรือสร้างสภาวะเพื่อควบคุมเงื่อนไขของสังคม/ชุมชนหนึ่งๆ ตามที่นักวิจัยต้องการจะกำหนดได้ ถึงแม้ว่าจะสามารถทำได้ ผลการวิจัยในสภาวะจำลองดังกล่าว ก็คงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงในปรากฏการณ์สังคมได้ชัดเจนเสมือนกับที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวิจัยทางสังคมนักวิจัยจึงต้องเข้าสู่สนามจริง เข้าไปศึกษาให้เข้าใจถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนักวิจัยในแต่ละสาขาวิชาอาจจะใช้แนวทางการวิจัยที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่สิ่งที่เหมือนกันคือมีความพยายามจะค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอ ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำเสนอในประเด็นทางวิชาการแล้ว ยังมีการนำเสนอปัญหาและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เขียนมีความคาดหวังให้งานเขียนชิ้นนี้สามารถเป็นสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเริ่มเข้ามาสู่กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพได้เข้าใจถึงข้อจำกัดบางประการในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะสังคมปัจจุบัน การที่เราจะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์สังคมปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนซับซ้อนได้ดี เราจำเป็นต้องเข้าถึงข้อมูลในทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์สังคมนั้น เราไม่สามารถศึกษาวิจัยคนหรือกลุ่มคนเพียงบางส่วน แล้วนำมาสรุปเป็นปรากฏการณ์สังคมโดยรวมได้แต่โดยความเป็นจริงแล้วการเข้าถึงบุคคลบางกลุ่มไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะในการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งตัวนักวิจัยเองคือเครื่องมือสำคัญที่สุดในการวิจัย แต่โดยความเป็นจริงนักวิจัยไม่สามารถที่จะเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายการวิจัยได้อย่างกลมกลืน

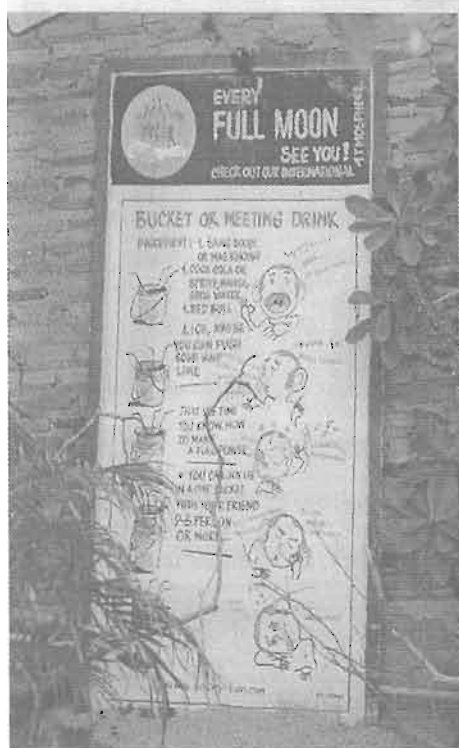
เนื่องจกงานวิจัยนี้ทำการศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของไทย และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้เองที่เป็นผู้เสพยาเสพติดกลุ่มใหญ่ และก็เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ นอกเหนือไปจากกลุ่มผู้ให้บริการการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในพื้นที่ศึกษาดังนั้นการที่นักวิจัยจะเข้าถึงแหล่งข้อมูลและได้รับข้อเท็จจริงที่ชัดเจน วิธีการหนึ่งที่ได้คือนักวิจัยควรจะเข้าไปศึกษาโดยกำหนดบทบาทเป็นนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หากพิจารณาโดยผิวเผินการแสดงบทบาทเป็นนักท่องเที่ยวเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ไม่น่าที่จะเป็นเรื่องยุ่งยากแต่อย่างใด เพราะทุกคนสามารถเดินเข้าออกในสถานบริการการท่องเที่ยวได้โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งว่าเขาเป็นนักท่องเที่ยวหรือไม่ใช่ แต่โดยหลักการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ว่านักวิจัยจะเข้าไปในฐานะเป็นนักท่องเที่ยวหรือจะเป็นอะไรก็ตาม นักวิจัยควรจะแสดงบทบาทให้เหมือนกับบุคคลที่เราได้กำหนดบทบาทให้เป็น แต่เราต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่าคนแต่ละคนนั้นมีบุคลิกประจำตัวที่แตกต่างกัน การแสดงบทบาทอย่างนักท่องเที่ยวของนักวิจัยจึงอาจจะดูเหมือนจริงหรือไม่เหมือนจริงได้ ทั้งนี้เพราะการวิจัยคือการพยายามค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในประเด็นที่ต้องการศึกษา การพูดคุยและการสร้างความสัมพันธ์ของนักวิจัยกับแต่ละกลุ่มบุคคลจึงมักเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย จนกระทั่งอาจจะดูไม่เป็นธรรมชาติเหมือนอย่างนักท่องเที่ยวจริงๆ แม้ผู้เขียนได้พยายามแสดงบทบาทนักท่องเที่ยวในการวิจัยนี้ แต่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจะเข้าศึกษาข้อมูลได้จากทุกแหล่ง เพราะมีกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะเข้าถึงได้ง่าย คือนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นนักวิจัยจึงจำเป็นต้องหาผู้ช่วยที่มีความเหมาะสมในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ ซึ่งก็โชคดีที่ผู้วิจัยสามารถหาผู้ช่วยวิจัยชาวอังกฤษชื่อว่า Mike Tranmer ให้เข้าไปช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในงานเขียนนี้จึงได้นำเสนอรายละเอียดการบันทึกข้อมูลสนามเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นของผู้วิจัยเองและอีกส่วนหนึ่งเป็นของผู้ช่วยวิจัยชาวอังกฤษ

การนำเสนอในหนังสือนี้เป็นกรนำเสนอบันทึกงานสนามโดยไม่มีกรวิเคราะห์ข้อมูล เพราะจะเป็นวิธีการสะท้อนประสบการณ์ได้ชัดเจนมากกว่าการนำเสนอรายงานผลการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบันทึกสนามของ Mike ที่บันทึกในลักษณะเป็นการเล่าเรื่อง จึงเป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียนหรือภาษาวิชาการ แต่เพื่อให้ได้วรรคและบรรยากาศตามบันทึกที่เป็นต้นฉบับเดิม ผู้เขียนจึงไม่ทำการปรับแก้ข้อความหรือสำนวนใดๆ ยกเว้นกรเปลี่ยนชื่อบุคคลและสถานที่จริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบใดๆ แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามประเด็นต่างๆ ในบันทึกสนามนั้น แต่อย่างไรก็ตามในหนังสือนี้มิใช่เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลดิบจากการบันทึกงานสนามเท่านั้น ผู้เขียนได้สอดแทรกหลักการพื้นฐานและเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพไว้อย่างครบถ้วน ทั้งแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการจดบันทึกงานสนาม (Field Note) โดยเน้นในรูปแบบการนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในสนาม ไม่ใช่ในรูปแบบของหลักการหรือทฤษฎีการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจุดเน้นในการเรียนรู้แนวทาง และสาระของการจดบันทึกงานสนาม (ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ) ว่าควรจะประกอบด้วยอะไรบ้าง เขียนเพื่ออะไรและจะบันทึกอย่างไรนั้น ผู้อ่านจะสามารถค้นพบได้จากการอ่านรายละเอียดทั้งหมดอย่างพินิจพิเคราะห์ ผู้เขียนไม่ต้องการนำเสนอขั้นตอนหรือรายละเอียดของเทคนิควิธีการดังกล่าว เพราะเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้อ่านสามารถหาเอกสารอ่านหรือค้นคว้าได้เอง จากตำราการวิจัยเชิงคุณภาพ งานเขียนนี้ต้องการนำเสนอถึงประสบการณ์และตัวอย่างเชิงรูปธรรม และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาหรือนักวิจัยใหม่ที่มีความสนใจจะทำงานวิจัยในลักษณะและเงื่อนไขที่คล้ายคลึงกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยว

ในความเป็นจริงทุกคนในสังคมล้วนต้องแสดงหลายบทบาทไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่เดียวกับที่ฉันมีสถานภาพเป็นลูกอยู่ในครอบครัวหนึ่ง ฉันก็มีบทบาทเป็นพ่อและเป็นสามีอยู่ในอีกครอบครัวหนึ่ง ในขณะที่ฉันเป็นนักวิจัยที่ขอศึกษาหาความรู้และภาวะข้อเท็จจริงของสังคมในแง่มุมต่างๆ ฉันก็ดำรงอีกสถานภาพหนึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง การที่ต้องเดินทางอยู่บ่อยครั้งเพื่อแสวงหาคำตอบในปรากฏการณ์สังคมที่ต้องการหาความจริงในฐานะนักวิจัย ฉันก็สามารถจะเป็นนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความรื่นรมย์จากธรรมชาติและสิ่งเจริญหูเจริญตาต่างๆ หรือเป็นผู้ให้บริการในสถานบริการด้านการท่องเที่ยว แต่ในสถานการณ์จริงคนเราอาจจะไม่สามารถแสดงบทบาทต่างๆ ของตนได้อย่างกลมกลืนทุกบทบาท และก็ไม่สามารถกำหนดบทบาทที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสมจะตามความปรารถนาได้ทั้งหมด

ฉันมีเพื่อนชาวอังกฤษคนหนึ่งที่เขาสามารถเลือกเส้นทางชีวิตได้อย่างน่าอัศจรรย์ ดิน (Dean) เป็นนักท่องเที่ยวด้วยคนหนึ่ง และเขาก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวที่เป็นเจ้าของกิจการร้านขายของที่ระลึกในบริเวณชายทะเลที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งทางฝั่งตะวันออกของเกาะอังกฤษ ประสบการณ์ในชีวิตของเขาจึงเป็นทั้งนักท่องเที่ยวและเป็นผู้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เขาใช้วิถีชีวิตเช่นนี้มานานหลายปี ดินเป็นคนส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์จากการที่ชายทะเลส่วนมากในอังกฤษสามารถจะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้เพียงปีละไม่เกิน 6 เดือน ชายทะเลที่ครอบครัวของดินมีร้านขายของที่ระลึกก็อยู่ในเดือนนี้ โดยจะมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนกันมาไม่เกิน 6 เดือน หลังจากนั้นอากาศมักจะมืดมัว ลมแรง และหนาวเหน็บ จนยากที่จะเปิดกิจการร้านค้าได้ ครอบครัวของเขาจึงจำเป็นต้องปิดร้านขายของที่ระลึกในช่วงเวลานี้ เหลือไว้แต่เพียงร้านขายของทั่วไปร้านหนึ่งเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ดินเลือกวิถีชีวิตที่ตอบสนองได้ทั้งความต้องการของตนเองและของครอบครัว เขาได้ใช้เวลา 6 เดือนกับการทุ่มเททำงานให้กับกิจการของครอบครัว จากนั้น 6 เดือนที่เหลือจึงเป็นเวลาแห่งการท่องเที่ยวไขว่คว้าหาประสบการณ์ส่วนตัว ดินชอบท่องเที่ยวไปในประเทศต่างๆ เริ่มจากการท่องเที่ยวในทวีปยุโรปหลายประเทศก่อนที่จะเดินทางมาแถบเอเชียอาคเนย์ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ทำให้เขามีความสนใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นในซีกโลกตะวันออก จึงได้กลับไปเรียนต่อระดับปริญญาตรีในสาขาเอเชียอาคเนย์ศึกษา (Southeast Asian Studies) เพื่อจะได้มีความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของคนชาติต่างๆ ในพื้นที่นี้มากขึ้น ปัจจุบันดินจบการศึกษาแล้ว ซึ่งดินยังคงหาโอกาสมาศึกษาหาประสบการณ์ในหลายประเทศของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยที่เขาเคยมาเยี่ยมเยียนอยู่บ่อยๆ เพื่อนชาวอังกฤษอีกคนหนึ่งชื่อไมค์ (Mike) ก็มีความหลงใหลในความเป็นเมืองไทย อาหารไทย และวิถีชีวิตแบบไทยๆ ทุกๆ ปี ไมค์พยายามทำงานหาเงินในบ้านเกิดของตนเอง เพื่อเป็นค่าตัวเครื่องบินและค่าใช้จ่ายมาเที่ยวเมืองไทยปีละ 3 เดือน ไมค์มีเพื่อนคนไทยมากมาย ความสุขของเขาคือการได้มาเที่ยวเมืองไทย เขามีความคาดหวังว่าอนาคตหากมีโอกาสเขาอยากจะมาอยู่และใช้ชีวิตในเมืองไทยตลอดไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การท่องเที่ยวในความหมายของคนเหล่านี้จึงไม่ใช่เป็นการมาเที่ยวชมสถานที่สวยงาม หากความสนุกสนานหรือความตื่นเต้นจากการได้พบสิ่งแปลกใหม่ แต่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่สัมพันธ์และผูกพันใกล้ชิดกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับผมแล้วพวกเขาไม่ใช่นักท่องเที่ยวทั่วไปที่เข้ามาเมืองไทย แต่เป็นนักท่องเที่ยวที่อยากมาเรียนรู้และเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมไทย บนพื้นฐานการสร้างความสัมพันธ์ ความผูกพัน และใช้ชีวิตร่วมกับคนไทย อย่างน้อยก็ในช่วงหนึ่งของการได้เข้ามาสัมผัสและอยู่ร่วม ทั้งดินและไม้ค้ออาจจะมีความเข้าใจวิถีชีวิตของคนไทยเพียงกลุ่มหนึ่งที่เขาได้สัมพันธ์ใกล้ชิด และคนเหล่านั้นเป็นคนในกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มักจะถูกจำแนกว่าเป็นคนในระดับล่างของสังคมไทย การเรียนรู้ของพวกเขาไม่มีกระบวนการศึกษาวิจัยที่สลับซับซ้อนอันใด กลวิธีง่าย ๆ คือการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลที่เขาต้องการจะคบหาอย่างใกล้ชิดและเรียนรู้ ทั้งสองคนไม่รู้ตัวว่ากำลังศึกษาวิถีชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งอย่างลึกซึ้ง เขามาดูอย่างนักท่องเที่ยว แต่ไม่ได้ใช้ชีวิตอย่างนักท่องเที่ยวเขาได้สัมผัสเอาวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่เขาได้สัมผัสเอาไว้ เป็นความรู้และประสบการณ์ที่พวกเขาไม่มีวันจะลืมเลือน ผมเคยคุยกับพวกเขาถึงประสบการณ์ชีวิตในเมืองไทยที่ได้เคยสัมผัสมาก่อน สิ่งที่ผมได้ฟังคือความรู้ความเข้าใจในอีกแง่มุมหนึ่งของสังคมไทยที่ผมไม่มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้ได้ใกล้ชิดอย่างพวกเขา ผมรู้สึกทั้งในประสบการณ์และความรู้ของพวกเขาอย่างมาก จนกลายเป็นความรู้สึกอยู่ลึกๆ ในใจที่ต้องการจะเรียนรู้วิถีชีวิตและสังคมไทยผ่านเลนส์ของนักท่องเที่ยวบ้าง

ผมจึงเริ่มมองการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นเครื่องมือการวิจัยหนึ่ง ที่จะช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย หรือเป็นสื่ออย่างหนึ่งของการเข้าไปใกล้ชิดกับกลุ่มคนและสังคมในลักษณะหนึ่ง ผมเคยเรียนรู้เพื่อเข้าใจวิถีชีวิตของคนและกลุ่มคนในสังคมผ่านกระบวนการศึกษาภายใต้บทบาทของนักวิจัย ผมเคยเข้าไปอยู่ร่วมกับคนในชนบทในทุกภาคของประเทศไทย เคยเรียนรู้วิถีชีวิตของคนเหล่านั้นผ่านเลนส์ของนักวิจัย แม้จะมีความปรารถนาอยู่ลึกๆ แต่ผมเองยังไม่เคยมีโอกาสดูเรียนรู้วิถีชีวิตของคนและสังคมไทยในแบบอย่างของการเป็นนักท่องเที่ยวตามที่ดินและไม้ค้อทำอยู่เป็นประจำทุกปี วิธีการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวฝังใจอยู่ในความรู้สึกของผมอยู่เนิ่นนานหลายปี แม้เคยพยายามเข้าไปเรียนรู้บางชุมชนในฐานะนักท่องเที่ยว แต่เงื่อนไขเวลาที่จำกัดทำให้ไม่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติอย่างลึกซึ้งได้ จนกระทั่งช่วงต้นปี 2545 นี้เองที่โอกาสได้เข้ามาเยือน ผมได้รับการติดต่อจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ให้ทำการศึกษาวิจัยในโครงการหนึ่ง ที่มีความต้องการเรียนรู้ข้อมูลในเชิงลึก เพื่อเข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคมที่หลายคนมองว่าเป็นความเสี่ยงกับความไม่ปลอดภัยอยู่ไม่น้อย นั่นคือความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติด ที่จริงแล้วงานวิจัยนี้ไม่ได้เรียกร้องให้ผมต้องใช้วิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยว แต่ผมเองที่คิดจะลองใช้วิธีการวิจัยเช่นนี้ เพราะกลุ่มเป้าหมายการวิจัยกลุ่มหนึ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อความเข้าใจในเชิงลึกคือนักท่องเที่ยวที่ผมใช้คำว่า "วิถีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยว" เป็นเพราะมันไม่ใช่ระเบียบวิธีวิจัย แต่เป็นแนวทางหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยยึดถือบทบาทของการเป็นนักท่องเที่ยวในการเก็บรวบรวมข้อมูล หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความพยายามเรียนรู้สังคมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านเลนส์ของนักท่องเที่ยวในวิถีการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาวิจัยในบทบาทของการเป็นนักท่องเที่ยว จะต้องเข้าไปสัมพันธ์

ใกล้ชิดกับกลุ่มคน ชุมชน หรือสังคมที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา และที่สำคัญคือผู้ที่เป็กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาจะต้องรับรู้และยอมรับนักวิจัยในฐานะนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเงื่อนไขนี้เป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้ที่เป็นักวิจัยอาชีพและวนเวียนอยู่ในกระบวนการวิจัยทางสังคมมานาน บทสนทนาและการซักถามของนักวิจัยมักจะมีเป้าหมายเพื่อการรับรู้ หรือเข้าใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเจาะจง จึงดูแปลกแยกจากลักษณะของนักท่องเที่ยวดูทั่วไป ซึ่งอาจจะเป็อุปสรรคสำคัญให้ผมไม่สามารถเข้าไปใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยบางกลุ่มได้ อย่างเช่นในช่วงก่อนเริ่มการวิจัยในโครงการนี้ผมได้ทดลองใช้วิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวดูในแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง ที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกันกับพื้นที่วิจัยจริง ในขณะที่ผมเริ่มต้นเข้าไปสู่พื้นที่ดังกล่าวเพื่อการศึกษาสภาพเบื้องต้นทางสังคม ผมมักจะถูกถามอยู่บ่อยครั้งว่าทำงานอะไร พอผมตอบตามตรงว่าเป็นนักวิจัย บางคนก็เริ่มเปลี่ยนท่าทีและความสัมพันธ์ มีความระแวงระวังในบทสนทนามากขึ้นและมักจะไม่ค่อยแสดงความรู้สึกที่เป็นส่วนลึกออกมาให้เห็น ในสถานการณ์เช่นนี้ไม่ได้มีความหมายว่าการเป็นักวิจัยเป็สิ่งที่น่ารังเกียจ แต่เนื่องจากในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ล้วนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยมากขึ้น คนบางกลุ่มที่ไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนหรือวิถีชีวิตของตนจึงกลัวการถูกวิจัย ตัวอย่างเช่น ถ้าเข้าไปคุยเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดกับผู้เสพหรือค้ายาเสพติดและเปิดเผยว่าคุณเป็นักวิจัย กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดเหล่านั้นคงไม่อยากจะเข้ามานั่งร่วมวงสนทนาด้วย (ซึ่งก็รวมถึงคนอื่นๆ อาชีพด้วย) การศึกษาข้อมูลหรือเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มคนบางกลุ่ม จึงเป็การยากอย่างยิ่งที่จะเข้าไปเรียนรู้ในฐานะของนักวิจัย นักวิจัยจึงอาจจะต้องหาค้นหาหนทางใหม่ในการเข้าไปค้นหาข้อมูล การเข้าไปเรียนรู้ในรูปแบบของนักท่องเที่ยวดูอาจเป็หนทางหนึ่งที่จะช่วยลดเงื่อนไขข้อจำกัดเหล่านั้นได้บ้าง แต่ควรทำอย่างไรที่นักวิจัยจะสามารถแสดงบทบาทและมีบุคลิกอย่างนักท่องเที่ยวดูแท้จริง

อย่างไรก็ตามจรรยาบรรณของนักวิจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือการไม่หลอกลวงผู้ให้ข้อมูล อันเป็สิ่งที่ผู้เขียนยึดมั่นและพยายามไม่ให้เกิดกรณีปัญหานี้ขึ้นมา บางคนบอกว่าการบอกไม่หมดกับการหลอกลวงนั้นต่างกัน ตอนแรกผมรู้สึกคัดค้านอยู่ใใจ แต่ปัจจุบันผมเองก็เริ่มเข้าใจถึงนัยของคำกล่าวนี้อย่างไรก็ตามการที่จะบอกไม่หมดนั้นจำเป็นต้องอยู่ในเงื่อนไขที่ว่าถ้าหากบอกความจริงทั้งหมดแล้วจะกลายเป็อุปสรรคใหญ่หลวงต่อการวิจัย หรือเป็เงื่อนไขที่อาจทำให้ผู้วิจัยต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องเสี่ยงกับความปลอดภัยในการทำงาน อย่างเช่นในโครงการวิจัยนี้ผมเองไม่อยากจะนึกถึงผลที่จะตามมา ถ้าหากผมเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาว่าจะเข้ามาศึกษาเรื่องยาเสพติด ขณะเดียวกันถ้าผมบอกว่าเป็นนักท่องเที่ยวดูเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจและเข้ามาอยู่นานๆ คงจะไม่มีใครเชื่อ เพราะผมไม่ใช่เด็กวัยรุ่นที่จะอ้าซ่ายังไม่ีอาชีพเป็หลักแหล่ง และก็ยังไม่ใช่ผู้เกษียณอายุแล้วและต้องการมาพักผ่อนระยะยาว ดังนั้นผมจึงต้องคิดหาวิธีที่เหมาะสม เพื่อสามารถทำการศึกษาวิจัยได้โดยที่ไม่ต้องทำผิดจรรยาบรรณด้วยการหลอกลวงผู้ให้ข้อมูล สิ่งสำคัญที่ผมกำหนดตัวเองอย่างเคร่งครัดก่อนการเตรียมตัวเข้าสู่สนามวิจัยคือ อาจจะบอกไม่หมดว่าเป็นใครและมาทำอะไรแต่ต้องไม่โกหกหลอกลวง ผมพยายามคิดอยู่นานว่าควรจะเข้าสู่สนามในสถานภาพอะไรที่ไม่ใช่ักวิจัย ในที่สุดผมก็คิดถึงอีกสถานภาพหนึ่งในมหาวิทยาลัยคือการเป็อาจารย์ ผมไม่ได้โกหกเพราะผม

ก็ต้องสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยด้วย ประกอบกับช่วงเวลานั้นเป็นช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน ดังนั้นผมจึงสามารถกล่าวอ้างได้ว่าผมมาท่องเที่ยวในช่วงปิดเทอมก่อนการเปิดภาคการศึกษาใหม่ เพราะผมมีกำหนดเวลาจะเริ่มเข้าสู่พื้นที่วิจัยในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งนอกจากจะเป็นช่วงปิดเทอมแล้วยังเป็นช่วงโลว์ซีซั่น อันเป็นช่วงที่ไม่มีนักท่องเที่ยวพลุกพล่าน และกลุ่มเป้าหมายการวิจัยจะมีเวลาให้ผมเข้าไปร่วมเสวนาด้วยเพื่อการสร้างโอกาสใกล้ชิดและปลูกความสัมพันธ์ที่ดี

หลักการเบื้องต้นก่อนการดำเนินการวิจัยในแต่ละเรื่องหรือแต่ละโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการลงสนาม การไม่เตรียมตัวให้พร้อมก็เท่ากับเป็นการสร้างโอกาสแห่งความล้มเหลวในกระบวนการวิจัยให้เกิดขึ้นได้มาก การที่ต้องคิดเตรียมการไว้ก่อนล่วงหน้าว่าจะเข้าไปหาข้อมูลในรูปแบบและบทบาทใดสำหรับงานวิจัย ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและไวต่อการได้รับหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลจึงยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น การเตรียมตัวเข้าไปทำวิจัยของนักวิจัยเชิงคุณภาพต่างก็มากกับนักวิจัยเชิงปริมาณ เพราะนักวิจัยเชิงคุณภาพไม่ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แต่ตัวนักวิจัยเองนั่นแหละที่เป็นเครื่องมือวิจัยที่สำคัญ การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการลงสนามจึงเป็นความจำเป็นของนักวิจัยเชิงคุณภาพทุกคน

สำหรับงานวิจัยนี้ นอกจากจะเตรียมการวิจัยด้วยการกำหนดบทบาทของตนเองแล้ว ยังมีอีกหลายเรื่องหลายประการที่ผมจะต้องเตรียมตัวก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลจริง นั่นคือการศึกษาเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจสภาพพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของคนในพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาวิจัย การศึกษาเบื้องต้นนี้ในบางโครงการเราอาจจะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเอกสารแล้วก็เข้าสู่สนามได้ทันที แต่ในบางโครงการเราจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยตนเอง บางครั้งเข้าไปเพียงแค่สังเกตการณ์ บางครั้งเข้าไปเพื่อการแนะนำตัวกับผู้นำชุมชนหรือกลุ่มคนเป้าหมายที่เราจะทำการวิจัย บางครั้งต้องทำมากกว่านั้นด้วยการสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย ก่อนที่จะกำหนดแนวทางการทำงานวิจัยที่เหมาะสม ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลงานวิจัยและเงื่อนไขของพื้นที่วิจัย ในแง่ของพื้นที่วิจัยผมได้กำหนดไว้แล้วตามเงื่อนไขของการศึกษาวิจัยว่าจะต้องเข้าไปในพื้นที่ใด ข้อมูลเอกสารเบื้องต้นก็เก็บรวบรวมไว้พร้อมแล้ว จึงเหลืองานสำคัญเบื้องต้นที่ต้องทำคือการเข้าไปสังเกตการณ์ในสถานที่จริง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์จริงของพื้นที่ศึกษาว่าอยู่ในเงื่อนไขที่จะเป็นอุปสรรคหรือเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการวิจัยหรือไม่และอย่างไร การเดินทางเข้าสู่ดินแดนที่ถูกเรียกขานว่า “เกาะสวาทหาดสวรรค์” ตามที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างเล่าขานสืบต่อกันมานาน จึงเริ่มต้นขึ้น

การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม

วันแรก : เดินทางสู่เกาะสวาทหาดสวรรค์

ผู้ร่วมเดินทางมาในรถโดยสารปรับอากาศคันเดียวกันกับผม ซึ่งกำลังเดินทางสู่พื้นที่ศึกษาที่ได้รับการขนานนามจากนักท่องเที่ยวต่างชาติว่าเกาะสวาทหาดสวรรค์ครั้งนี้ มีกลุ่มคนที่จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือคนท้องถิ่นที่เดินทางกลับภูมิลำเนาด้วยเหตุผลต่างๆ ทั้งการเดินทางกลับจากการติดต่องานหรือกิจธุระ การเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านหลังออกจากถิ่นฐานในบางเวลาหนึ่งเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการทำงาน ตัวอย่างเช่น หนุ่มสาวคู่หนึ่งที่นั่งอยู่ข้างหน้าผม พวกเขาพูดคุยกะหนังกะหนึ่งกันมาตลอดทาง พวกเขาเดินทางร่วมกับเพื่อนๆ อีกสี่ห้าคน เด็กสาวที่นั่งเบาะข้างหน้าผมเป็นคนท้องถิ่น เธอเข้าไปศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในเมืองหลวง สาวน้อยพาเพื่อนๆ กลับไปเที่ยวบ้านในตัวจังหวัด และมีแผนว่าจะเดินทางไปเที่ยวเกาะแห่งนี้กับที่เป็นจุดหมายการเดินทางของผมในครั้งนี้ สาวน้อยคนนี้เป็นตัวแทนของคนกลุ่มแรกที่ผมกำลังกล่าวถึงนี้ ส่วนเพื่อนๆ ของเธอก็คือตัวแทนของคนกลุ่มที่สองที่ผมจำแนกได้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนอกจากพวกเขาเป็นนักท่องเที่ยวที่ข้ามไปเกาะในลักษณะเป็นผลพวงจากการติดตามไปเที่ยวบ้านเพื่อนแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวที่ข้ามไปเกาะเพราะมีความหลงใหล และเต็มด้วยความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่บนเกาะ ซึ่งผมเองก็พยายามจะทำให้ดูเสมือนเป็นผู้หนึ่งที่ถูกรวมอยู่ในคนกลุ่มหลังนี้ด้วย

สำหรับกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีความมุ่งมั่นเดินทางข้ามขอบฟ้ามาสู่ดินแดนไทย และกำลังจะเดินทางข้ามทะเลกว้างใหญ่สู่เกาะที่พวกเขาหมายมั่นว่าจะต้องเดินทางไปให้ได้อย่างน้อยสักครั้งหนึ่งในการเดินทางมาเมืองไทยครั้งนี้ในภายหลังผมมาารู้ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนบนเกาะสวาทหาดสวรรค์ว่า พวกเขารู้จักชื่อเสียงของเกาะนี้จากเพื่อนๆ ที่เคยเดินทางมาเที่ยวก่อนแล้ว คำเล่าขานจากเพื่อนๆ ทำให้เขาต้องหาโอกาสเดินทางมาเมืองไทยและมีเป้าหมายการเข้าถึงความมหัศจรรย์ที่พวกเขาจะแสวงหาได้บนเกาะนี้ "ความงามของธรรมชาติ ผู้หญิงและกัญชา" มันจึงกลายเป็นทั้งเกาะสวาทและหาดสวรรค์สำหรับพวกเขาอย่างแท้จริง ซึ่งพวกเขาต่างก็ยอมรับในภายหลังว่าเป็นจริงอย่างที่คำเล่าขานซบเซาไปจนถึงต่างดาวต่างแดน อย่างไรก็ตามคนกลุ่มนี้ยังรวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการเดินทางมาเกาะนี้เพราะความงามของธรรมชาติอย่างแท้จริง นักท่องเที่ยวหลายสีผิว หลายสีผม และหลายสีตาเหล่านี้ มีจำนวนมากที่ชื่นชมเกาะนี้เพราะความสวยงามทางธรรมชาติ ไม่ใช่เพราะกัญชาหรือโสเภณี แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มหลังนี้มักจะอยู่บนเกาะไม่นานอาจจะเพียงสองสามวัน หนึ่งสัปดาห์หรือสิบวัน แต่จะไม่อยู่เป็นเดือนอย่างนักท่องเที่ยวผู้นิยมกัญชา สุราและสตรี ซึ่งนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้บางคนอยู่บนเกาะนี้มากกว่า 3 เดือน ผมจะกล่าวถึงนักท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้อีกครั้งภายหลังเมื่อบันทึกเล่มนี้ได้พาเราเดินทางเข้าสู่เกาะสวาทหาดสวรรค์แห่งนี้แล้ว

ภาพรวมของคนทั้ง 3 กลุ่มนี้สามารถพบเห็นได้ในทุกเที่ยวของการเดินทางสู่เกาะนี้ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามคนไทยมักจะเลียนแบบฝรั่งจนติดปากว่าเป็นช่วงไฮซีซั่น ซึ่งเป็นช่วงอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายนของทุกปี ส่วนช่วงโลว์ซีซั่นเราอาจจะพบเห็นนักท่องเที่ยวลักษณะคนกลุ่มแรกกับกลุ่มที่สาม คนกลุ่มที่สองไม่นิยมเข้าไปเกาะในช่วงโลว์ซีซั่นเพราะมีคลื่นลมมรสุม ทะเลไม่สงบและเล่นน้ำไม่ได้ เนื่องจากภายใต้คลื่นลมมรสุมของช่วงเวลานี้มีมัจจุราษแฝงตัวอยู่ด้วย ตลอดช่วงเวลากว่า 1 ปี ของการเดินทางเข้า-ออกเกาะนี้ผมพบว่ามียกท่องเที่ยวหลายคน (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ) ต้องเซ็นสัญญาวีซ่าให้กับมัจจุราษเกือบทุกเดือนของช่วงลมมรสุม โดยฝรั่งที่มักได้รับการเลือกจากท่านมัจจุราษ มักเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่คึกคะนองทั้งชายและหญิง และส่วนมากเป็นผู้นิยมกัญชาและแอลกอฮอล์ พอเมาได้ที่มักจะไม่วางใจอะไร เห็นช้างเท่าหมู เห็นคลื่นลมเป็นสิ่งทำหาย ออกแหวกว่ายได้คลื่นราวกับวิ่งระบำอยู่บนหาดทรายนุ่มขาว ฝรั่งหลายคนมองเห็นภาพเพื่อน ๆ ของตนว่าหายไปกับกระแสคลื่นโดยไม่สามารถช่วยเหลืออย่างไรได้ สิ่งที่ได้คือเศร้าเสียใจและไว้อาลัยในช่วงระยะสั้น ๆ จากนั้นทุกอย่างก็กลับคืนสู่ภาวะปกติ ที่จริงแล้วฝรั่งพวกนี้ไม่ใช่เพื่อนที่ร่วมเดินทางมาด้วยกัน แต่เป็นเพื่อนพบปะสังสรรค์และร่วมแลกเปลี่ยนความสนุกสนานบนเกาะนี้ ความตายของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจจะเล่าขานกันอยู่ 3-5 วัน แล้วก็เลือนลึ่มกันไป ยิ่งคนท้องถิ่นเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องับธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหลายพยายามจะปิดข่าว เพราะกลัวว่าจะกระทบกับการท่องเที่ยวที่กำลังซบเซาตามห้วงเวลาที่ยิ่งเลวร้ายขึ้นไปอีก นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ส่วนมากนิยมการลงเล่นน้ำเพื่อความสนุกสนานเฮฮา มากกว่าความดีความงามกับธรรมชาติ หรือผู้นิยมสตรี สุราและกัญชา จึงไม่นิยมเดินทางเข้าสู่เกาะในช่วงเวลานี้ เราจึงพบเห็นนักท่องเที่ยวกลุ่มที่สองนี้น้อยมากในช่วงโลว์ซีซั่น การเดินทางโดยรถทัวร์ของผมมาสิ้นสุดที่ตัวจังหวัด หลังจากเดินยัดเส้นยัดสายพักผ่อนอิริยาบถสักเล็กน้อย ผมก็จับรถสองแถวสู่ท่าเรือข้ามไปเกาะ ซึ่งต้องใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ขึ้นอยู่กับความหลากหลายของจุดหมายปลายทางของผู้ร่วมโดยสารมาในรถ วันนี้ผมเสียเวลาอยู่บนรถสองแถวน้อยหน่อย เพราะผู้ร่วมเดินทางส่วนมากเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ข้ามทะเลมาเรียนบนฝั่ง เด็กหญิงและชายเหล่านี้เดินทางไปและกลับเช่นนี้ทุกวัน การเดินทางจึงไปจบที่ท่าเรือข้ามเกาะภายในเวลาที่ผมยังไม่ทันจะเบื่อ

เรือที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางข้ามไปเกาะได้มีอยู่ 2 ประเภทคือเรือประมงขนาดกลางและเล็กที่ถูกดัดแปลงมาเป็นเรือโดยสารกับเรือเฟอร์รี่ที่รถยนต์ชนิดต่างๆ สามารถให้บริการข้ามไปเกาะได้ วันนี้ผมเดินทางมาใช้บริการที่ทำเรือประมงผมเลือกเส้นทางที่คนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทเบ็ดแคคเกอร์นิยมใช้ เพราะเป้าหมายของผม คือความเข้าใจวิถีชีวิตของคนเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องหาโอกาสใกล้ชิดกับคนเหล่านี้ให้มากที่สุด เผื่อว่าจะได้มีโอกาสพูดคุยด้วย จนอาจจะนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึก การเดินทางโดยเรือประมงโดยสารจึงเป็นเส้นทางที่เหมาะสมในการเตรียมตัวเข้าสู่สนาม

ผู้ร่วมเดินทางของผมในวันนี้เป็นเด็กนักเรียนมัธยมที่เดินทางกลับบ้านบนเกาะ และบรรดาคนท้องถิ่นหรือพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาซื้อหาของกินของใช้บนฝั่ง เรือเที่ยวนี้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียง 1 ใน 3 ของผู้โดยสารทั้งหมด ส่วนมากเป็นคนยุโรป มีหนุ่มสาวชาวญี่ปุ่นมาด้วยกัน 2 คู่ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยดูแล้วมีเพียง 4-5 คน รวมทั้งผมด้วย ผมเลือกเข้าไปนั่งอยู่ใกล้ๆ กลุ่มนักเรียนมัธยมสาว ๆ กลุ่มใหญ่ที่นั่งอยู่ด้วยกันเกือบ 10 คน ที่ทำเช่นนี้ก็เพราะอาจจะได้ข้อมูลบางอย่าง เด็กผู้หญิงเมื่อรวมกันกลุ่มใหญ่มักจะเฝ้าท์กันสนุกไม่ค่อยสนใจใคร ซึ่งก็เป็นจริงอย่างที่ว่า จากการนั่งฟังข้อมูลทำให้ผมทราบว่า เด็กพวกนี้ส่วนมากอยู่ในชุมชนที่อยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวของเกาะมากนัก และช่วยให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่าครอบครัวที่จะสามารถส่งบุตรหลานไปเรียนบนฝั่งได้ต้องมีฐานะดีพอสมควร (ภายหลังเมื่อผมได้หาข้อมูลจากชุมชนต่างๆ บนเกาะเพิ่มเติม จึงทราบว่าชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนประมงส่วนมากมีฐานะไม่ดี ลูกหลานมักจะไม่ได้เรียนสูงมากนัก โดยจะให้ลูกหลานเรียนมัธยมศึกษากันในโรงเรียนขยายโอกาสบนเกาะ มากกว่าจะอนุญาตให้ข้ามไปเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัดบนฝั่ง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากทีเดียว โดยเฉพาะค่าเดินทางและค่าอาหาร จึงเลือกที่จะให้ลูกหลานเรียนใกล้บ้าน ไม่ใช่เพื่อความอบอุ่นแต่เพื่อความประหยัด สำหรับคนที่มีฐานะดีพอจะให้ลูกข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนบนฝั่งได้มักเป็นครอบครัวที่มีกิจการเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวหรือการค้าพาณิชย์ และครอบครัวเกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งมักจะเป็นคนท้องถิ่นที่มีพื้นเพเดิมอยู่บนเกาะนี้มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย และเด็กนักเรียนที่เป็นลูกหลานของข้าราชการที่มีงานประจำทำอยู่บนเกาะ)

หลังจากเรือเข้าเทียบท่าบนเกาะผมต้องจับรถสองแถว เพื่อเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกำลังจะกลายเป็นห้องปฏิบัติการวิจัยทางสังคมของผม ระยะทางจากท่าเรือบนเกาะถึงศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวไม่ไกลกันมากนัก แต่เนื่องจากเป็นทางขึ้นเขาซึ่งบางช่วงสูงชันและคดเคี้ยวทำให้ต้องใช้เวลาในการเดินทางนานพอสมควร วันนี้ฟ้าใกล้มืดแล้วผมจึงมองไม่ค่อยเห็นทิวทัศน์ต่างๆ สองข้างทาง พอร์ตโดยสารผ่านชุมชนใหญ่แห่งหนึ่ง ผู้โดยสารทั้งหมดเกือบยี่สิบคนก็เหลืออยู่เพียง 8 คน โดยมีผมเป็นคนเอเชียคนเดียว นอกนั้นเป็นพวกฝรั่งตาน้ำข้าวทั้งหญิงและชาย มีหนุ่มสาวคู่หนึ่งนั่งตะกองกอดและจูบกันเป็นระยะๆ เกือบตลอดเส้นทางการเดินทางโดยไม่สนใจใคร คงเป็นเพราะวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตลอดช่วงเวลามากกว่า 1 ปีที่ผมวนเวียนเดินทางเข้า-ออกบนเกาะนี้ ผมไม่เคยเห็นนักท่องเที่ยวคนไทยทำเช่นนี้ ยกเว้นผู้หญิงบริการที่มากับแขกชาวต่างชาติ

ในที่สุดผมก็เดินทางมาถึงที่พักในบริเวณศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยว หลังจากเข้าที่พักเรียบร้อยแล้วจัดการอาบน้ำเพิ่มความสดชื่นแล้วจึงออกไปกินอาหารเย็นที่ร้านแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งโต๊ะลงบนชายหาดทรายขาวสะอาด ผมเองไม่เคยคิดว่าการตั้งโต๊ะให้บริการอาหารและเครื่องดื่มบนชายหาดจะเป็นภาวะที่ถูกกฎหมาย แม้บ่อยครั้งที่ผมบอกตัวเองว่าเราไม่ควรจะเป็นผู้หนึ่งเข้าไปใช้บริการ แต่ผมต้องมาในร้านอาหารเช่นนี้บ้าง เพราะร้านอาหารแบบนี้และบาร์เบียร์บนชายหาดเป็น

หนึ่งในห้องปฏิบัติการวิจัยของผม ตกลงว่าคืนนี้ผมได้นั่งลิ้มรสอาหารทะเลท่ามกลางแสงดาวและเสียงคลื่น นับว่าเป็นการผ่อนคลายหลังการเดินทางอันยาวนานจากกรุงเทพมหานคร หลังจากอิมมน่าสำราญแล้วจึงกลับเข้าห้องพักผ่อนก่อนที่จะเริ่มต้นทำงานในวันต่อมา

วันที่สอง : “เริ่มต้นการค้นหา”

ผมเริ่มต้นเช้าวันใหม่บนเกาะด้วยบรรยากาศไม่เร่งรีบเหมือนอย่างชีวิตในเมืองเทวดา ชายหาดยามเช้าก่อนเจดิมองเงียบสงบและดูอ้อยอิ่ง ไม่วุ่นวายพลุกพล่านอย่างเช่นเมื่อคืนวาน ที่จริงแล้วโต๊ะอาหารต่างๆ ถูกเก็บออกจากชายหาดในราวห้าทุ่มเป็นอย่างช้า แต่บนชายหาดบางจุดที่เป็นบาร์เปียร์มีชื่อเสียงจะยังคงความวุ่นวายไปจนถึงตีสองตีสาม จากนั้นชีวิตยามค่ำคืนก็จะยุติ ชายหาดและท้องทะเลกลับสู่ความเงียบสงบของธรรมชาติที่มีเฉพาะเสียงคลื่นลมทะเล ไม่มีเสียงดนตรี ไม่มีเสียงพูดคุยอะละอะไววายของคนเมา ข้อมูลเหล่านี้ผมได้จากการคุยกับพนักงานเสิร์ฟอาหารเช้าที่ชั้นล่างของโรงแรมที่เข้าพัก

ครั้งนี้ผมเลือกพักในโรงแรมระดับค่อนข้างดี เพื่อที่ว่าจะได้มีโอกาสสังเกตนักท่องเที่ยวในระดับปานกลางขึ้นไป ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในขณะที่ผมค่อยๆ นั่งละเลียดกินอาหารเช้า ผมสังเกตเห็นว่านักท่องเที่ยวคนไทยที่ลงมาทานอาหารเช้าส่วนมากมักเป็นครอบครัว มีทั้งครอบครัวเล็กประกอบด้วยพ่อแม่ลูกสามหรือสี่คน และครอบครัวใหญ่ที่มีปู่ย่าตายาย พี่ป้าน้าอา และพี่เลี้ยงเด็กหรือผู้ดูแลคนชรามารวมอยู่ด้วย ไม่สังเกตเห็นว่ามีเด็กหนุ่มสาวคนไทยที่มากันเป็นคู่ คงอาจจะเป็นเพราะไม่ใช่ช่วงไฮซีซั่น จึงเหมาะกับการมาเที่ยวพักผ่อนในแบบครอบครัว เพราะไม่ต้องเร่งรีบและวุ่นวาย

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พักโรงแรมเดียวกันกับผมมักจะมาเป็นคู่ๆ ทั้งที่มาด้วยกันและที่หอบหิ้วกันมาจากกอทอมหรือพัทยา เท่าที่สังเกตคิดว่าเป็นพวกยุโรปแถวๆ สแกนดิเนเวีย ส่วนคนเอเชียที่นอกจากคนไทยแล้วก็มีหนุ่มสาวชาวญี่ปุ่นคู่หนึ่งที่ตั้งจะอยู่ในช่วงข่าวใหม่ปลามัน อย่างไรก็ตามผมไม่ได้หมายความว่า นักท่องเที่ยวเชื้อชาติเหล่านี้เป็นตัวแทนของคนต่างชาติส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวบนเกาะนี้ เพราะนี่เป็นเพียงกลุ่มนักท่องเที่ยวเล็กๆ ในโรงแรมที่ผมเข้าพักเท่านั้น

หลังจากอาหารเช้าแล้วผมได้ออกเดินสำรวจสภาพแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โรงแรมที่เข้าพักนั้นตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะนี้ บริเวณสองฝั่งถนนที่สร้างคู่ขนานไปกับแนวชายหาดจึงคลาคล่ำไปด้วยสถานบริการนักท่องเที่ยวนานาชาติ อย่างเช่นร้านจำหน่ายตั๋วเดินทางและจองที่พัก ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านขายของที่ระลึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้านขายเสื้อผ้า ร้านอาหาร ร้านขายของกินของใช้ และที่เห็นอยู่ตลอดสองฝั่งถนนในบริเวณนี้คือบาร์เบียร์ที่มีเคาน์เตอร์บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสาว ๆ คอยบริการ ที่บาร์เบียร์เหล่านี้ยังคงเจียบเหงาเพราะผู้นิยมเที่ยวบาร์เบียร์และสาวบริการยังไม่ตื่น ช่วงเช้าอย่างนี้ชีวิตของพวกเขายังไม่เริ่มต้น ถ้าอยากจะสัมผัสกับชีวิตของคนเหล่านี้ เราต้องไปที่นั่นในตอนเย็นๆ และค่ำๆ บาร์เบียร์เหล่านี้มีกระจัดกระจายอยู่ริมชายหาดมากกว่าริมถนน ชีวิตของกลุ่มคนกลางคืนเป็นเป้าหมายหลักกลุ่มหนึ่งในงานวิจัยของผม

เมื่อสำรวจสภาพแวดล้อมสองฝั่งถนนตลอดบริเวณที่เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็มาถึงการเดินทางสำรวจบริเวณชายหาด เมื่อก้าวออกไปบนชายหาด ผมสามารถสัมผัสได้ถึงความงามของธรรมชาติ เริ่มจากเท้าได้สัมผัสกับผืนทรายที่ละเอียดและนุ่มเนียน ไม่หยาบกระด้างหรือสากเท้า หนูได้ยินเสียงคลื่นซัดหาด จมูกได้กลิ่นทะเลอย่างเป็นธรรมชาติ ตาได้เห็นชายหาดยาวสีขาวสะอาดและฟองคลื่นบนพื้นทราย ประสาทสัมผัสอย่างเดียวที่ผมไม่ต้องการจะใช้คือกลิ่น ผมไม่ต้องการสัมผัสกับบรรยากาศความเค็มของน้ำทะเล ชายหาดนี้ทอดยาวจากแหลมหนึ่งไปยังอีกแหลมหนึ่ง ปลายแหลมทั้งสองมีชายหาดเป็นเครื่องกีดขวางเส้นทางไปสู่อีกหาดหนึ่ง มีภูมิทัศน์ที่จัดว่าสวยงามและมีความเป็นธรรมชาติแน่นอนนอกจากธรรมชาติที่สัมผัสได้แล้วบนชายหาดยังมีคน ซึ่งส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวต่างประเทศ บางคนกำลังลงเล่นน้ำทะเล บางคนลงนอนอาบแดดโดยมีชุดบิกินีตัวจิ๋วปกปิดบางส่วนของร่างกาย บางคนกินนอนอ่านหนังสือบนเตียงผ้าใบหรือผ้าเช็ดตัวบนพื้นทราย และยังมีกลุ่มคนไทยที่ลงมาชายหาดด้วยวัตถุประสงค์แตกต่างกัน บางคนลงมาทำความสะอาดเก็บขยะบนชายหาดอย่างขะมักเขม้นตามคำสั่งของนายจ้าง ทั้งๆ ที่ไม่มีกะจิตกะใจจะทำสักเท่าไรนัก บางคนเดินหาของเหลือใช้ประเภทขวดและพลาสติกเพื่อไปขาย บางคนลงมาหาลูกค้านวดตัวตามสปาไทยมาซาจา บางคนแบกถาดหรือหาบขนมเดินเร่ขายของกินบนชายหาด บางคนเพิ่งเดินกลับจากการไปให้บริการนอกร้านอาหารที่เมื่อคืนก่อน ผมไม่เห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยออกมาเล่นน้ำหรือเดินเล่นบนชายหาด เพราะตอนนี้พระอาทิตย์ขึ้นสูงจากขอบฟ้าไปพอสมควรแล้ว คนไทยไม่ค่อยมีใครพิสมัยให้เปลวแดดมาลามเลียผิวขาวหรือน้ำตาลอ่อนให้เข้มขึ้น มันเป็นความต้องการเฉพาะของพวกเขา

ช่วงเวลานี้คลื่นลมยังค่อนข้างแรงในเวลาน้ำขึ้นและไม่เหมาะกับการเล่นน้ำทะเล ด้วยอันตรายจากความแรงของกระแสน้ำที่อาจจะม้วนพัดเอานักท่องเที่ยวที่ว่ายน้ำไม่เก่งหายไปกับท้องทะเลได้ และก็เป็นเรื่องจริงไม่ใช่การขู่เล่นๆ แต่อย่างไร แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถลงไปแช่น้ำเล่นน้ำได้อย่างปลอดภัยถ้าไม่ออกไปห่างจากฝั่งมาก ถ้าพ้นช่วงมรสุมไปแล้วคลื่นลมจะสงบเหมาะแก่การเล่นน้ำยิ่งนัก เพราะเป็นหาดที่ค่อยๆ ลาดลงไม่หักดิ่งทันที รวมทั้งยังมีชายหาดที่สะอาดเม็ดทรายที่ละเอียดไม่หยาบเท้าและไม่มีการกวาดที่อาจจะบาดเท้าเวลาเดินเท้าเปล่า หาดนี้จึงได้กลายเป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวและเป็นแดนสวรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวผู้นิยมธรรมชาติ

อ้อ! ผมลืมเล่าให้ฟังถึงอีกสภาพหนึ่งที่พบเห็นในระหว่างการเดินสำรวจสองฝั่งถนน สิ่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่เกาะและบริเวณหาดแห่งนี้ การก่อสร้างขยายถนน การสร้างทางระบายน้ำ และการก่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ทหรูเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมีกะดังค์ ในมุมมองหนึ่งการก่อสร้างเหล่านี้ถือเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสถานบริการนักท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวของเกาะนี้ อันจะเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนบนเกาะ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการท่องเที่ยวแม้จะเป็นผลดีต่อรายได้และเศรษฐกิจโดยรวมของเกาะ แต่ผลกระทบจะเป็นอย่างไรบ้างผมไม่แน่ใจว่าชาวเกาะแห่งนี้ได้คิดทบทวนกันให้ดีแล้วหรือยัง เมื่อมีคนเข้ามาเที่ยวมากขึ้นย่อมจะกระทบต่อสภาพชายหาดที่เป็นธรรมชาติอยู่ในขณะนี้ ลองจินตนาการถึงภาพที่มีเตียงผ้าใบวางให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเกือบตลอดแนวชายหาด พร้อมกับมีโต๊ะเล็กๆ ไว้สำหรับวางอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยว มีพ่อค้าแม่ค้าเดินแบกถาดและหาบของกินมาเดินขวักไขว่ขายให้นักท่องเที่ยว มีเรือสกีวอเตอร์ เจ็ตสกี สปีดโบ๊ต บอลูนและอะไรต่อมิอะไรอีกหลายอย่างบนชายหาด ผมมองไม่เห็นถึงความดีมด้าในธรรมชาติที่ผมเคยสัมผัสได้ จะเหลืออยู่สักเท่าใด ถึงยามเช้าชายหาดอาจจะกองเต็มไปด้วยเศษขยะและขวดเบียร์ขวดเหล้าหลังจากถูกยึดเป็นสถานที่จัดปาร์ตี้ของนักท่องเที่ยวในยามค่ำคืน รายได้ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา การท่องเที่ยวจะคุ้มกับการสูญเสียธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้นหรือไม่ และใครคือผู้ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยว คนพื้นบ้านบนเกาะนี้หรือนายทุนจากภายนอกที่เข้ามาลงทุนกอบโกยผลประโยชน์ออกไปแล้วทิ้งสิ่งเน่าเฟะไว้บนเกาะ เชกเช่นกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองไทย

เวลาล่วงเลยมาเกินกว่าบ่ายโมงแล้วเมื่อผมกลับมาถึงโรงแรม ผมเห็นที่เคาน์เตอร์โรงแรมไม่ยุ่งุ่นวาย ผมจึงเดินตรงเข้าไปคุยกับพนักงาน เข้าไปแนะนำตัวเองว่าทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัย และต้องการหาคนที่จะให้ข้อมูลหรือความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะแห่งนี้ได้ พนักงานคนนั้นก็ดีใจช่วยแนะนำชื่อให้หลายชื่อ ตั้งแต่ประธานชมรมการท่องเที่ยวของเกาะ ประธานบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เจ้าของและผู้จัดการโรงแรมขนาดใหญ่บนเกาะนี้ แต่มีชื่อหนึ่งที่ผมสนใจเป็นพิเศษคือประธานชมรมคนรักซ์เกาะ คงจะเป็นการเริ่มต้นที่ดีถ้าผมได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับคนๆ นี้ ผมจึงถามที่อยู่และการติดต่อ ซึ่งพนักงานท่านนี้หาเบอร์โทรศัพท์ให้ผมได้ด้วย ผมจึงโทรศัพท์ไปแนะนำตัวเองพร้อมนัดหมายที่จะขอเข้าพบ และก็ได้เข้าพบในช่วงเย็นของวันนี้ด้วย หลังจากนั้นผมก็กลับเข้าห้องพักเพื่อเตรียมคำถามและประเด็นการสัมภาษณ์สำหรับการเคลื่อนไหวครั้งแรกในงานวิจัยนี้

ผมเดินทางไปตามนัดกับคุณดำรงประธานชมรมคนรักซ์เกาะและเป็นเจ้าของรีสอร์ทด้วย รีสอร์ทแห่งนี้ต่างจากที่อื่นๆ ที่มีความเป็นธรรมชาติ เน้นการคงอยู่ของต้นไม้และสิ่งแวดล้อม สิ่งก่อสร้างแทรกตัวอยู่ได้ร่มเงาของต้นไม้ขนาดใหญ่ มีความพยายามสร้างห้องพักให้กลมกลืนกับธรรมชาติ คุณดำรงไม่ใช่คนพื้นเพเดิมเกาะนี้ แต่เป็นนักลงทุนจากกรุงเทพฯ ที่

มีประสบการณ์โชกโชนในธุรกิจการท่องเที่ยว การสนทนาเริ่มจากการเล่าถึงความเป็นมาของชมรมคนรักเกาะ เกาะ คุณดำรง เล่าว่า "...ชมรมนี้ตั้งขึ้นเมื่อปีที่แล้ว (พ.ศ.2544) นี้เอง เป็นการรวมตัวของผู้ประกอบการที่เป็นชาวเกาะ นักธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท รวมทั้งคนนอกธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีความรักในเกาะนี้ การสมัครสมาชิกมีค่าสมาชิกตลอดชีพ 200 บาท แถม เสื้อยืดชมรมให้ 1 ตัว พร้อมสติ๊กเกอร์ติดรถยนต์ สมาชิกสามารถซื้อสินค้าและบริการในหมู่สมาชิกได้ในราคาพิเศษ... วัตถุประสงค์สำคัญของการก่อตั้งชมรมนี้คือการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะให้ยั่งยืน ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เรื่องขยะ น้ำเสีย และสิ่งทำลายธรรมชาติอื่นๆบนเกาะนี้... การทำงานของชมรมอาจจะยังไม่กว้างขวางนัก แต่เราพยายาม เริ่มต้นทำอะไรบางอย่างด้วยความห่วงใยในธรรมชาติของเกาะ เราไม่อยากจะเห็นเกาะนี้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะการถูก ทำลาย ถ้าธรรมชาติของที่นี่ยังคงรักษาไว้ได้ นักท่องเที่ยวก็จะยังคงรักที่จะมาบนเกาะนี้อีก กิจกรรมท่องเที่ยวบนเกาะนี้ก็จะ สามารถดำเนินได้ต่อไป ดังนั้นชมรมของเราจึงมีปณิธานที่จะนำการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะนี้ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ใช่การสร้างธุรกิจการท่องเที่ยวให้บูมแล้วก็ค่อยๆ ซบเซาลงไปจากการพัฒนาเชิงทำลาย เราได้ประโยชน์จากธรรมชาติ บนเกาะนี้ เราก็ต้องพยายามรักษาธรรมชาติของเกาะให้ยั่งยืนด้วย"

คุณดำรงพักดื่มกาแฟอีกหนึ่งแล้วเล่าต่อ "เมื่อรัฐบาลมาจัดประชุม ค.ร.ม. สัญจรที่เกาะนี้ นายกฯ แถลงออกมาเลยว่าจะพัฒนาเกาะนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คนท้องถิ่นจึงโลดดีใจทั้งงบประมาณต่างๆ จะลงมาสู่เกาะนี้.. นับจากนั้นมาทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่างเข้ามาหาช่องทางผลักดันธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะนี้... ในขณะที่เดียวกัน ชมรมคนรักเกาะก็เริ่มต้นตัวที่จะหามาตรการพิทักษ์และปกป้องธรรมชาติของเกาะ ชายหาดที่สวยงามอาจจะคลาดล้าไป ด้วยผู้คน และสิ่งแวดล้อมที่อาจจะทวีความเสื่อมถอยเพราะผลกระทบของการพัฒนา.. การพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ ในช่วงเวลาหลายเดือนที่ผ่านมาห่วงใยมาก มีการเติบโตของหลายธุรกิจที่ไร้ทิศทางและการควบคุมอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งบันเทิงเรียมย์ที่เกิดขึ้นกระจัดกระจายจนดูระเกะระกะ... เรายังขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีนักท่องเที่ยวไม่น้อยที่มาบนเกาะนี้เพราะชื่นชมธรรมชาติไม่ใช่มาเพราะโลกียับบันเทิง การเน้นการก่อสร้าง โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล และสถานบริการต่างๆ มากมาย ในขณะที่มีเรื่องน่าเป็นห่วงอย่างมากคือเรื่องน้ำเสียและปัญหา ขยะ หากไม่มีมาตรการบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะที่ดีพออะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต... ผมไม่อยากจะเห็นบนเกาะแห่งนี้มี สภาพที่เขาเอ่ยอ้างว่าศิวิไลซ์อย่างพทยาหรือปาดองของภูเก็ต เราจะคงเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติของเกาะนี้ได้ หรือไม่ ผืนป่าที่ยังสมบูรณ์ น้ำตกที่สวยงามมีน้ำไหลตลอดปี ชายหาดและภูมิทัศน์อันเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวจะมี สภาพอย่างไรในอนาคตหรือจะรอนจนกว่าจะสายเกินแก้..." เหล่านี้เป็นถ้อยแถลงของคนรักเกาะคนหนึ่ง แม้จะเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยแต่ก็มีสำนึกของการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อรณรงค์ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน ผมเห็นด้วยและยกมือเชียร์คุณดำรงอย่างแท้จริง การพูดคุยในวันนี้รู้สึกค่อนข้างเคร่งเครียดเกินกว่าที่คาดหวังว่า

จะเริ่มต้นแบบผ่อนคลายนพื้นฐานมิตรภาพและเป็นกันเอง แต่เรื่องราวที่สนทนานำพาไปสู่ความเคร่งเครียดโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งก็ดีเพราะผมได้ภาพของเกาะสวาหาตสวรรค์ในอีกมุมมองหนึ่งของกระบวนการพัฒนา

บาร์เบียร์ที่ผมไปเยี่ยมเยียนในคืนนี้ชื่อ “สุขสม” เป็นบาร์เบียร์ริมชายหาด เจ้าของเป็นคนอีสาน ดังนั้นสาวบาร์เบียร์ที่นี่จึงมีเด็กสาวจากดินแดนแห่งที่ราบสูงมากกว่าจากที่อื่นๆ อย่างน้อยที่สุด 3 คนที่ผมคุยด้วยในคืนนี้มาจาก สุรินทร์ กาฬสินธุ์ และยโสธร พวกเขาชื่อเล่นว่า อ้อ เจน และดาว ทั้งสามเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาทำงานที่เกาะนี้ เพราะภรรยาของตำรวจบนเกาะนี้ซึ่งก็เป็นคนอีสานเช่นเดียวกันชักชวนมา ผู้ชักชวนซึ่งผมไม่แน่ใจว่าจะเป็นผู้จัดหาหรือเปล่าเป็นญาติกับเจ้าของบาร์เบียร์ และญาติกับสาวบาร์เบียร์คนหนึ่งที่ผมคุยด้วยในคืนนี้ การติดต่อและการหาพนักงาน ล้วนใช้เครือข่ายทางสังคม (Social networks) หรืออาจจะเรียกให้ชัดขึ้นก็คือเครือข่ายการย้ายถิ่น (Migration networks) โดยมีการติดต่อผ่านกลไกความสัมพันธ์ทางสังคมตามระบบครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนสนิทที่ใกล้ชิดล้วนเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการย้ายถิ่นของผู้ใช้แรงงานและร่างกายจากภาคอีสานมานานหลายสิบปีมาแล้ว

ครั้งแรกที่ผมเดินเฉียดเข้าใกล้กับบาร์เบียร์สุขสม มีเสียงร้องทักทายและชักชวนเป็นภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น เด็กสาวเหล่านั้นคิดว่าผมเป็นคนญี่ปุ่นมากกว่าจะเป็นคนไทย เพราะช่วงเวลานี้ไม่ค่อยมีคนไทยมาเที่ยวที่เกาะมากนัก รวมทั้งไม่ค่อยเห็นคนไทยออกเดินท่อมๆ อยู่คนเดียว ต่อมาพอรู้ว่าผมเป็นคนไทยความสนใจของพวกเขาหล่อนก็ลดลง เพราะไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ตี๋มเบียร์ขวดแรกก็ยังไม่ค่อยมีใครสนใจจะคุยด้วย จนกระทั่งสั่งเบียร์ขวดที่สองก็มีสาวคนหนึ่งถามผมว่าทำงานอะไร พอผมบอกว่าเป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ คำถามต่อมาที่แทบจะสวนมาทันควันก็คือ “อาจารย์มาทำอะไรที่นี่ พวกอาจารย์เขามาเที่ยวที่แบบนี้กันด้วยหรือ” ถามอย่างนี้ก็เข้าลือคของผมซิคครับ ผมจึงถามสวนไปว่า “ไอ้ที่แบบนี้มันเป็นที่ยังไง” จากนั้นท่าทีและการพูดคุยก็เริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ออกรสและเป็นกันเองมากขึ้น เริ่มแรกผมเองไม่ได้หวังว่าจะได้ข้อมูลอะไรมากมายในคืนนี้ ต้องการเพียงเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย แต่การเริ่มบทสนทนาที่เข้าเป้าตั้งแต่เริ่มต้นเลยเป็นทั้งเงื่อนไขที่ดีและไม่ดี ถ้าทุกคนเปิดเผยก็ถือว่า “บิงโก” แต่ถ้าไม่ใช่ก็อาจจะต้องเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายใหม่ แต่วันนี้ผมพอกโชคมาด้วยเจอคนเปิดเผย จึงรู้ถึงการจัดระเบียบของทางร้านที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการขายบริการทางเพศ มากกว่ารายได้ที่คาดหวังจากการขายเครื่องดื่ม ทางร้านให้ที่พักและค่าจ้างเล็กน้อยในแต่ละเดือนแก่ผู้หญิง ที่จะต้องทำหน้าที่พูดคุยเพื่อดึงดูดแขกให้เข้ามานั่งตี๋มเบียร์และรับประทานอาหารในร้าน ถ้านักท่องเที่ยวต้องการจะใช้บริการทางเพศกับหญิงเหล่านี้ จะต้องจ่ายค่าออฟให้กับทางร้าน 300 บาท ส่วนค่าบริการทางเพศหญิงบริการจะเป็นผู้ได้รับไปทั้งหมด การตกลงในบริการทางเพศเป็นเรื่องของทั้งสองฝ่ายไม่เกี่ยวกับทางบาร์เบียร์ การพูดคุยเริ่มสนิทสนมมากขึ้นประกอบกับในช่วงเวลานั้นผมได้กลิ่นกัญชาลอยมาตามลม ผมจึงถามว่าพวกฝรั่งเขาเอกัญชาข้ามมาจากฝั่งหรือมาซื้อบนเกาะนี้ คำตอบที่ได้รับคือซื้อบนเกาะนี้ แต่พอลถามว่าหาซื้อที่ไหน ติดต่อกันอย่างไร

ที่บาร์เบียร์แห่งนี้มีขายใหม่ คำตอบที่ได้รับเป็นเช่นเดียวกันคือไม่ทราบ ผมเริ่มตระหนักว่ายังคงสนิทสนมไม่มากพอ จึงยากที่จะได้รับคำตอบจากคำถามเหล่านี้ และอาจจะเร็วเกินไปที่จะรู้สึก ผมจึงเปลี่ยนเรื่องมาพูดคุยเรื่องลมมรสุมบนเกาะนี้ พอเบียร์หมดขวดจึงขอตัวกลับที่พัก

ตามชายหาดระหว่างทางกลับที่พักพบว่าบาร์เบียร์หลายแห่งเปิดให้บริการ ผู้ใช้บริการส่วนมากเป็นฝรั่งนั่งดื่มเบียร์และเหล้า ใครที่มาคนเดียวก็จะนั่งดื่มที่เคาน์เตอร์บาร์ ถ้ามาเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มมักจะนั่งบนเสื่อที่ปูอยู่บนชายหาดมีโต๊ะแบบญี่ปุ่นตั้งอยู่ตรงกลางไว้วางเครื่องดื่มและกับแกล้ม คืนนี้นักท่องเที่ยวบนชายหาดมีไม่มากนัก ผมเดินเฉียดเข้าไปใกล้ๆ กลุ่มฝรั่งเผื่อว่าจะได้กลิ่นกุยชาที่อาจจะมีคนสูบ แต่ก็ไม่ได้กลิ่นใดๆ ผมจึงลองเปลี่ยนเส้นทางขึ้นไปเดินบนถนนเพื่อสังเกตร้านบาร์เบียร์สองฝั่งถนน มีบาร์เบียร์แห่งหนึ่งที่มีฝรั่งอยู่ค่อนข้างมาก ผมจึงเดินตรงเข้าไปดู ทำที่ว่าเดินเข้าไปมองหาเพื่อนๆ ที่อาจจะมานั่งดื่มกันที่ร้านนี้ พอเข้าไปถึงก็ได้กลิ่นกุยชาลอยมาเตะจมูกทันที จากนั้นเดินไปอีกร้านหนึ่งมีดนตรีสไตล์โฟล์คซอง ที่นี้ไม่ได้กลิ่นกุยชามีแต่การดื่มเบียร์กับเหล้า จากการเปรียบเทียบทั้งสองร้านผมลองนึกหาคำอธิบายว่าทำไมฝรั่งเหล่านี้จึงเรียกขานเกาะนี้ว่า “เกาะสวาทหาดสวรรค์” หรือจะหมายถึงผู้หญิงกับกุยชา แต่ผมคิดว่าคงจะไม่ใช่เพียงเท่านั้น ยังคงต้องค้นหาอีกต่อไป แต่ที่แน่ๆ ผมรู้สึกว่าการบริการในสถานบริการต่างๆ ทั้งโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ร้านอาหาร และบาร์เบียร์ ไม่สนใจให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างเช่นที่บาร์เบียร์สุขสมเมื่อรู้ว่าผมเป็นคนไทยไม่ใช่ญี่ปุ่น ผู้ถามแสดงสีหน้าผิดหวังเล็กน้อยและผ่นท่าทีกระตือรือร้นลง ยังมีอะไรอีกมากที่ผมต้องค้นหาสืบเสาะ

วันที่สาม : เข้าหาคนท้องถิ่น

การเดินทางบนเกาะค่อนข้างสะดวก มีรถสองแถวให้บริการ เพียงแต่บอกจุดหมายปลายทางให้ถูก รถสองแถวก็จะพาไปได้ ผมจะไปหาผู้ใหญ่บ้านรถสองแถวก็พามาถึงบ้านผู้ใหญ่ แต่ผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่จึงขอให้รถสองแถวไปส่งบ้านสมาชิก อบต. ซึ่งก็ผิดหวังเช่นเดียวกัน ผมจึงตัดสินใจลงเดินเล่นในชุมชนและไปนั่งที่ร้านค้าร้านหนึ่ง ชื่อน้ำอวดลมมาดื่มพร้อมทั้งหาจังหวะพูดคุยกับแม่ค้าที่ค่อนข้างจะยุ่งๆ กับการขายของในร้าน พอสบโอกาสผมจึงแนะนำตัวพร้อมทั้งเล่าว่าตั้งใจจะมาหาผู้นำชุมชนแต่ไม่มีใครอยู่ และขอคำแนะนำว่าควรจะไปพบใครดี แม่ค้าก็ใจดีแนะนำให้ผมไปพบกับผู้อาวุโสสองท่านที่เป็นพ่อแม่ของสมาชิก อบต. ที่ตั้งใจมาพบ และเป็นคนเก่าแก่อยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิด น่าจะให้ข้อมูลได้ดี

บ้านผู้อาวุโสทั้งสองอยู่ริมถนนใหญ่ห่างออกไปจากศูนย์กลางชุมชนเล็กน้อย ซึ่งมองโดยผิวเผินก็รู้ว่าเป็นครอบครัวมีฐานะดี เป็นบ้านตึกชั้นเดียว มีการตกแต่งและเฟอร์นิเจอร์ที่หรูหราพอสมควร บ้านหลังนี้ไม่มีรั้วล้อมรอบคล้ายกับจะบอกว่ายินดีต้อนรับทุกท่าน ด้านหลังบ้านเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำของลูกชายที่เป็นสมาชิก อบต. ผมไม่เห็นคุณตาแต่เห็นคุณยาย

นั่งเล่นอยู่หน้าบ้าน พอผมเดินข้ามถนนและเข้าสู่บริเวณบ้านเสียงเห่าทักทายก็เริ่มขึ้น คล้ายเป็นการบอกเตือนเจ้านายว่ามีผู้มาเยือน “เฮ้ย! อีดาวพระศุกร์เจียบน่า” นังดาวพระศุกร์ขนสีน้ำตาลขาวเจียบเสียงและค่อยๆ เดินกลับไปนอนใต้ต้นมะม่วงตามเดิม “มาทำไมหรือคุณ” เสียงแม่เฒ่าทักด้วยสีหน้าเป็นมิตร ผมจึงยิ้มตอบพร้อมทั้งยกมือไหว้ “สวัสดีครับป้า ผมอยากจะมาคุยด้วย ผมไปหาพี่พงษ์ ลูกชายของป้าแต่ไม่พบ จึงเดินเลยมาที่นี่” แม่เฒ่าพยักหน้าเชิงรับรู้อแล้วจึงเอ่ยต่อ “เจ้าพงษ์เค้าข้ามไปฝั่งโน้น มีอะไรกับเขาหรือ” ผมจึงแนะนำตัวเองพร้อมทั้งอธิบายให้ฟังว่าสนใจเรื่องราวในอดีตของหมู่บ้านและเกาะแห่งนี้ อยากให้แม่เฒ่าช่วยเล่าให้ฟังถึงเรื่องราวในอดีต แม่เฒ่าวัย 68 ปี ชวนให้นั่งลงและเริ่มเล่าเรื่องราวจากความทรงจำอันยาวนานสลับกับการตอบคำถามของผมเป็นระยะๆ

แม่เฒ่าเกิดและเติบโตมาบนเกาะนี้ ไม่ค่อยจะเดินทางไปไหน ข้ามฝั่งไปจังหวัดก็สามารถนับครั้งได้ ในสมัยเป็นเด็กเกาะนี้มีคนอยู่ไม่มากนัก มีชาวบ้านอยู่รวมกันเป็นชุมชนเพียงประมาณ 5-6 แห่ง พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะในขณะนั้นเป็นป่าและมีสัตว์ป่าอยู่มากมาย คนบนเกาะส่วนมากเป็นชาวสวนมะพร้าว มีบางชุมชนที่มีอาชีพหลักทำประมงขนาดเล็กวิถีชีวิตในขณะนั้นเรียบง่าย แลกเปลี่ยนสินค้ากันและช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน สิ่งที่ชาวบ้านต้องหาซื้อคือข้าวสารจากฝั่งและของใช้จำเป็นอื่นๆ ส่วนอาหารนั้นหากินได้บนเกาะโดยไม่ขัดสนอดอยาก สินค้าที่ขายเป็นรายได้ของชาวบ้านคือมะพร้าวและอาหารทะเล ทั้งกะปิ น้ำปลา ปลาเค็ม ปลาแห้ง หมึกแห้ง ตามแต่ว่าครวเรือในใจจะผลิตอะไรได้บ้าง การท่องเที่ยวเพิ่งจะมาเริ่มต้นเมื่อประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา ในช่วงแรกมีแต่พวกฝรั่งสะพายเป้ข้ามมาเที่ยวเกาะ จึงเริ่มมีการสร้างกระท่อมให้พวกฝรั่งเช่า พวกฝรั่งก็เริ่มเข้ามากันมากขึ้นเรื่อยๆ เพิ่งมีคนมาเที่ยวกันมากช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาเมื่อมีถนนเกิดขึ้นการเดินทางสะดวกมากขึ้นและมีรถโดยสารให้บริการ การท่องเที่ยวก็ขยายตัวมากขึ้น คนไทยก็เริ่มข้ามมาเที่ยวกันบ้าง และมีมากยิ่งขึ้นเมื่อมีเรือเฟอร์รี่ให้บริการข้ามมาเกาะนี้ ในช่วง 4-5 ปี มานี้เองที่โรงแรมเกิดมากขึ้น บังกะโล รีสอร์ท ก็มีมากขึ้น คนพลุกพล่านมากขึ้น แต่แม่เฒ่าไม่เคยไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการท่องเที่ยวใดๆ มีแต่ลูกๆ ที่เอาที่ดินไปพัฒนาเป็นโรงแรมบ้าง รีสอร์ทบ้าง อีกคนหนึ่งก็เปิดร้านอาหารตอนกลางวัน กลางคืนเป็นคาราโอเกะ เขาทำมาหากินกันไป สองคนตายายอยู่บ้านเฉยๆ ทำสวนอะไรก็ไม่ไหวแล้ว มีสวนมะพร้าวเยอะพอเก็บขายได้ก็ให้ลูกชายมาช่วยจัดการขายให้ มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองไม่ต้องเดือดร้อนรบกวนลูกๆ แม่เฒ่ามีที่ดินทำกินหลายแห่งหลายแปลงทั้งที่เป็นสวนมะพร้าวที่ขายขาด และที่ดินริมถนน แบ่งให้ลูกๆ ไปบ้างแล้ว มีเหลือไว้สำหรับเป็นรายได้ของสองคนตายายบ้างไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องเงินทอง ไม่ต้องคอยขอลูกไว้กินไว้ใช้

เมื่อถามถึงความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยว คำตอบก็คือ “ก็ดี มีความเจริญเข้ามาด้วย เมื่อก่อนเดินทางไปไหนมาไหนลำบาก ต้องใช้เรืออย่างเดียว พอมีถนนมีรถวิ่งก็สะดวกสบาย นี่จะไปไหนเมื่อไรก็ได้ ไม่ต้องรอเที่ยวเรือ หรืออาศัยเรือเพื่อนบ้านไปรื้อระปะปัง เดียวนี้สบายเกินไปจนรู้สึกเวียนหัว มีรถวิ่งผ่านไปมาทุกวัน บางทีดีก็ๆ ก็ยังไม่เลิกวิ่งกัน ผุ่นผุ่น

ก็เยอะขึ้นต้องกวาดบ้านเช้าเย็น ไม่เช่นนั้นจะสกปรกมาก มันก็ดูอย่างเสียอย่าง ไม่ได้ดีไปเสียทั้งหมด ความวุ่นวายมันตามมากับพวกนักท่องเที่ยว เดี่ยวนี้พวกผู้หญิงหากินเดินกันให้ขี้กั๊กไขว่ ช่วงสงกรานต์บ้างปีดูเหมือนคนมันจะลั่นเกาะ 'ไม่รู้มากันทำไมมากมาย' การสนทนาครั้งนี้ต้องสิ้นสุดลงเมื่อมีคนมาถามหาลูกชายที่เปิดร้านขายของอยู่อีกฟากถนนหนึ่ง แม่แต่่าต้องพาคนรู้จักนั้นไปตามหาลูกชาย ดูเหมือนว่าจะมาคุยกันเรื่องซื้อที่ดินหรือเช่าบ่อทุ่งอะไรทำนองนี้ ผมจึงต้องลากลับ แต่ก็ขออนุญาตว่าจะชอกลับมาคุยด้วยอีกในวันหน้า

ออกจากบ้านแม่แต่่ามาตะวันตกก็เลยหัวไปแล้ว ผมจึงตัดสินใจนั่งรถกลับมาหาที่เดียวกินใกล้ๆ โรงแรม พอลงจากรถเดินวนเวียนอยู่หนึ่งรอบก็เลือกเข้าร้านก๋วยเตี๋ยวเปิด ไม่ใช่เพราะดูน่ากิน แต่คนขายดูยิ้มแย้มมีอัธยาศัยดี และอาจจะมีโชคในการพูดคุยกะขอมูลบ้าง ซึ่งก็ไม่ได้ผิดหวัง หลังจากเดินมาส่งก๋วยเตี๋ยวเปิดตามที่ตั้งแล้ว คนขายก็ลงนั่งที่โต๊ะข้างๆ พร้อมทั้งบ่นให้ฟังถึงลูกค้าที่ซบเซาลงตั้งแต่หลังสงกรานต์ แะ! แะ! เข้าท่า ไม่ต้องคิดหาจุดเริ่มต้นบทสนทนา ทางเปิดโล่งสะดวกให้แล้ว สนทนาไปได้สักครู่ก็รู้ว่าคนขายวัยกลางคนนี่ไม่ใช่คนท้องถิ่นบนเกาะ เป็นคนปากน้ำสมุทรปราการ เคยทำมาหากินอยู่แถวปากน้ำและสำโรง เมื่อปีที่แล้วมีโอกาสข้ามมาเที่ยวเยี่ยมเพื่อนที่ชายของอยู่บนเกาะนี้ พอมาเห็นก็รู้สึกชอบใจ มีนักท่องเที่ยวทั้งฝรั่งและคนไทยเข้ามามาก มองหาสู่ทางการลงทุนเรียบร้อย จึงกลับไปชักชวนครอบครัวแล้วพากันมาอยู่ที่เกาะนี้ได้ราว 6 เดือนเศษแล้ว มากันหมดทั้งลูกและเมีย ตอนนี้จะถอยกลับไปก็คงจะลำบาก ยากที่จะไปเริ่มต้นใหม่ คงต้องกัดฟันเดินหน้าต่อไปอีกสักระยะหนึ่ง ถ้าพอสู้ไหวก็คงจะอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ

ออกจากร้านก๋วยเตี๋ยวเปิดผมก็แวะเวียนเข้าร้านซูเปอร์มาร์ท เพื่อลองสังเกตดูความเคลื่อนไหวในร้านประเภทนี้ ซึ่งพบเห็นได้ถึงความพลุกพล่านมากในระดับหนึ่ง สินค้าที่ขายก็เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคทุกอย่าง จากที่ยืนสังเกตอยู่พักหนึ่งพบว่าสินค้าที่ขายได้ดีเป็นพวกขนมขบเคี้ยวและเครื่องดื่มกระป๋อง ทั้งน้ำอัดลม น้ำผลไม้และเบียร์ ลูกค้าส่วนมากเป็นฝรั่งมากกว่าคนไทย พอออกจากร้านมาผมลองเดินไปร้านขายของชำแบบชาวบ้าน ซึ่งเป็นร้านขายผักสดและผลไม้ด้วย ร้านค้าเช่นนี้ดูเรียบง่าย ไม่ค่อยมีใครเข้า-ออกร้าน ผมลองพูดคุยกะกับเจ้าของร้านก็ทราบคร่าวๆว่าลูกค้าส่วนมากจะมาตอนช่วงเช้าและเย็น เป็นคนไทยที่มาซื้อกับข้าวและอาหารไปกิน ฝรั่งมีเข้าร้านบ้างก็มาหาซื้อเบียร์ซื้อเหล้ามากกว่าอาหารหรือของกินทั่วไป อยู่ได้จากการขายของให้คนไทยที่ทำงานในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งนี้ ลูกค้ามีทุกประเภท ตั้งแต่คนทำงานในโรงแรมหรือในรีสอร์ต คนขายของที่ระลึกหรือเสื้อผ้าตามแผงริมถนน รวมไปถึงพวกผู้หญิงบาร์ คนพวกนี้มาจากที่อื่นทั้งนั้น คนบนเกาะจริงๆ มักจะอยู่กันรอบๆ นอก ไม่ค่อยมาซื้อของแถวๆ นี้ ร้านค้าทุกอย่างในศูนย์กลางการท่องเที่ยวนี้ รวมไปถึงโรงแรม รีสอร์ต ร้านอาหารและบาร์เบียร์ล้วนแต่อยู่ได้เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติ ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติคนในบริเวณนี้ก็อยู่กันไม่ได้ คงต้องกระจัดกระจายกันไป กลับสู่บ้านเกิดและถิ่นฐานของแต่ละคน พวกกิจการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใหญ่ๆ ก็จะได้ร้อนมากหน่อย ลงทุนไปเยอะ บางรายได้ยินว่ากู้เงินลงทุนหมดไปหลายล้านบาท ถ้านักท่องเที่ยวมีน้อยก็คงต้องขาดทุนย่อยยับ ยิ่งใหญ่มากก็ยิ่งเจ๊งมาก

ข้อมูลที่ได้รับตลอดวันนี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนบนเกาะนี้ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคร่าวๆ คือ คนท้องถิ่นมีภาวะเศรษฐกิจพึ่งพิงกับการเกษตร (สวนมะพร้าว ยางพารา และผลไม้) และการประมงพื้นบ้าน คนท้องถิ่นอยู่กระจัดกระจายหลายจุดบนเกาะแห่งนี้ ไม่มีที่อยู่อาศัยของคนท้องถิ่นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะ ซึ่งในบริเวณนี้จะเป็นแหล่งรวมของคนที่มาจากนอกเกาะเข้ามาทำการค้าขายและการบริการแก่นักท่องเที่ยว มีทั้งเจ้าของกิจการต่างๆ พนักงาน พ่อค้าแม่ค้า หาบเร่แผงลอย หมอนวดแผนโบราณ และสาวบาร์ คนเหล่านี้มีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการท่องเที่ยว การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวคือกิจกรรมหลักที่เป็นแหล่งรายได้ของพวกเขา ตราบใดที่การท่องเที่ยวยังดำเนินต่อไป นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติยังหมุนเวียนกันมาอยู่เรื่อยๆ บริเวณนี้ก็ยังมีสีสันมีชีวิตชีวาอย่างที่เห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังมีนักท่องเที่ยวมากใบหน้าของคนเหล่านี้ก็จะเต็มไปด้วยรอยยิ้ม มีความสุขและไม่เคร่งเครียด เมื่อลองถามชาวบ้านถึงความเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมบนเกาะนี้ พบว่าพวกเขาไม่ค่อยสนใจในความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ชายหาดจะสกปรกมากขึ้นหรือไม่อย่างไร เขาไม่สนใจ ตราบใดที่เห็นนักท่องเที่ยวเดินขวักไขว่และนอนแผ่หลาเต็มชายหาด พวกเขาก็ไม่รู้สึกรู้ว่าต้องกังวลในสิ่งใด เพราะชีวิตของเขาจะคุ้มหวังขึ้นมาก

ผมมองเห็นบาร์เบียร์ที่อยู่ริมสองฝั่งถนนและตามชายหาด รวมทั้งรีสอร์ทและบังกะโลใหม่ที่กำลังปลูกสร้างขึ้นมาอีกจำนวนมาก ก็สามารถหลับตามองเห็นภาพของบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้ถูกเนรมิตให้กลายเป็นพัทยาสองหรือป่าตองสองในเวลาอีกไม่นานนัก บนสองฝั่งถนนและชายหาดอาจจะเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยว และไฟหลากสีของร้านอาหาร และบาร์เบียร์ในยามค่ำคืน การหาหญิงบริการอาจจะหาได้ง่ายกว่าการหาไก่ย่างส้มตำกินบนเกาะนี้ ถ้าผมเป็นเกาะนี้สิ่งที่จะต้องทำโดยด่วนคือการร้องขอความช่วยเหลือจากใครก็ได้ "ช่วยด้วย! ช่วยผมที!" ผมจึงอยากจะตั้งชื่อเกาะแห่งนี้ว่า เกาะช่วยด้วยแทนที่จะเป็นเกาะสวาทหาดสวรรค์

ผมค่อยๆ เดินไปตามชายหาดจนถึงบาร์เบียร์สุขสม คืนนี้ไม่ต่างจากคืนก่อนมากนัก บาร์ค่อนข้างเงียบเหงา มีฝรั่งนั่งดื่มเบียร์อยู่เพียง 2 คน แต่ที่แตกต่างจากวันก่อนคือมีรอยยิ้มต้อนรับมาจากสาวๆ ในบาร์ และทักทายแบบไทยๆ ไม่ใช่แบบฝรั่งหรือญี่ปุ่นอย่างเมื่อก่อน เช่นเคยผมสั่งเบียร์มาดื่มและพูดคุยกับสาวๆ ที่เคาน์เตอร์ วันนี้ได้ข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมมากขึ้น อ้อมมีลูกแล้ว 2 คนทิ้งไว้ให้ตากับยายเลี้ยงดูอยู่ที่อีสาน ส่วนพ่อของเด็กๆ ก็เลิกล้างกันมาหลายปีแล้ว ที่มาทำงานเช่นนั้นนอกจากจะหาเงินส่งไปเลี้ยงลูกแล้ว ก็ยังมีความหวังอยู่ลึกๆ ว่าจะสามารถพบฝรั่งใจดีที่ต้องการจะแต่งงานแล้วพาไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อยู่ด้วย ฝรั่งที่อยากไปอยู่ด้วยคือคนอังกฤษหรือฮอลแลนด์ เพราะเป็นคนสุภาพและใจดี พูดคุยง่ายและเป็นมิตร ไม่หยาบคายเหมือนกับฝรั่งอีกหลายๆ ชาติที่เคยรู้จักมา

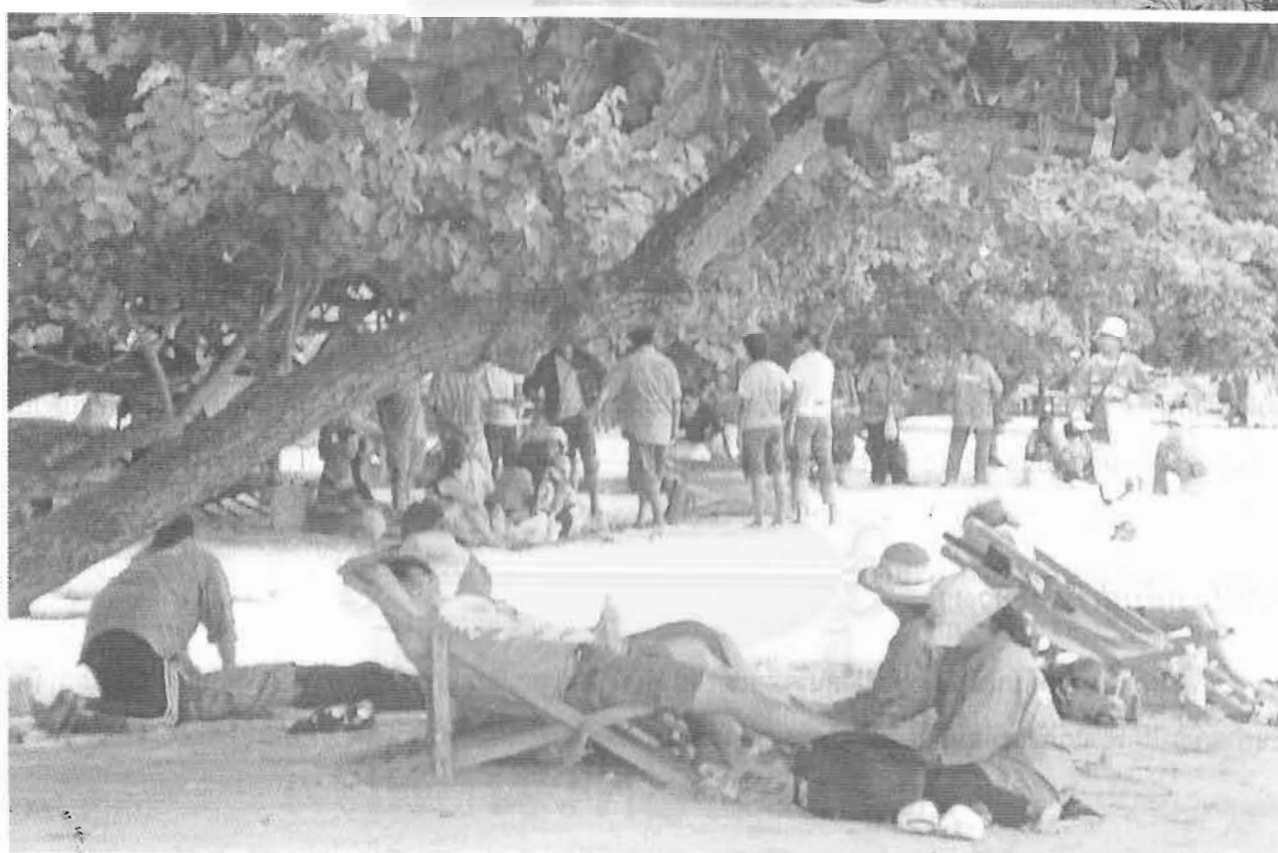
เจนเพิ่งมาทำงานลักษณะเช่นนี้ได้เพียงประมาณเดือนเศษๆ มาอยู่ที่นี้เพราะเพื่อนที่เป็นหลานของเจ้าของบาร์ชวน มาทำงานอยู่ด้วยกัน เจนกลับไปอยู่บ้านที่อีสานหลังจากแยกทางกับสามี โชคดีที่ไม่มีลูกจึงกลับไปอยู่บ้านพักหนึ่ง พอดี เพื่อนชวนมาทำงานบาร์ด้วยกัน คิดว่าลองมาหาสิ่งแปลกใหม่เป็นประสบการณ์ดูสักพัก อาจจะโชคดีได้สามีฝรั่งไปอยู่เมืองนอกเมื่อนา เจนบอกเมื่อและเช็ดแล้วไม่ยอมมีแฟนเป็นคนไทยอีกแล้ว มีแฟนฝรั่งน่าจะดีกว่า

ส่วนดาว รายนี้มีประสบการณ์มาแล้วอย่างโชกโชน ก่อนมาอยู่ที่เกาะช่วยด้วยเคยไปทำงานอยู่ที่พัทยาหลายปี พอทำงานอยู่หลายปีเข้าก็กลายเป็นคนเก๋ ลูกค้าเริ่มหดหายไปเรื่อยๆ จึงตัดสินใจมาทำงานที่นี้อยู่กับน้ำสาว มาเป็นคนใหม่ในที่แห่งใหม่ ดาวเคยมีสามีมาแล้วและมีลูกคนหนึ่ง แยกทางกับสามีคนที่สอง เพราะทนความเจ้าชู้ไม่ไหว ยกสามีให้เพื่อนไป (ฟังดูแล้วเหมือนละครน้ำเน่าช่วงหลังข่าวภาคค่ำ) ผูกผูกชายไว้กับยาย ไม่ค่อยได้กลับบ้านบ่อยนัก เพราะกลัวลูกจะรู้ว่าแม่ทำงานอะไร ดาวส่งรูปลูกชายอายุ 9 ขวบให้ดู พอเล่าเรื่องลูก ดาวมีสีหน้าหมองคล้ำไปเล็กน้อย มีแววกังวลเกิดขึ้นในดวงตา คิ้วขมวดเข้าหากันเล็กน้อย ดาวแทบจะน้ำตาร่วงเมื่อผมถามว่าคิดถึงลูกไหม ดาวรีบหันหน้าไปหยิบเบียร์ส่งให้ลูกค้า แล้วหันมาฝืนยิ้มให้ผมโดยไม่กล่าวตอบคำถามนั้น ผมเองก็คิดว่าสมควรจะหยุดคำถามแทงใจดำไว้เพียงแค่นั้น

หลังจากดื่มเบียร์หมดไปสองขวดผมก็กล่าวคำอำลาสามสาว เพราะพรุ่งนี้เช้าจะเดินทางกลับสู่เมืองเวทดา ออกจากบาร์เบียร์ผมไปหาข้าวผัดกินในร้านอาหารริมถนนอยู่เรื่อยๆ กับร้านคาราโอเกะ ตลอดช่วงเวลาที่เกือบครึ่งชั่วโมง ผมเห็นสาวประเภทสองหลายคนเดินเข้าออกร้านคาราโอเกะแห่งนี้ ดูเหมือนจะเป็นแหล่งนัดพบของคนกลุ่มนี้ (ซึ่งภายหลังจึงรู้ว่าเจ้าของร้านคาราโอเกะก็เป็นสาวประเภทสอง จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะกลายเป็นศูนย์กลางพบปะของเพื่อนฝูงกลุ่มเดียวกัน ผมเองก็มารับรู้ในภายหลังว่าคนกลุ่มนี้ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ากัญชาบนเกาะช่วยด้วยนี้) พออิ่มหน้าแล้วผมก็กลับห้องพักผ่อนเตรียมเดินทางกลับไปทบทวนวางแผนกำหนดกลยุทธ์การทำงานวิจัยบนเกาะช่วยด้วยต่อไป

วันที่สี่ : กลับสู่เมืองเวทดา

ในวันเดินทางกลับนั้นไม่มีอะไรน่าสนใจที่จะต้องบันทึกไว้เป็นฐานข้อมูลการวิจัย อาจเป็นเพราะความเหน็ดเหนื่อย หรืออาจจะเป็นเพราะมีเรื่องที่ผมต้องขบคิดใคร่ครวญมาตลอดการเดินทางกลับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลยุทธ์การวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวบนเกาะแห่งนี้ ถึงแม้ในอดีตการท่องเที่ยวจะไม่ใช่วัฒนธรรมเศรษฐกิจของคนท้องถิ่น แต่ทว่าในปัจจุบันคนท้องถิ่นเองต่างก็ยอมรับว่าการท่องเที่ยวได้นำเอาทั้งความเจริญและความสับสนวุ่นวายเข้ามาสู่เกาะนี้ ถ้าการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ไม่เป็นที่นิยม ไม่รู้ว่าอีกนานเท่าไรชาวเกาะจึงจะมีถนนลาดยางดีๆ ให้ ปัจจุบันการซื้อของขายของบนเกาะนี้มีความคล่องตัวมาก สินค้าหลายๆ ชนิดมีราคาสูงขึ้นอย่างไม่เคยคาดคิดมาก่อน ปลาและอาหารทะเลอื่นๆ ทั้งสดและแห้งเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ชาวประมงขายปลาได้ราคาดีขึ้น ก็อยากจะออกหาปลากันมากขึ้น การค้าขายคล่องตัวมาก เศรษฐกิจโดยรวมของคนบนเกาะก็ดีขึ้นด้วย คนพื้นเพเดิมบนเกาะนี้จำนวนไม่น้อยที่ร่ำรวยขึ้นเพราะการท่องเที่ยว ทั้งจากการขายที่ดินให้แก่นักลงทุนจากฝั่ง จากการสร้างโรงแรมหรือบังกะโลไว้บริการนักท่องเที่ยว จากการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ หรือจากการเปิดร้านขายอาหารและบาร์เบียร์ ความเจริญและเศรษฐกิจที่ดีขึ้นถือเป็นความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เห็นได้เด่นชัด แม้ว่าบางคนอาจจะแย้งว่ารายได้หรือเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนั้น ผู้ได้รับประโยชน์จากเด็กก่อนใหญ่อาจจะเป็นนักลงทุนหรือนักธุรกิจจากนอกชุมชน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าภาวะเศรษฐกิจของชาวเกาะก็กระเตื้องดีขึ้นเช่นเดียวกัน ส่วนผลในทางลบนั้นดูเหมือนไม่ค่อยมีใครใส่ใจหรือเคร่งเครียดกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ชายหาดที่ขาวสะอาดสุดลูกหูลูกตา บัดนี้มีสิ่งแปลกปลอมเกิดขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะพร้าวที่มักปลูกเป็นแนวขนานไปกับชายหาดก็หายไป กลายเป็นสิ่งก่อสร้างรูปทรงแปลกๆ ขึ้นมาทดแทน ชุมชนชาวเกาะที่เคยเงียบสงบ ก็มีคนแปลกหน้าแปลกสีผิวเข้ามามากมาย มาอยู่มากินมาถ่ายบนเกาะนี้ แล้วก็จากไปเหลือขยะของเสียและสิ่งสกปรกไว้บนเกาะ ความสับสนวุ่นวายเข้ามาสวมแทนความสงบเงียบที่เคยมีสืบต่อกันมานานเกือบร้อยปี นอกจากความเสื่อมโทรมของธรรมชาติแล้ว ยังมีความเสื่อมโทรมของศีลธรรมจรรยาด้วย แม้แต่คนหนึ่งได้บ่นให้ฟังถึงความวิตกกังวลต่อลูกหลานเดี๋ยวนี้ลูกสาวหลานสาวในหมู่บ้านโดดเกาะทำย้อมเตอร์ไซด์ไปเที่ยวกับหนุ่มๆ หายไปครึ่งคืนค่อนคืน พ่อแม่ก็ได้แต่กังวลว่าลูกสาวจะท้องไม่มีพ่อ ภรรยา ก็มักจะหวนๆ เมื่อสามีหายไปในยามค่ำคืน กลัวจะไปเที่ยวสาวบาร์แล้วนำโรคร้ายมาสู่ครอบครัว ข้อมูลและข้อสังเกตที่ผมกล่าวถึงมาแล้วยังไม่ใช่ข้อสรุปยืนยันจากการวิจัย แต่เป็นประเด็นเบื้องต้นที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ต้องการจะนำเสนอไว้เป็นฐานความเข้าใจ ก่อนที่ก้าวล่วงไปสู่ขั้นตอนการวิจัยต่อไป

มาถึงขณะนี้ผมเองยังคงไม่สามารถให้ความกระจ่างในประเด็นที่เกาะนี้ถูกกล่าวขานว่าเป็น “เกาะสวาทหาดสวรรค์” ที่ว่าเกาะสวาทนั้นผมอาจจะพออธิบายได้ เพราะบนเกาะนี้จะหาซื้อบริการทางเพศได้ไม่ยากเย็น ไม่ว่าจะ มีรสนิยมในรูปแบบใด หญิงกับชาย ชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง ล้วนแต่สามารถเลือกสรรได้ตามความต้องการ ซึ่งนอกจากการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ซื้อบริการแล้วการหาคู่รักชั่วคราวก็ไม่ใช่เรื่องยาก ไม่ว่าจะป็นระหว่างฝรั่งกับฝรั่ง ฝรั่งกับไทย หรือไทยกับไทย แล้วแต่ความพึงพอใจที่จะเกิดมีต่อกัน ดังนั้นจะเรียกขานเกาะนี้ว่าเกาะสวาทก็คงจะไม่ผิดเพี้ยนนัก แต่สำหรับคำว่า “หาดสวรรค์” นี้สิ ผมไม่แน่ใจว่าจะหมายถึงสวรรค์ในแง่ใด ในอดีตความเป็นสวรรค์เชิงธรรมชาติคงจะมีให้เห็นชัดเจนกว่าในปัจจุบัน จากคำบอกเล่าถึงสภาพการท่องเที่ยวในอดีต ทำให้ผมมองเห็นภาพของฝรั่งกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่กระจัดกระจายในกระท่อมหลังเล็กๆ ที่มีความเป็นส่วนตัว ทุกเช้าฝรั่งจะลงไปว่ายน้ำ นอนอาบแดด และนอนอ่านหนังสือ อยู่ในบริเวณชายหาดหน้าที่พักของตนเอง ช่วงบ่ายพวกเขาจะไปรวมตัวกันอยู่ที่ร้านอาหาร และชายหาดหน้าร้านอาหารนั่งคุยกันที่โต๊ะอาหารบ้าง นอนอ่านหนังสือบนเตียงผ้าใบโดยมีขวดเบียร์ตั้งอยู่บนโต๊ะข้างๆ บางคนก็ลงไปเล่นน้ำบ้าง เล่นกีฬาชายหาดบ้าง (ฟุตบอลล์หรือวอลเลย์บอลล์) และรอเวลาชมพระอาทิตย์ตกในยามเย็นด้วยกัน ใครที่ไม่ชอบการสังสรรค์กลุ่มใหญ่มักจะปลีกตัวไปอยู่ตามกระท่อมหรือบังกะโลของตนเอง ความสุขอย่างเป็นธรรมชาติเช่นนี้อาจจะเป็นสวรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาจากดินแดนที่หาแสงแดดได้ยากเย็นกว่าความหนาวเหน็บและอากาศที่มืดครึ้มมัวซัว ปัจจุบันแม้สภาพเช่นนี้จะยังคงมีให้เห็นอยู่ แต่ความพลุกพล่านวุ่นวายของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากทำให้ผมไม่สามารถสัมผัสได้ถึงความรู้สึกเล็กๆ ที่มีผู้เล่าให้ฟัง ผมจึงยังไม่ค่อยแน่ใจถึงความเป็นเกาะสวรรค์ในแง่นี้ อีกประเด็นหนึ่งที่ผมคิดว่าอาจจะเป็นคำจำกัดความของเกาะสวรรค์ ในความคิดของนักท่องเที่ยวฝรั่ง คือการสูบกัญชาได้อย่างอิสระเสรี ในอดีตนักท่องเที่ยวฝรั่งประเภทสะพานเป้หลังมีความนิยมในสิ่งเสพติดประเภทกัญชา พอมาอยู่บนเกาะนี้ซึ่งมีความห่างไกลหูไกลตาตำรวจ ความเข้มงวดในเรื่องการสูบกัญชามีน้อย ผู้ให้สัมภาระหลายคนเล่าให้ฟังถึงความชอบของฝรั่งนักท่องเที่ยวและการหามาได้ง่ายของกัญชา เจ้าของบังกะโลหลายแห่งเป็นผู้จัดหามาขายให้ รวมทั้งหนุ่มบริการในโรงแรม ร้านอาหารและบาร์เบียร์ก็เป็นได้ทั้งผู้ค้าและผู้จัดหากัญชามาให้กับลูกค้า ตำรวจและผู้นำชุมชนต่างไม่มีใครใส่ใจต่อกัญชาบนเกาะ เพราะถ้าไม่มีกัญชาให้สูบฝรั่งพวกนี้ก็อาจจะไม่นิยมเข้ามาเที่ยวบนเกาะนี้ หรือว่าประเด็นเรื่องกัญชาจึงจะเป็นนัยของความเป็นเกาะสวรรค์ในสายตาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จากข้อมูลที่มีอยู่ผมยังไม่สามารถจะสรุปลงไปได้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือความเป็นเกาะสวรรค์กันแน่ คงต้องค้นหากันต่อไป

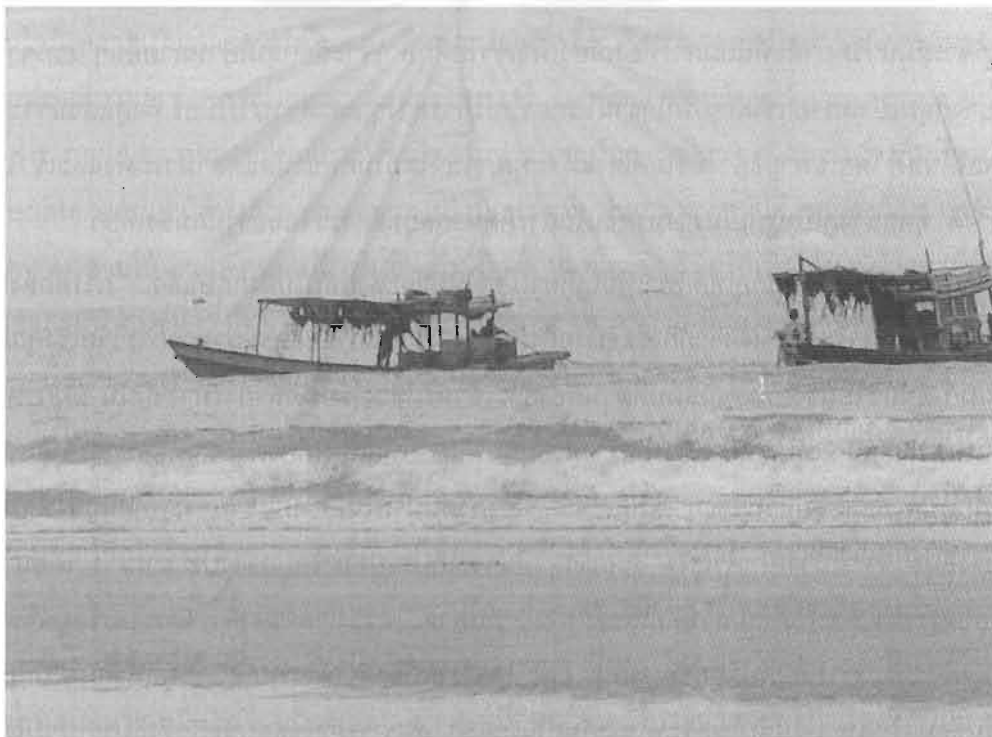
อีกประการหนึ่งที่ผมเริ่มตระหนักจากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น คือการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับยาเสพติด ผมสามารถรู้สึกได้ถึงม่านบางอย่างที่กั้นไม่ให้ผมเจาะลึกเข้าไปถึงข้อมูลในประเด็นนี้ผมเองพยายามทำตัวเป็นนักท่องเที่ยว แต่เมื่อเริ่มต้นคุยในประเด็นที่คู่สนทนามักจะเปลี่ยนท่าที ตอบเลียงๆ หรือเปลี่ยนเรื่องคุยไปเลย บางคนก็ถามผมตรงๆ “จะรู้ไปทำไม” หรือ “ทำไมถึงถามเรื่องนี้” ซึ่งผมก็มักจะตอบเลียงๆ ไปว่า “ก็แค่อยากรู้ ไม่มีอะไรหรอก” เรื่องที่มักจะมาลงเอยในบทสนทนาเช่นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกัญชา ดูเหมือนไม่ค่อยมีใครอยากจะถูกพูดถึงเรื่องนี้กับผม ผมคิดว่าไม่ใช่เขาไม่รู้ แต่เขาไม่อยากจะบอกมากกว่า มันจึงเหมือนทางตันที่ผมไม่รู้ว่าจะหาทางออกอย่างไรก็ดี รู้สึกเหมือนอยู่ในเขาวงกต ยิ่งคิดยิ่งวนเวียน

แต่ก็เหมือนกับเป็นโชคเข้าข้าง ถ้านับถือคริสต์ศาสนาผมคงต้องบอกว่าพระเจ้าชี้ทางสว่างให้ คือเช้าวันหนึ่งผมได้รับอีเมลล์จากเพื่อนชาวอังกฤษที่ชื่อไมค์ บอกผมว่ากำลังจะมาเมืองไทยสัปดาห์หน้าและจะพาเพื่อนร่วมเดินทางมาด้วยอีกคนหนึ่ง ซึ่งอยากจะมาเยี่ยมและอยู่กับผมสักพักหนึ่ง จากนั้นจะขึ้นไปเที่ยวเชียงใหม่ แล้วจะลงใต้ไปเที่ยวภูเก็ต โดยช่วงเวลาที่เหลือจะเดินทางไปเที่ยวที่เกาะชว่ยด้วย พอรู้ข่าวเช่นนี้ผมขบคิดใคร่ครวญว่าจะอาศัยความบังเอิญนี้ให้เป็นประโยชน์กับงานวิจัยของผมได้บ้างหรือไม่และอย่างไร ผมรีบตอบจดหมายพร้อมทั้งเชิญชวนเพื่อนทั้งสองคนมาพักอยู่กับผมที่บ้าน

เมื่อเพื่อนชาวอังกฤษมาพักที่บ้าน ผมจึงได้ทราบว่าเป็นเพื่อนของไมค์จะมาเที่ยวเมืองไทยเพียงหนึ่งเดือน ส่วนไมค์จะอยู่ต่ออีก 2-3 เดือน ตามแต่จะขอวีซ่าได้และมีเงินพอจะไว้ใช้จ่าย มาถึงตอนนี้ความคิดจึงเริ่มก่อเกิดเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาในหัวสมอง ไมค์เป็นนักท่องเที่ยวนัก ไมค์เป็นนักดื่มตัวยง แม้จะไม่ใช่นักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ แต่ความเป็นนักท่องเที่ยวนักน่าจะ เป็นข้อเด่นที่ช่วยลบข้อด้อยที่ผมกำลังคิดแก้ไขไม่ตกในการวิจัยเจาะลึกปัญหาสาเหตุในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติ แม้ว่าไมค์จะไม่เคยทำวิจัยมาก่อนแต่ผมคิดว่าสามารถจะแนะนำให้ความรู้แก่ไมค์เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยได้ กลยุทธ์นี้เป็นการใช้ผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นนักท่องเที่ยวนักไปศึกษาเจาะลึกกลุ่มนักท่องเที่ยวฝรั่ง ส่วนตัวผมเองจะเข้าสู่สนามโดยแสดงบทบาทเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่นิยมการท่องเที่ยวเพื่อเข้าไปศึกษาเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ นอกจากนี้ไมค์ยังอาจจะช่วยผมได้ในบางกลุ่มเป้าหมาย เช่นกลุ่มพนักงานในสถานบริการต่างๆ และสาวบาร์เบียร์ ฟังดูแล้วน่าจะเป็นแผนการวิจัยเจาะลึกที่น่าจะได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งไมค์เองแม้จะพูดภาษาไทยไม่คล่องนักแต่สามารถฟังและเข้าใจภาษาไทยได้ในระดับที่ค่อนข้างดี ทุกอย่างดูเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นในการคิดหากกลยุทธ์การวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวนัก

หลังจากที่ไมค์ทำหน้าที่มีคฤหัสถ์พาเพื่อนเที่ยวเมืองไทยและส่งกลับไปยังอังกฤษแล้ว การตกลงร่วมมือกันทำงานวิจัยจึงเริ่มพูดคุยกันอย่างจริงจัง หลังจากการอธิบายถึงบทบาทผู้ช่วยนักวิจัยและแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพอยู่เป็นเวลานาน ในที่สุดผมก็ได้ให้นักวิจัยผู้ช่วยที่มีคุณสมบัติตามต้องการ สำหรับช่วงระยะเวลาการทำงานนั้น ผมกำหนดให้ไมค์ทำงาน 2 เดือน ช่วงแรกประมาณ 2 สัปดาห์ให้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติด ซึ่งคาดหมายในเบื้องต้นว่าน่าจะเป็นกัญชาที่เป็นสารเสพติดหลัก สารเสพติดอย่างอื่นอาจจะมีบ้างเป็นตัวเสริม ระยะเวลาที่น่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลจริงประมาณ 1 เดือน ต้องมีการบันทึกสนามทุกวันตลอดระยะเวลา 1 เดือน ส่วนที่เหลืออีกราว 2 สัปดาห์เป็นช่วงเวลาของการจัดระบบข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากสนาม พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อถ่ายโอนข้อมูลทั้งหมดให้กับผม ทั้งนี้ในช่วงระหว่างการเก็บข้อมูลในสนามผมกับไมค์จะพบปะกันเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ และร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาน่าจะเกิดขึ้นในระหว่างการวิจัยเจาะลึก

เมื่อทุกอย่างได้ทำความเข้าใจร่วมกันและเตรียมเพียบพร้อม การทำงานวิจัยสนามจึงเริ่มขึ้นในช่วงกลางเดือน มิถุนายน พ.ศ.2545 และไปสิ้นสุดในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม ทั้งนี้ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งของผมและของไมค์จะนำเสนอในรูปแบบของบันทึกสนาม (field notes) โดยไม่มีการวิเคราะห์ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ การที่ผมต้องการนำเสนอการบันทึกสนามก็เพื่อชี้ให้เห็นถึงกระบวนการทำงานวิจัย ไม่ใช่การนำเสนอผลการวิจัย ผู้อ่านจะสามารถเรียนรู้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของวิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวนั้น ถ้าผู้อ่านอยากจะทำทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์อุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติดบนเกาะช่วยด้วย ก็อาจจะลองคิดวิเคราะห์จากบันทึกสนามที่จะนำเสนอ ผมหวังเพียงว่าผู้อ่านจะได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยในรูปแบบที่แม้ผมจะทำงานวิจัยมานาน แต่ก็เพิ่งจะมีโอกาสได้ทำงานวิจัยในลักษณะเช่นนี้เพียงครั้งนี้นั่น ความน่าสนใจของเรื่องราวที่จะนำเสนอจึงเป็นเรื่องของกระบวนการวิจัย ไม่ใช่ผลการวิเคราะห์งานวิจัย

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกสนามในวิธีการวิจัยอย่างนักท่องเที่ยวน

บันทึกงานสนามที่จะนำเสนอจำแนกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นบันทึกงานสนามของผู้เขียน ซึ่งเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะช่วยด้วยระหว่างเดือนกรกฎาคม 2545 ถึง มีนาคม 2546 รวมเวลา 9 เดือน การนำเสนอข้อมูลบันทึกสนามนี้เป็นการนำเสนอเฉพาะในช่วงเริ่มต้นของการศึกษาวิจัย เพราะถือว่าเป็นช่วงเวลาที่นักวิจัยต้องพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มเป้าหมาย และต้องใช้เทคนิคการวิจัยต่างๆ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นที่ต้องการ อีกส่วนหนึ่งเป็นบันทึกสนามของไมค์ ทรานเมอร์ (Mike Tranmer) ผู้ช่วยนักวิจัยชาวอังกฤษ ซึ่งเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างกลางเดือนมิถุนายนจนถึงปลายเดือนกรกฎาคม 2545 แต่ทั้งนี้ข้อมูลจากการบันทึกสนามจะมีเฉพาะระหว่างวันที่ 5-27 กรกฎาคม 2545 รวมเวลาประมาณ 23 วัน แม้ว่าการทำงานสนามของผู้ช่วยวิจัยนี้เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมิถุนายน แต่ในระยะแรกของการทำงานเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่เป็นเป้าหมายการวิจัยและเป็นการสร้างความเข้าใจในโครงสร้างและลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น อันเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับนักวิจัยหรือผู้ช่วยที่เป็นชาวต่างชาติ เพราะถ้าเขาไม่มีความเข้าใจในประเด็นพื้นฐานเหล่านี้แล้วอาจเกิดความสับสนและการตีความข้อมูลอาจจะมีผิดพลาดได้ ผู้เขียนจึงกำหนดให้เป็นช่วงเวลาอิสระปลอดการบันทึกข้อมูลสนาม ถือเป็นช่วงการเตรียมความพร้อมของผู้ช่วยนักวิจัยเป็นเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นผู้เขียนกับไมค์ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการปรับฐานความรู้ความเข้าใจต่อพื้นที่วิจัยให้สอดคล้องกัน ก่อนที่จะร่วมกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นเวลามากกว่า 3 สัปดาห์ โดยข้อมูลบันทึกสนามของไมค์ จะนำเสนอจากต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ

บันทึกสนามของผู้วิจัย

5 กรกฎาคม 2545

การเดินทางเข้าสู่ “เกาะช่วยด้วย” ในครั้งที่สองนี้ ผมยังคงมาพักในโรงแรมเดิมโดยหวังที่จะใช้ฐานความสัมพันธ์กับพนักงานโรงแรมบางคนในการต่อยอดการเก็บรวบรวมข้อมูล (ซึ่งก็ไม่ผิดหวัง) พอตะวันเริ่มบ่ายคล้อย ผมก็เริ่มออกเดินสำรวจตามชายหาด จากหาดหน้าโรงแรมที่พักผมเดินขึ้นเหนือผ่านโรงแรมและบังกะโลสองสามแห่งมาจนถึงทางน้ำเล็ก ๆ ซึ่งเป็นทางน้ำไหลมาจากกรีซอร์ท ร้านค้า และร้านอาหารริมถนน ผมยืนสังเกตดูน้ำที่ไหลลงมาและออกไปปะปนกับน้ำทะเล มองดูแล้วยังไม่เห็นความน่าเสียดที่ไหลลงมากับน้ำแต่อย่างใด แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นลางบอกเหตุของความไม่ชอบมาพากลก็คือ เศษขยะและชิ้นส่วนของถุงพลาสติกที่หุ้มห่อขนมขบเคี้ยวหลายยี่ห้อเริ่มมีให้เห็นตามเส้นทางน้ำไหล และติดตามรากไม้ใหญ่ จริงอยู่เศษขยะ

เหล่านี้ยังไม่ไหลลงสู่ทะเล และยังไม่มือน้ำเน่าเสียไหลลงมารวมกับน้ำทะเล แต่ต้องเข้าใจว่าระยะเวลานี้ไม่ใช่ช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก ซึ่งผมไม่แน่ใจว่าจะมีการทิ้งและระบายสิ่งเน่าเสียต่าง ๆ มาตามทางน้ำไหลนี้อีกมากน้อยเพียงใด น้ำทะเลและเกลียวคลื่นจะทนรับสภาพความเน่าเสียจากสิ่งเหล่านี้ได้ดีเพียงใด

ผมเดินเลยขึ้นเหนือไปอีกผ่านรีสอร์ทและร้านอาหารแห่งหนึ่ง ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งชายและหญิงมานั่งรวมกันจำนวนมาก มานั่งดื่มเบียร์คุยกันบ้าง นอนอาบแดดและอ่านหนังสือบนเตียงผ้าใบบ้าง ลงไปเล่นน้ำทะเลบ้าง รวมทั้งเล่นฟุตบอลและวอลเลย์บอลชายหาด ดูเหมือนว่าสถานที่แห่งนี้จะเป็นที่รวมของนักท่องเที่ยวต่างชาติมากกว่าที่อื่นๆ คงจะต้องหาคำตอบในอนาคต ผมพยายามเดินช้าๆ ผ่านกลุ่มนักท่องเที่ยวบนชายหาด โดยหวังว่าอาจได้สัมผัสกับกลิ่นหรือร่องรอยของการเสกักัญชาบ้าง จากข้อมูลพื้นฐานที่ผมได้แลกเปลี่ยนกับไมค์ ต่างมีข้อยืนยันเช่นเดียวกันคือ กัญชาเป็นยาเสพติดที่สามารถหาซื้อและเสพได้ง่ายบนเกาะแห่งนี้ โดยกลุ่มลูกค้าใหญ่คือนักท่องเที่ยวต่างชาติ คนเหล่านี้เดินทางมาเที่ยวบนเกาะช่วยด้วยก็ด้วยเหตุผลหนึ่งที่ว่ากัญชาหาสูบได้ง่ายบนเกาะ และตำรวจไม่ค่อยรบกวน ครั้งนี้ไม่พบร่องรอยของการเสกักัญชาแต่อย่างใด

เลยผ่านรีสอร์ทแห่งนั้นมาอีกสองสามรีสอร์ท ผมได้กลิ่นกัญชาลอยมาตามลม จึงหยุดเดินกวาดสายตาสำรวจไปรอบ ๆ ก็พบฝรั่งรายหนึ่งนั่งสูบบุหรี่ผสมกัญชาอยู่บนเปลเชือกที่ผูกอยู่หน้ากระท่อมที่พักหลังเล็ก ๆ บนชายหาด เขาบรรจุสูบกัญชาอย่างมีความสุข ค่อยๆ ละเลียดสูดควันขาวลงปอดอย่างลุ่มลึก มีเสียงซี้ดยาวก่อนจะค่อย ๆ ระบายบางส่วนของควันบางเบาออกทางจมูกอย่างรู้สึกเสียดาย สายตาและสีหน้าที่ดูเคลิบเคลิ้มของเขาสื่อให้เห็นถึงความสุขที่ได้รับอย่างเปี่ยมล้น ผมไม่ได้ยื่นจ้องมองอย่างจริงจัง แต่ทำที่เป็นสำรวจสภาพรอบ ๆ และเหมือนกับรอยใครบางคนให้มาสมทบที่บริเวณนี้ นักท่องเที่ยวรายนี้ยังคงสูบบุหรี่ผสมกัญชาอย่างทะนุถนอม ที่จริงแล้วรีสอร์ทแห่งนี้อยู่ห่างจากบริเวณที่มีคนพลุกพล่าน และดูเหมือนจะเป็นกระท่อมหลังสุดท้ายของรีสอร์ทแห่งนี้ ก่อนที่จะถึงบาร์เบียร์เป้าหมายที่ผมกำลังจะเดินไปหาข้อมูล ผมยื่นรีๆ รอๆ อยู่บริเวณนี้อีกสองสามนาที่ก่อนเดินต่อไป

ผมเดินมาถึงบาร์เบียร์ที่ผมเคยมานั่งสัมภาษณ์สาว ๆ ที่นี่ บาร์เบียร์นี้ตั้งอยู่เกือบปลายสุดของหาดทางด้านเหนือติด ๆ กันเป็นร้านอาหารปลูกอยู่บนโขดหิน ที่เป็นแหลมเล็ก ๆ ยื่นออกไปในทะเล โขดหินนั้นเป็นส่วนที่ขวางกั้นชายหาดแห่งนี้กับอีกชายหาดหนึ่ง ที่มีความเงียบสงบกว่า และกลายเป็นจุดห่างไกลที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้าไป เนื่องจากจะสามารถเดินผ่านแนวโขดหินนี้ได้เฉพาะช่วงน้ำลงเท่านั้น ช่วงน้ำขึ้นระดับน้ำจะขึ้นสูงจนไม่สามารถจะเดินลุยผ่านไปหรือพายปืนโขดหินข้ามไปโดยไม่เปียก วันที่บาร์เบียร์มีเพียงอ้อคนเดียวที่นั่งอยู่ พอผมเดินเข้าไป อ้อส่งยิ้มให้แสดงว่ายังคงจำผมได้ หลังจากจับเครื่องดื่มเย็นๆ ไปอีกหนึ่งแล้ว บทสนทนาจึงเริ่มขึ้นอย่างเป็นเรื่องเป็นราว อ้อเล่าว่าทั้งดาวกับเจนยังไม่ลงมาจากร่องพักเพราะคืนก่อนออกไปกับแขกกลับมาเกือบเช้า ในขณะที่อ้ออัปเดตต้องนั่งประจำอยู่ที่เคาน์เตอร์จนประมาณตีหนึ่งจึงขึ้นไปนอน

เล่าไปก็บ่นเรื่อยไปเพราะช่วงนี้มีแขกน้อย ฝรั่งเศสไม่ค่อยเดินมาเที่ยวแถวๆ นี้ ส่วนมากจะมารวมกันอยู่แถวๆ บาร์หรือร้าน จะออกไปหาแขกที่นั่นเองก็ไม่ได้เพราะกลัวว่าจะไม่มีใครจ่ายค่าออฟคินละ 300 บาทให้กับทางร้าน

ผมเริ่มขยายการพูดคุยไปถึงฝรั่งเศสที่ผมเห็นนอนสูบกัญญาอยู่บนเปลเชือกหน้ากระท่อม อ้อพยักหน้าเป็นทีว่ารู้จักพร้อมทั้งสาธยายต่อ “ฝรั่งเศสนั้นชื่อเดฟ เป็นคนฮอลแลนด์ มันชอบสูบกัญญา สูบได้สูบดีทุกวัน มันไม่ค่อยสนใจใครหรอก วันๆ เอาแต่เล่นน้ำ อ่านหนังสือ แล้วก็สูบกัญญา พอเย็นๆ ถึงจะออกไปกินเบียร์สังสรรค์กับพรรคพวก เดฟเป็นคนคุยสนุก มาอยู่ที่นี้มานานกว่าเดือนหนึ่งแล้วมัน เคยคุยกันหลายครั้ง ยังเคยมาหาซื้อกัญญาที่นี่ แต่ที่นี่ไม่มีใครขาย เขาก็เลยไปที่อื่น” อ้อรู้ว่ากัญญาหาซื้อได้ไม่ยากบนเกาะนี้ แต่ไม่รู้ว่าเขาติดต่อซื้อขายกันอย่างไร และไม่เคยลองสูบกัญญาด้วย แต่ก็ยอมรับว่ามีสาวๆ บางคนในบาร์นี้ ยอมสูบกัญญาให้กับแขก เพราะต้องการเอาใจแขก สนทนากับแขก แต่อ้อไม่เคย ไม่ชอบ แม้แต่บุหรี่ยี่ก็ไม่ได้เอาด้วย แต่ก็ไม่รังเกียจ ถ้าแขกจะนั่งสูบกัญญาหรือบุหรี่ ก็เลยไม่สนใจและไม่รู้ว่าเขาซื้อหากันอย่างไร

เรานั่งพูดคุยกันอีกสักพักหนึ่งเจอกับดาวก็ลงมา บอกว่าได้ยินเสียงคนคุยกันจึงลงมาดู ทั้งสองคนจำผมได้ หลังจากพูดคุยทักทายกันเล็กน้อยทั้งสองสาวก็แยกย้ายกันไปบริการลูกค้ารายอื่นๆ ผมเปลี่ยนเรื่องมาถามเรื่องส่วนตัวของอ้อ จึงรู้ว่าอ้อมีอายุ 36 ปีแล้ว แก่กว่าทั้งเจนนกับดาว ลูกค้าของอ้อส่วนมากเป็นผู้ที่มีอายุมากไม่ใช่พวกฝรั่งวัยรุ่น ช้ามมาทำงานที่เกาะแห่งนี้ได้เกินปีหนึ่งแล้ว ปีที่ผ่านมาในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาๆ สามารถส่งเงินกลับไปให้ทางบ้านได้พอสมควร จากค่าดริงบ้าง จากค่าออฟบ้าง ช่วงหลังสงกรานต์กลับไปเยี่ยมบ้านครั้งหนึ่ง ช่วงสงกรานต์ไปเยี่ยมบ้านไม่ได้เพราะมีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและฝรั่งช้ามมาเที่ยวบนเกาะจำนวนมาก กลับไปช่วงนั้นเพราะลูกๆ ยังปิดเทอมอยู่ ไปอยู่เกือบสองสัปดาห์ อยู่นานจนเกือบไม่อยากจะกลับมาที่นี้อีก แต่พอนึกถึงเรื่องงานเรื่องเงินแล้ว ก็ต้องตัดใจกลับมาอยู่ที่เกาะนี้อีก อ้อคิดว่าตัวเองไม่มีทางเลือกมากนัก โอกาสเดียวที่น่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นคือ โชคดีมีฝรั่งอยากรับเลี้ยงและพาไปอยู่เมืองนอกด้วย และก็หวังว่าจะสามารถพาลูกๆ ไปอยู่ด้วยกันเมื่อว่าชีวิตของตัวเองและลูกจะดีขึ้น แต่ถ้าโชคไม่ดีอย่างคนอื่นเขา ทำงานอยู่ที่นี้อีกสักพักก็อาจจะกลับไปทำนาทำไร่ที่บ้านเกิด

พอฟ้าเริ่มมืดลงผมก็ขอตัวกลับไปพักไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าเพื่อออกไปพบไมค์ ไปทานข้าวเย็นด้วยกัน ไมค์พาเพื่อนคนไทยไปด้วยคนหนึ่งชื่ออรัญ กินข้าวกันไปคุยกันไปตามประสาเพื่อน เพราะผมยังไม่สนิทกับอรัญ และไม่แน่ใจว่าจะถามข้อมูลอะไรจากอรัญได้บ้าง อีกอย่างอรัญอาจจะเป็นบุคคลเป้าหมายที่ไมค์อยากจะได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึก ผมจึงไม่เข้าไปก้าวก่ายปล่อยให้เพื่อนศึกษาข้อมูลอย่างเต็มที่ หลังจากเสร็จสิ้นอาหารเย็น ผมขอตัวกลับไปเข้าห้องพักเพราะยังมีงานที่ต้องเตรียมการสำหรับหาข้อมูลในวันต่อไป ผมมีกลุ่มเป้าหมายบางคนที่จะต้องไปสัมภาษณ์เจาะลึก

สถานวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6 กรกฎาคม 2545

ช่วงสายๆ ของวันนี้ผมเดินทางไปพบกับสมาชิก อบต. ท่านหนึ่งที่ผมเคยไปขอพบแต่เขาติดกิจธุระที่อื่น วันนี้เขาสามารถจัดเวลาให้ผมไปพบที่บ้านได้ การบันทึกข้อมูลในส่วนนี้ บางตอนจะเป็นการสรุปประเด็นจากการพูดคุยแต่บางตอนจะเป็นบทสนทนาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศในการพูดคุย และการคงคำตอบในประเด็นสำคัญจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลเอง

"สวัสดีครับพี่"

"สวัสดีครับอาจารย์ ข้ามมาเกาะเมื่อไหร่ครับ"

"ผมมาถึงเมื่อวานบ่ายๆ ก็เลยเดินเล่นอยู่แถวชายหาดนั่นแหละ"

"มาเที่ยวนี้ จะอยู่กี่วันครับ"

"ก็คงราวสัปดาห์ครับ เอ้อ! วันนี้พี่มีเวลาว่างแน่นะครับ ผมอยากคุยกับพี่แต่ก็ไม่อยากให้เสียงานการสำคัญ"

"ไม่เป็นไรครับ วันนี้ผมมีเวลาให้อาจารย์ ครึ่งก่อนขอโทษด้วยที่ผมติดธุระจำเป็นจริงๆ ต้องข้ามไปฝั่งโน้น อาจารย์มีอะไรให้ผมรับใช้บอกได้เลยครับ"

"ก็ไม่มีอะไรมากหรอกครับ อยากคุยเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวและปัญหาต่าง ๆ บนเกาะนี้แหละครับ พี่ทำงานด้านนี้โดยตรง ผมคิดว่าน่าจะให้ความเห็นและมุมมองที่ชัดเจนได้ ทั้งในด้านการพัฒนาและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่"

"ครับ! เราจะเริ่มคุยกันที่เรื่องไหนก่อนดี"

"เอาเป็นเรื่องสภาพการพัฒนาในช่วง 3-5 ปี ที่ผ่านมาก็แล้วกัน"

"การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคบนเกาะเพิ่งจะดีขึ้นมาก ในช่วงปี 2544-45 นี้เอง ก่อนหน้านี้อิถนนและการเดินทางไม่สะดวกเป็นถนนลูกรัง การพัฒนาทำได้ช้าเพราะปัญหาเรื่องงบประมาณ การพัฒนาบนเกาะนี้เริ่มคึกคักและได้รับการสนับสนุนงบประมาณมาก หลังจากที่รัฐบาลต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง และเกาะนี้เป็นเกาะหนึ่งที่ได้รับพิจารณาว่าเหมาะสม มีการจัดสรรงบประมาณลงมาจำนวนมาก และมอบหมายให้หลายหน่วยงานเข้ามาดำเนินการ แต่ก็เช่นเคยไม่ค่อยได้ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานสักเท่าไรหรอก"

"หน่วยงานต่างๆ เข้ามาทำอะไรบ้างครับ"

"ที่เห็นเด่นชัดก็เรื่องการมาควบคุมการใช้ทรัพยากรโดยเฉพาะเรื่องที่ดิน ไม่ให้ชาวบ้านและนักธุรกิจรุกล้ำเข้าไปในเขตป่าสงวนหรือที่อนุรักษ์ต่างๆ มีการควบคุมเข้มงวดขึ้นในเรื่องแปลนการก่อสร้างโรงแรมหรือรีสอร์ท ที่ผ่านมามีปล่อยปละละเลย

กันมาก ใครมีกำลังเงินกับกำลังภายในสูงก็ทำทุกอย่างได้โดยไม่ต้องกลัวใครจะมาว่า อิทธิพลที่นี้ไม่แรง แต่ก็ไม่มีใครอยากจะมีเรื่องด้วย เครือข่ายและกลุ่มพวกเขาเยอะ ทั้งในเกาะและบนฝั่ง ไม่ว่าจะเป็นครูหรืออัยการ พวกเขาหมด อย่างฉับบางฉับ และกับบาร์เบียร์ มีนายตำรวจจากบนฝั่งเข้ามาเอี่ยวอยู่ด้วย เข้ามายุงเกี่ยวกันมั่วไปหมดทั้งผู้หญิงหากินและกียาเสพติด..."

"เรื่องยาเสพติดมีเข้ามาระบาดบนเกาะนี้มากหรือครับ"

"ที่จริงก็ยังไม่ถึงขั้นรุนแรงอะไรมากหรอก ส่วนมากก็เป็นกัญชาแหละครับ กัญชามีในเกาะนี้มานานมากแล้ว เมื่อก่อนชาวบ้านปลูกเองแล้วก็สูบเอง พอสูบแล้วเพลินจะอยู่บ้านอยู่สวนทำงานไปเรื่อยๆ เป็นอย่างนี้มากกว่า 40 ปีแล้วครับ ผมเห็นมาตั้งแต่เป็นเด็กๆแล้ว แต่ภายหลังเริ่มเข้มงวดเรื่องยาเสพติด ชาวบ้านเลิกปลูกกันมาราวๆ 15 ปีได้แล้ว ปัจจุบันกัญชาเป็นกัญชาอัดแท่งมาจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านโน้นแหละ จะถูกขนถ่ายมาทางเรือหาปลาจากประเทศโน้น แล้วส่งผ่านกันกลางทะเล มาขึ้นเกาะนี้หลายจุดหลายแหล่ง ผมไม่ทราบชัดเจนนัก... อีกทางหนึ่งก็เข้ามาทางชายแดน นี่ก็เข้ากันได้หลายช่องทางแล้วก็มีจุดพักหลายแห่งก่อนที่จะส่งข้ามฝั่งมาเกาะนี้... แต่ก็มีเยอะนะครับที่พวกฝรั่งแอบเอากัญชามากินเอง ไม่ค่อยมีใครตรวจกันหรอกครับ...ก็พวกตำรวจนั่นแหละตัวดี เข้าร่วมธุรกิจทั้งประเภทบาร์เบียร์ โสเภณี และชายกัญชา เป็นตัวการสำคัญเลยในการแพร่กระจายของยาเสพติดทุกชนิดในพื้นที่นี้ ... ตำรวจบางคนเข้ามาทำงานบนเกาะนี้เป็นเวลานาน และไม่อยากจะย้ายไปไหน เพราะมีฐานธุรกิจบนเกาะนี้ รวมทั้งยังมีนายตำรวจยศสูงจากบนฝั่งมาร่วมเครือข่ายทำธุรกิจอยู่ด้วย โดยเฉพาะธุรกิจผิดกฎหมาย แต่เจ้าพ่อจะไม่เกี่ยวข้องกับยาบ้าและยาเสพติดทุกชนิด เขามีธุรกิจหลักในเรื่องการท่องเที่ยวและบริการ เขาไม่ยุ่งเกี่ยวกับการซื้อขายกัญชาหรือยาบ้า แต่กับพรรคพวกเขานั้นไม่มีใครกล้ายืนยัน..."

การพูดคุยเริ่มออกกรส ผมเองก็ไม่คาดคิดว่าจะได้รับคำอธิบายที่เจาะลึกลงไปถึงประเด็นปัญหาที่กัญชา อาจเป็นเพราะเราพูดคุยกันแบบเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตอง ผมนั่งคุยโดยไม่จดข้อมูลเพราะเกรงว่าจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเกร็ง ในระหว่างนั่งคุยกันสมาชิก อบต. ท่านนี้ดูค่อนข้างจะเปิดเผย และดูเหมือนว่ามีบางเรื่องที่เป็นปัญหาทำให้เขารู้สึกไม่พอใจกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ บนเกาะนี้ แต่ยังไม่ชัดเจนนักว่าเป็นประเด็นอะไรกันแน่ ดังจะเห็นได้บางส่วนจากประเด็นที่เขาวิพากษ์วิจารณ์สืบต่อ

"บนเกาะนี้มีคนท้องถิ่นราวหมื่นคนเท่านั้น แต่อีกหลายหมื่นคนล้วนเป็นคนต่างถิ่นเข้ามาทำงานบ้าง มาลงทุนบ้าง มาหาผลประโยชน์จากทรัพยากรบนเกาะนี้ พวกนี้ไม่มีทะเบียนไม่มีที่อยู่ออยู่บนเกาะ มาเอาประโยชน์โดยไม่สนใจจะให้ประโยชน์กลับคืนกับเกาะบ้าง พวกนี้มารวมอยู่ในบริเวณหาด (ศูนย์กลางการท่องเที่ยว) ทั้งชายธุรกิจและชายบริการ ช่วงหลายปีก่อนที่เศรษฐกิจดูจะฝืดๆ ไป คนเหล่านี้จำนวนไม่น้อยหันมาทำการค้ายาเสพติดเพื่อรองรับค่าครองชีพที่สูงมาก ยาบ้าที่ไม่เคยมีบนเกาะนี้ก็เริ่มมีให้เห็นมากขึ้น คนที่เอาเข้ามานั้นได้รับการหนุนหลังจากพวกมีสี หลายๆ ชุมชนบนเกาะนี้สามารถพบเห็นเด็กวัยรุ่นเสพยาบ้าบ้าง ดมกาวบ้าง คนท้องถิ่นบางคนสถาปนาตนเองเป็นเอเยนต์ขายยาบ้าและกัญชา รวมทั้งเจ้าของธุรกิจบางคนก็เอายาบ้ามาขายให้คนงานก่อสร้างที่เข้ามาทำงานสร้างถนนบ้าง สร้างโรงแรมบ้าง สร้างรีสอร์ทบ้าง ได้ยื่นว่าขายกันเม็ดละ 120 บาท คนเอายาบ้าเข้ามาล้วนเป็นคนต่างถิ่นทั้งสิ้น แต่เขามีฐานสนับสนุนจากคนบนเกาะด้วยเช่นกัน..."

ผมเองต้องผ่านเกียร์เรื่องยาเสพติดลงมาพูดคุยเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะกลัวจะผิดสังเกตว่ามาเจาะลึกเรื่องนี้เป็นภาระเฉพาะ อีกอย่างหนึ่งผมเองก็คิดว่ามีข้อมูลอีกหลายเรื่องที่ผมต้องหาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นก่อนที่จะมาคุยเพิ่มเติมกับสมาชิก อบต. ท่านนี้ในวันหลัง มีหลายคำถามที่ติดอยู่ในใจผม

“ใครคือเจ้าพ่อ”

“ใครคือนายตำรวจมียศสูงที่เข้ามาประกอบธุรกิจผิดกฎหมายบนเกาะนี้”

“ยาเสพติดกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันโดยมีปัจจัยหรือตัวเชื่อมอื่นๆ อย่างไร”

“อะไรเป็นปัญหาขัดแย้งเฉพาะหน้า หรือสะสมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ บนเกาะนี้”

และยังมีอีกหลายคำถามที่ผมลองถามจากพี่สมาชิก อบต. ท่านนี้แต่ก็ได้รับคำตอบในลักษณะที่เลื่องๆ จากปัญหาจริง จึงต้องยุติคำถามเหล่านี้ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นกันเองเอาไว้ คู่กันอีกไม่นานผมก็จะขอตัวกลับมาบรรยายลงในบันทึกนี้ เพราะเกรงว่าข้อมูลประเด็นต่างๆ จะหล่นหายไป หรือไปปะปนกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นๆ กว่าจะบันทึกข้อมูลเสร็จก็ล่วงเลยคล้อยบายแก่ๆ ไปแล้ว

ตกเย็นเช่นเคยต้องทำเหมือนเป็นกิจวัตรประจำวัน คือเดินไปบาร์เบียร์ประจำ ไปร่วมพูดคุยกับเจ้าประจำ เพื่อสร้างความคุ้นเคยด้วยความอดทนเพื่อรอโอกาสที่จะเจาะลึกข้อมูลของบาร์เบียร์แห่งนี้ ผมรู้มาคร่าวๆ ว่าเจ้าของบาร์เบียร์แห่งนี้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับนายตำรวจท่านหนึ่ง ซึ่งยังไม่แน่ใจว่าเป็นหุ้นส่วนในกิจการธุรกิจด้วยกันหรือเปล่า ข้อมูลที่ทราบในขณะนี้คือเจ้าของบาร์เบียร์เป็นญาติกับเมียตำรวจคนหนึ่งบนเกาะนี้ และเมียตำรวจคนนั้นเองที่มีผู้หญิงบาร์เบียร์หลายคนอ้างถึงว่าเป็นผู้ชักชวนมาทำงานบนเกาะนี้ หรือแม่บ้านตำรวจนี่จะเป็นผู้จัดหา โดยเฉพาะการใช้เครือข่ายความเป็นคนอีสานชักชวนสาวอีสานผู้ผิดหวังรักและครอบครัวมาทำงานบนเกาะนี้ บางคนไม่เคยเป็นหญิงบริการมาก่อน ก็มาเริ่มต้นบนเกาะนี้จากการชักชวนของแม่บ้านตำรวจท่านนั่นเอง ความเกี่ยวพันกันในเชิงเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ ดูจะมีภาพชัดเจนมากขึ้นถึงความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้รักษากฎหมาย และกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นบนเกาะแห่งนี้ ข้อมูลในช่วงนี้อาจจะยังดูสับสน คงต้องใช้เวลาก่อนสักกระยะหนึ่งกว่าจะได้ภาพที่ชัดเจนมากขึ้น รักจะทำงานวิจัยเชิงคุณภาพก็ต้องรู้จักคำว่าอดทนอดกลั้นในยามที่ช่องทางข้อมูลไม่เปิดให้ และรู้จักยับยั้งไม่รุกคืบจนเกินไปในยามที่มีโอกาสตักตวงข้อมูล บางครั้งภาซิดที่ว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก” ก็ใช้ไม่ได้กับงานในลักษณะเช่นนี้ เพราะคุณอาจตักได้เพียงครั้งเดียวและไม่มีความเสี่ยงที่จะตักน้ำในที่เดิมได้อีกต่อไป บางครั้งภาซิด “น้ำขึ้นบ่อทราย” ก็มีประโยชน์มากกว่า เราต้องเรียนรู้สถานการณ์ที่จะเลือกกลวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสมเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งในประเด็นการวิจัยของเรา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมตั้งใจว่าจะปล่อยให้มันเป็นวันเบาๆ ในการหาข้อมูล ไม่มุ่งมั่นไม่นัดหมายกับใคร หลังอาหารเช้าแล้วผมตัดสินใจขับรถโดยสารเดินทางลงใต้สู่ชุมชนประมงท้ายเกาะ อันเป็นชุมชนที่มีคนเคยถึงว่าเป็นชุมชนประมงเก่าแก่ที่ยังมีชาวบ้านทำการประมงอยู่ แต่สภาพชุมชนและสังคมที่นี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบการรองรับนักท่องเที่ยว ผมจึงอยากรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ว่่านั้นเป็นอย่างไรกันแน่

รถโดยสารพาผมแล่นเรื่อยไปตามถนน ผ่านโรงแรม รีสอร์ทและบังกะโลแห่งแล้วแห่งเล่า ผ่านบาร์เปียร์ ร้านอาหารและสถานบริการนักท่องเที่ยวอีกหลายๆ อย่าง ทั้งร้านอินเทอร์เน็ต ร้านสอนและพาไปดำน้ำดูปะการัง และอื่นๆ อีกมากมาย รถพาผมลัดเลี้ยวผ่านชุมชนบ้างเสียบชายหาดบ้าง ขึ้นเขาลาดชันบ้าง และในที่สุดก็พาผมมาสู่จุดหมายปลายทางคือ หมู่บ้านประมงเก่าแก่

ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนขนาดกลาง ไม่ใหญ่และไม่เล็กจนเกินไป แต่การตั้งบ้านเรือนค่อนข้างจะแออัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณชุมชนที่ปลูกอยู่สองฝั่งของสะพานปูนเล็กๆ ที่สร้างยื่นลงไปในทะเล ถนนที่ว่่าเล็กนี้มีขนาด 2 เมตรเศษ มีเพียงมอเตอร์ไซด์และคนเดินที่สามารถจะสัญจรเข้าออกได้ บ้านเรือนถูกปลูกสร้างอยู่ในทะเล ปลายสุดทางของสะพานแห่งนี้มีเรือประมงจอดอยู่หลายลำ และแน่นอนย่อมมีเรือประมงขนาดเล็กที่ดัดแปลงไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของเรือโดยสารและเรือเช่าเหมาไปตามเกาะแก่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

ความเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนประมงแห่งนี้ สามารถมองเห็นได้ตั้งแต่ก้าวแรกที่ผมเริ่มย่างเท้าเข้าสู่ชุมชน ในบริเวณลานดินก่อนถึงสะพานที่เป็นที่ตั้งของชุมชนประมงนั้นได้ถูกปรับสภาพให้เป็นที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยว พร้อมกับมีผู้ตั้งซุ้มเก็บค่าบริการจอดรถ ซึ่งคาดว่าน่าจะมีรายได้ไม่น้อยในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ที่บริเวณหัวสะพานทั้งสองฝั่งเป็นร้านขายของชำและของอุปโภคบริโภคต่างๆ ติดต่อกันไปหลายร้าน จากนั้นจึงเริ่มมีบังกะโล และบ้านพักที่ดัดแปลงจากบ้านพักอาศัยเดิมให้เป็นที่พักของนักท่องเที่ยว ทั้งในรูปแบบที่พักค้างคืนอย่างเดียว และในบริการแบบ "home stay" ที่ควบบริการอาหารพื้นบ้าน หรือบริการการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเกาะ ดำน้ำดูปะการัง ตกปลา ตกปลาหมึก และอื่นๆ และที่ขาดไม่ได้ก็คือร้านอาหารทะเล ประเภทที่แข่งกันโฆษณาว่าสดจากทะเล รวมทั้งร้านขายของที่ระลึกประเภทเปลือกหอยและอาหารทะเลตากแห้งต่างๆ ที่ค่อนข้างเห็นสะดุดตามากคือมีเรืออวนริมน้ำหลายๆ หลัง ที่กำลังมีการก่อสร้างดัดแปลงและตกแต่งให้เป็นที่พักของนักท่องเที่ยว ซึ่งได้ทราบข้อมูลภายหลังว่า เป็นการเข้ามาซื้อบ้านเดิมจากชาวบ้านโดยนายทุนจากนอกชุมชนและนอกเกาะ นายทุนเหล่านี้ใช้วิธีการเลี่ยงกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้ปลูกสิ่งก่อสร้างใหม่ลงไปในทะเล ด้วยการซื้อบ้านหลังที่อยู่ริมอกๆ แล้วซ่อมแซมต่อเติมขยายต่อจากโครงบ้านหลังเดิม บางหลังถูกดัดแปลงเป็นที่พัก บางหลังถูกดัดแปลงเป็นร้านอาหารหรูหรามีผมเริ่มเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เขาเล่าว่ามาแล้ว แต่ก็อยากจะถามดูจากปากคนท้องถิ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผมเดินวนไปๆ มาๆ บนสะพานแห่งนี้อยู่สองรอบก็ยังไม่กลุ่มเป้าหมายไม่ได้ แต่จะคนดูจะยุ่งวุ่นวายอยู่กับกิจกรรมในการค้าและบริการ ส่วนที่เป็นบ้านเรือนอยู่อาศัยเจ้าของบ้านก็นั่งๆ นอนๆ ดูทีวีอย่างชะงักเขม่นจนผมไม่กล้าเดินเข้าไปคุยด้วย เดินไปเดินมาจนเห็นสถานีอนามัยและจุดตรวจย่อยของตำรวจที่อยู่แยกออกไปจากชุมชนเล็กน้อย ผมจึงลองเดินเข้าไปดูว่ามีอะไรน่าสนใจบ้างหรือไม่ และผมก็บังเอิญโชคดีที่ขึ้นไปบนอนามัยในช่วงไม่มีคนใช้ มีหมอประจักษ์สถานีอนามัยนั่งว่างอยู่ เป็นหมอมที่มีอายุมากแล้วคงราว 50 ปลายๆ และที่สำคัญดูท่าทางจะเป็นคนใจดี โดยในการวิจัยเชิงคุณภาพเรามักคิดถึงผู้มีอายุในลักษณะของผู้มาประสบการณ์ ที่ชอบเล่าและถ่ายทอดข้อมูลสู่คนรุ่นหลัง หรือบางคนอาจจะเหงาต้องการหาเพื่อนคุยหรือคนที่ชอบรับฟัง ซึ่งผมเองก็เป็นผู้หนึ่งที่พร้อมจะรับฟังทุกเรื่องราว ผมจึงเดินส่งยิ้มให้กับคุณหมอเป็นการทักทาย เมื่อผมส่งยิ้มไม่ตรีไปให้ผมก็ได้รับยิ้มไม่ตรีกลับมาพร้อมกับเสียงทักทายจากคุณหมอมว่า “เป็นไงหรือ ไม่สบายเป็นอะไร หรือเปล่า” เสียงนั้นช่างนุ่มนวลและมากไม่ตรีอย่างยิ่ง จึงตอบกลับไปว่า “เปล่าครับ ผมมาเที่ยวก็เลยเดินเรื่อยเปื่อยเข้ามาที่นี่ เห็นเป็นสถานีอนามัยก็เลยเข้ามาเยี่ยมชม” หลังจากทักทายกันเป็นพิธีเพื่อสร้างความเป็นมิตร บทสนทนาก็เริ่มขึ้นเมื่อผมตอบรับคำชักชวนให้นั่งลง

“เป็นอย่างไรบ้างครับ ที่นี่มีคนใช้มากไหมครับ”

“ไม่เยอะหรอก แต่ก็มากเป็นช่วงๆ นะ โดยเฉพาะในช่วงหน้าฝน ที่เป็นกันมาก ก็พวกไข้หวัดนั่นแหละ โรคอื่นๆไม่ค่อยเป็นกันเท่าไรนัก”

“คุณหมอมายูที่นี้นานแล้วหรือยังครับ หรือว่าเป็นคนที่นี่”

“เปล่าหรอก ผมเป็นคนฝั่งโน้น ที่มาอยู่ที่นี่ก็เพราะต้องการย้ายมาอยู่ใกล้กับลูกที่เป็นหมอยูที่นี้เช่นเดียวกัน มาอยู่ที่นี่ได้ยังไม่ถึงปีหรอก ผมใกล้จะเกษียณแล้ว เลยอยากจะมาอยู่ใกล้ๆ กับเขา เป็นห่วงเขาละ นี่เขาก็ขึ้นฝั่งไปทำธุระที่จังหวัด ผมก็เลยอยู่เฝ้าอนามัยคนเดียว”

ข้อมูลที่ผมสงสัยก็คลี่คลายไปเปลาะหนึ่งแล้ว จึงเริ่มก้าวรุกเข้าไปยังข้อมูลด้านอื่นๆ บ้าง

“ที่นี่ดูท่าจะมีคนมาเที่ยวกันเยอะนะครับ”

“ช่วงนี้ไม่ค่อยเยอะเท่าไรนัก อยู่ในช่วงมรสุม มีคนมาเที่ยวน้อยกว่าในช่วงปลายปีและต้นปี”

“หลายปีหรือยังครับที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามา”

“เมื่อก่อนไม่ค่อยมีหรอกครับ การเดินทางมาที่นี่ลำบากมาก เมื่อก่อนปี 2541 ไม่มีถนนเข้ามา การเดินทางต้องใช้เรือเส้นทางเดียว มีเรือโดยสารเพียงลำเดียวออกจากเกาะประมาณตีสี่ถึงฝั่งประมาณเจ็ดโมงเช้า และออกจากฝั่งกลับสู่เกาะในเวลาประมาณบ่ายโมง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3-4 ชั่วโมง ค่าโดยสารช่วงนั้นประมาณเที่ยวละ 50 บาท การเดินทางอีกอย่างหนึ่งอาจขออาศัยเรือประมงจากเกาะที่ขึ้นฝั่ง เป็นการขออาศัยพึ่งพากันไป ไม่ต้องเสียค่าโดยสาร แต่เป็นการเดินทางตามความสะดวกของเรือประมง อีกทางหนึ่งที่มีคนนิยมไปเช่นเดียวกันคือเดินเท้าไปยังหมู่บ้านประมงอีกแห่งหนึ่งที่อยู่อีกฟากหนึ่งของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกาะ ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เพื่อต่อรถโดยสารและไปนั่งเรือที่ท่าเรือ เส้นทางนี้ไม่ค่อยนิยมกันนัก เรือเฟอร์รี่เริ่มมีในปี 2541 แต่ราคาสูงมากชาวบ้านนิยมไปกับเรือโดยสารที่ดัดแปลงจากเรือประมงมากกว่า การเดินทางที่ลำบากเช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาน้อย พวกที่เข้ามาเป็นฝรั่งทั้งนั้น มานอนอยู่เป็นอาทิตย์สองอาทิตย์ เดียวนี้การเดินทางสะดวกมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น แต่มีฝรั่งน้อยลง พวกคนไทยมักจะมาเฉพาะกินอาหารทะเลซื้อของทะเลแล้วก็กลับไป ไม่ค่อยอยู่ค้างเหมือนฝรั่ง"

"เริ่มมีถนนเริ่มมีความเจริญเข้ามาเมื่อไหร่ครับ" ผมถามต่อ

"ก็ในปี 2543 นี้เอง ตอนนั้นเป็นถนนคอนกรีตแคบๆ มีเลนเดียว รถวิ่งสวนทางกันได้ยาก ก็เพิ่งจะปรับถนนให้ดีทำเสร็จยังไม่ถึงสองเดือนนี่เอง"

"ทำไมพวกฝรั่งถึงชอบมาอยู่ที่นี่ แต่พอการเดินทางสะดวกขึ้นกลับมีมาเที่ยวน้อยลงกว่าเดิม"

"ฝรั่งพวกนี้มักชอบเที่ยว มาอยู่แบบชาวบ้าน ไม่ชอบคนพลุกพล่าน พอมีคนพากันมาเที่ยวเยอะก็ไม่อยากมาแล้ว"

"แล้วฝรั่งพวกนี้เข้ามาทำอะไรที่นี่ พูดภาษาไทยก็ไม่ได้ ชีวิตแบบชาวบ้านพวกฝรั่งก็ไม่คุ้นเคย จะว่าเล่นน้ำก็คงไม่ใช่ ไม่มีหาดทรายสวยๆ เหมือนกับอีกหาดหนึ่ง ที่นี้มีอะไรที่ดึงดูดพวกนักท่องเที่ยวฝรั่ง" ผมรุกคืบ

"ผมก็ไม่แน่ใจนัก พวกฝรั่งที่มาก็คือพวกแบกเป้กันมา และส่วนมากเป็นพวกหนุ่มสาว มาหาที่พักถูกๆ อยู่กัน"

"ได้ยินมาว่าพวกนี้ชอบมาหาภิกษุชาลูป จริงไหมครับ" ผมรุกเข้าตรงประเด็น

"เอ้อ! เขาก็ว่ากันอย่างนั้นแหละครับ พวกนี้ชอบสูบบุหรี่"

"แล้วพวกฝรั่งนี้มาเล่นยาบ้ากันไหมครับ"

"ไม่หรอกครับ ที่นี่ไม่ค่อยมีปัญหา ยาบ้า มีที่เล่นกันบ้างก็เป็นพวกทำงานเรือประมงขนาดใหญ่ และเป็นพวกวัยรุ่นมากกว่า พวกนี้พอออกจากโรงเรียนแล้วไม่มีอะไรทำ ไม่มีงานประจำทำ ก็มาสูมกันกินเหล้าบ้าง เมายาบ้าง ชาวประมงในพื้นที่ไม่ค่อยมีใครติดยาบ้า เขาทำประมงชายฝั่งกัน ออกไปเย็นกลับเช้า หรือไปสายๆ กลับบ้างแล้วแต่จะไปทำอะไร พวกนี้เป็นพวกมีอายุแล้ว มีครอบครัวต้องรับผิดชอบ ไม่ค่อยกินยาบ้ากัน พวกประมงชายฝั่งที่ใช้ยาบ้ากันมากๆ เป็นพวกอยู่บนฝั่ง พวกนั้นชอบหาปูแสม ต้องเดินหาปูแสมกันตอนกลางคืน ก็เลยใช้ยาบ้ากันเยอะ เพื่อให้หาปูได้นานๆ และมากๆ ก็เลยติดยาบ้ากันมาก คนที่นี้เป็นพวกหาปูหาปลาหมึก พอไปวางอวนวางรอกแล้วก็ไปหลบนอนพักผ่อนตามเกาะเล็กเกาะน้อย เพื่อรอเวลา กู้วนกู้รอก งานไม่หนักอย่างกับพวกหาปูแสม...เท่าที่เห็นที่นี่มีคนติดยาบ้ากันน้อย มีเป็นกลุ่มเล็กๆ เฉพาะพวกวัยรุ่น และพวกแรงงานต่างชาตินบนเรือประมงขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนมากเป็นเรือบนฝั่ง ไม่ใช่เรือที่นี้ พวกก็ยาก็มีสูบกันบ้าง แต่ก็ไม่มากเหมือนกับพวกฝรั่ง"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“แล้วเขาหาซื้อเก้าอี้กันที่ไหนครับ”

“ที่ได้ยินมา เขาว่าฝรั่งซื้อมาจากบังกลาดี และเด็กบาร์แถวๆ หาด (บอกชื่อหาดที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว) หรือหา มาจากหาดบ้านท่า (ชื่อสมมุติของหาดที่เป็นแหล่งมั่วสุมแห่งใหม่ของพวกฝรั่งที่นิยมกัญชา เพราะเป็นหาดที่อยู่ห่างไกลจาก ชุมชนและหูดตาของตำรวจ).. ไม่แน่ใจว่าที่นี่เขามักมีการซื้อขายกันมากแค่ไหน แต่ก็คงจะมี คงจะหากันได้...” คุณหมอบอกแล้ว เพราะเห็นว่ามีคนเดินขึ้นมาบนสถานีอนามัย มีระฆังช่วยคุณหมอไว้ ถือเป็นระฆังหมดยก มีคนป่วยขึ้นมาหาหมอ อีกอย่างหนึ่ง ก็เกือบเป็นเวลาเที่ยงแล้ว จึงจำใจต้องเอ่ยปากลาคุณหมอ กลัวจะเป็นการรบกวนเขามากเกินไป โอกาสหน้ายังมีเวลาน่าจะได้คุย กันอีกนะครับคุณหมอ

ออกจากสถานีอนามัยผมตัดสินใจขับรถโดยสารกลับบ้านออกมา และไปลงที่หาดบ้านท่าไปสังเกตดูแหล่งมั่วสุมใหม่ของ พวกกัญชานิยม ผมไม่ทราบหรือครับว่าหาดบ้านท่าอยู่ที่ไหน หน้าตาเป็นอย่างไร เดินลงจากรถโดยสารตามที่คนขับตะโกน บอกว่าถึงแล้ว จากริมถนนผมต้องเดินมุ่งหน้าหาทะเล เดินผ่านสวนมะพร้าวและแนวป่าละเมาะเล็กๆ ดูเหมือนไม่ใช่เส้นทางเข้า สุริสอร์ท หรือบังกลาดีแต่อย่างใด ผมเดินเข้าไปแบบไม่ค่อยแน่ใจนัก พอเดินไปได้ 30-40 เมตร ก็เริ่มเข้าสู่เขตริสอร์ทแห่งแรกแต่ ผมตัดสินใจเดินเลยเข้าไปก่อน พบว่าข้างในยังมีอีก 3 แห่ง จึงตัดสินใจเดินเข้าไปยังบังกลาดีที่อยู่ใต้น้ำก่อน

โดยภาพรวมๆ แล้วที่พักในบริเวณนี้อยู่ในระดับกลาง เป็นที่พักในลักษณะที่ดีกว่ากระท่อมเล็กน้อย ราคาเพียงคืนละ 150-200 บาท ไม่มีห้องแอร์ ดูแล้วเป็นการให้บริการห้องพักกับนักท่องเที่ยวฝรั่ง ไม่ได้มีเป้าหมายที่นักท่องเที่ยวไทยซึ่งล้วนแต่ นิยมการนอนห้องแอร์และมีทีวีให้ดู ผมมองดูผ่านๆ ก็เห็นแต่ฝรั่งเดินผ่านไปมาบ้าง นั่งอยู่ที่ระเบียงบ้านพักบ้าง ไม่เห็นมีคนไทย นอกจากเจ้าของกิจการและครอบครัว ผมเดินรีเข้าไปหาคนที่ดูว่าน่าจะเป็นเจ้าของ พร้อมกับสิ่งที่คุ้นเคยคือรอยยิ้มเปี่ยมมิตร ใจดี และแน่นอนผมก็ได้รอยยิ้มเช่นเดียวกันตอบกลับมา

“สวัสดีครับ ที่นี่น่าอยู่นะครับ” ผมเอ่ยชม ซึ่งหมายถึงการจาดสวนและบ้านไม้กะทัดรัดสำหรับผู้พักอาศัยไม่เกิน 2 คน ที่ ว่าน่าอยู่นั้นส่วนหนึ่งหมายถึงว่ายังใหม่อยู่ แต่ผมก็นึกเห็นภาพที่น่าจะทุลักทุเลในช่วงหน้าฝน

“สวัสดีครับ จะมาหาที่พักหรือครับ”

“เปล่าครับ ผมแวะเข้ามาชมคุณนะครับ เพื่อโอกาสหน้าอาจจะมาพัก”

“ที่นี่ส่วนมากฝรั่งมาพัก มาอยู่กันเป็นอาทิตย์ บางคนก็มาอยู่เกือบเดือนแล้วก็มี ผมให้นามบัตรไว้ นะครับ โอกาสหน้า ถ้าสนใจก็ลองโทรมาก่อนได้ นะครับ” เจ้าของเป็นชายมีอายุท่าทางใจดีและพูดจาจะฉานยื่นส่งนามบัตรให้ผม ผมผ่านสายตา อ่านไปบนนามบัตร เกิดอาการสะดุดได้หัวข้อสนทนาขึ้นมาทันที พร้อมทั้งอ่านออกเสียงช้า ๆ

“อาจารย์สมชัย...เป็นอาจารย์อยู่ที่ไหนหรือครับ”

“อ้อ! เป็นอดีตนะครับ ผมเกษียณแล้วครับ เคยสอนอยู่ในโรงเรียนประถมที่นี่แหละครับ”

ผมถือโอกาสแลกเปลี่ยนบัตรด้วย พออาจารย์สมชัยทราบดีว่าผมอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง บทสนทนาที่เป็นเรื่องเป็นราวจึงเริ่มต้นขึ้น

อาจารย์สมชัยลาออกก่อนครบอายุเกษียณมาประมาณ 2 ปีแล้ว พอออกจากเป็นครูก็เริ่มต้นสร้างบังกะโลให้ฝรั่งเช่า ทำเกือบ 2 ปีแล้ว แต่ตอนนี้กำลังจะโอนให้กับลูกชายกับลูกสะใภ้ที่เพิ่งแต่งงานกันแล้วก็ย้ายกลับมาจากกรุงเทพฯ ทั้งสองคนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ จบแล้วทำงานบริษัทอยู่หลายปี ทำแล้วก็ไม่มีเงินเหลือเก็บเลยอยากกลับมาอยู่บ้าน มาดูแลกิจการนี้แทนพ่อที่กำลังคิดจะขายกิจการและทำคนเดียวไม่ไหว เพิ่งกลับมาบ้านได้ไม่กี่เดือนนี้เอง

อาจารย์สมชัยไม่ใช่คนพื้นเพบนเกาะนี้ มาสอนหนังสือที่นี้และแต่งงานกับคนพื้นเพบนเกาะ พ่อตายที่คืนให้ 189 ไร่ เป็นที่สวนทั้งสวนผลไม้และสวนมะพร้าว ส่วนที่เป็นสวนมะพร้าวนี้เองที่เอามาสร้างบังกะโล และให้เขาเช่าทำรีสอร์ทอีก 3 แห่งที่อยู่ในบริเวณติดต่อกันนี้ ให้เช่าในราคาไม่แพง ราคาไร่ละ 55,000 บาทต่อปีแห่งหนึ่ง ส่วนอีก 2 แห่งราคาไร่ละ 70,000 บาทต่อปี มีอยู่แห่งหนึ่งกำลังมีปัญหากันอยู่ คิดว่าหมดสัญญาแล้วจะเอาคืนมาทำเอง

ในส่วนของกิจการที่ทำอยู่นั้นเพิ่งทำมาได้ปีเศษ มี 22 ห้อง ให้เช่าราคาห้องละ 160 บาทต่อวัน ลูกค้าเป็นฝรั่งทั้งหมดไม่ค่อยมีห้องว่างส่วนมากติดต่อจองมาตั้งแต่กรุงเทพฯ พอเดินทางมาถึงเกาะก็ตรงมาที่นี้เลย พวกนี้ชอบมาอยู่นานๆ และก็ไม่ค่อยจู้จี้ขี้ขี้ตึงเหมือนนักท่องเที่ยว พอถามว่าทำไมพวกนี้ชอบมาอยู่นานๆ อาจารย์สมชัยบอกแต่เพียงว่าพวกนี้ชอบธรรมชาติมากพักผ่อนเล่นน้ำบ้าง อ่านหนังสือบ้าง ตามแต่ความชอบของแต่ละคน คุยกันอยู่พักหนึ่งเห็นว่าอาจจะไม่ได้ข้อมูลอะไรลึกมากนัก จึงขอตัวเดินเที่ยวไปรอบๆ

เดินแวะไปชมรีสอร์ทอีก 3 แห่ง จากที่เห็นคิดว่ามีอย่างน้อย 2 แห่ง ที่น่าจะเป็นแหล่งมั่วสุมของพวกฝรั่งชู้ยา ได้กลิ่นกัญชาปะปนอยู่กับกลิ่นบุหรี่และอาหาร รีสอร์ททั้งสี่แห่งบนหาดบ้านท่านี้นี้เป็นที่พักลับตาและห่างไกลจากชุมชน ซึ่งรวมถึงอยู่ห่างไกลจากหูตาของตำรวจด้วย ในอนาคตน่าจะลงมาพักเพื่อสังเกตการณ์ดูบ้างว่ามีสถานการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร

พอกลับมาถึงที่พักรู้สึกเหนื่อย จึงตัดสินใจพักผ่อน ของดการสำรวจข้อมูลในยามเย็นอย่างเช่นเคย

8 กรกฎาคม 2545

เช้าวันนี้ผมยังไม่มีแผนจะไปที่ไหน จึงคิดว่าจะหาข้อมูลจากคนในโรงแรมที่พักหรือพ่อค้าที่เพิ่งขายของใกล้กับโรงแรม หลังอาหารเช้าแล้วผมจึงนั่งอ้อยอิ่งอยู่ในล็อบบี้ของโรงแรม วันนี้มีผู้คนมาใช้บริการของโรงแรมไม่คึกคักหนาแน่นมาก อาจเป็นเพราะอยู่ในช่วงกลางสัปดาห์ ไม่มีนักท่องเที่ยวคนไทยมาใช้บริการ แยกที่มาทานอาหารเช้าด้วยกันก็เป็นหน้าเดิมและเป็นคนต่างชาติทั้งหมด เจ้าหน้าที่ของโรงแรมดูผ่อนคลายไม่เร่งรีบ ผมเห็นผู้จัดการนั่งว่างอยู่จึงเดินเข้าไปหาเรื่องสนทนาด้วย ผู้จัดการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นชายหนุ่มอายุในวัยสามสิบต้นๆ ผู้จัดการไม่ใช่คนท้องถิ่น เป็นหนุ่มชาวเหนือมาทำงานบนเกาะนี้ได้ 2 ปีแล้ว พูดคุยกัน ฟักหนึ่งก็ยิ่งรู้สึกถูกคอ ยิ่งพอรู้ว่าผมทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยก็ยิ่งมีเรื่องคุยกันมากขึ้น เพราะผู้จัดการมีโครงการที่จะเรียนระดับปริญญาโทเพื่อเพิ่มวุฒิและเพิ่มโอกาสการทำงานในด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และเห็นว่าการทำงานด้านนี้ในอนาคตจำเป็นจะต้องเพิ่มศักยภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจการท่องเที่ยวที่กำลังมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่แต่เพียงโลกทัศน์ทางธุรกิจและบริการเท่านั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวควรมีสำนึกในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทักษะที่น่าสนใจของผู้จัดการหนุ่มคือ “การท่องเที่ยวใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง ถ้าใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือไม่อนุรักษ์ อีกไม่นานต้นทุนทางธรรมชาติก็อาจจะหมดไป การท่องเที่ยวบนเกาะนี้ก็จะหมดสิ้นไปหรือต้องเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวที่เข้ามาบริโภคทรัพยากรและธรรมชาติบนเกาะนี้ ก็ควรจะรู้จักการบริโภคอย่างอนุรักษ์ด้วย ไม่ใช่มาเที่ยวมาใช้บริการแล้วทิ้งปัญหาทิ้งมลภาวะไว้ให้แหล่งท่องเที่ยวหรือท้องถิ่นเป็นผู้แก้ปัญหา” น่าเสียดายที่ไม่สามารถคุยกับผู้จัดการหนุ่มได้นานๆ และต่อเนื่อง เพราะเขาต้องรับการติดต่อและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ผมจึงขออนุญาตผู้จัดการมาร่วมทานอาหารเย็นด้วยกันในช่วงที่เขาพักจากการทำงาน

จากนั้นผมออกเดินไปตามถนน เพื่อหาโอกาสพูดคุยกับพ่อค้าแม่ค้าในเชิงชายของที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแต่บรรดาพ่อค้าและแม่ค้าดูเหมือนจะไม่ค่อยอยากคุยด้วย ผมเดินไปจนถึงซอยเล็กๆ แยกจากถนนใหญ่เข้าไปมีร้านขายกาแฟและไอศกรีมร้านหนึ่ง มีคนขายนั่งอยู่โดดเดี่ยว ไม่มีลูกค้าสักราย ผมเข้าไปสั่งกาแฟตี้มและเริ่มบทสนทนาทั่วไป การสนทนาครั้งนี้ในเบื้องต้นไม่ได้คาดหวังอะไรมากนัก มีเป้าหมายเพียงพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดี แต่กลับได้ผลเกินคาด โดยเป็นทั้งแหล่งข้อมูลและโอกาสให้ผมได้นัดหมายเพื่อคุยกับนักร้องคนหนึ่งในวันพรุ่งนี้

สมพิศเป็นชื่อของเจ้าของร้านกาแฟมีวัย 36 ปี มาอยู่บนเกาะนี้ยังไม่ครบสี่เดือน มาร่วมหุ้นเปิดร้านกาแฟกับเพื่อนซึ่งทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบนเกาะนี้มานานกว่า 2 ปีแล้ว สมพิศเป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด หลังจากเรียนจบปริญญาตรีแล้วทำงานบริษัทอยู่หลายปี ก่อนที่จะออกมาช่วยธุรกิจของครอบครัว เมื่อมีเวลาว่างมักจะทำท่องเที่ยวหาความสุขจากธรรมชาติ ชอบเที่ยวทะเลมาก ปีที่แล้วเพื่อนชวนมาเที่ยวเกาะนี้ ธรรมชาติของเกาะนี้เป็นส่วนสำคัญดึงดูดให้ต้องกลับมาเที่ยวซ้ำอีกหลายครั้ง และเป็นโอกาสให้พบกับเพื่อนใหม่ที่ชักชวนเธอให้มาลองค้าขายร่วมกัน เธอไม่เคยนึกและวางแผนที่จะทำเช่นนี้ แต่ทำไปเพื่อตอบสนองความต้องการจะทำอะไรที่เป็นอิสระจากครอบครัวและได้อยู่ในสถานที่ที่พึงพอใจ

ช่วง 3-4 เดือนที่ผ่านมา สมพิศรู้จักคนบนเกาะมากขึ้น ส่วนมากเป็นคนที่ยืนอยู่ในหัวเดียวกัน คือผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าแม่ค้า คนทำงานในโรงแรมและรีสอร์ท รวมไปถึงหญิงบริการตามบาร์เบียร์และนักร้องสาวที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลผมในวันพรุ่งนี้ ผมหวังที่จะใช้โอกาสนี้ได้เข้าใจวิถีชีวิตของคนอีกช่วงหนึ่งในฐานะผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว และหวังว่าจะได้มุมสะท้อนดีๆ ในประเด็นการวิจัย

ผมนั่งคุยกับสมพิศอยู่นานจนเลยเวลาเที่ยงวันไปแล้ว แยกยังมีไม่มากนัก มีฝรั่งมานั่งอยู่เพียง 4 คน สมพิศบอกว่าในช่วงเย็นจะมีแขกมามากขึ้น ส่วนมากเป็นฝรั่งมากินอาหารเย็นและดื่มเบียร์ ในอนาคตเธอยังไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรต่อไป ยังไม่อยากจะคิดถึงในตอนนี้นะ จนกระทั่งบ่ายแล้วผมจึงกลับออกไปจากร้านและตัดสินใจกลับที่พักเพื่อรอเวลาพบกับผู้จัดการหนุ่มในช่วงอาหารเย็น

พอถึงเวลานัดผู้จัดการหนุ่มก็มาถึง เราค่อยๆ ดื่มน้ำและคุยกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเริ่มอึดอัดแล้วการพูดคุยจึงเริ่มเข้าสู่เป้าหมาย ผู้จัดการไม่ค่อยมีประสบการณ์ตรงต่อเรื่องอุปสงค์อุปทานของยาเสพติด เพราะงานของมดคุเทศก์เป็นงานให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการผ่านบริษัททัวร์ เป็นนักท่องเที่ยวระยะสั้น ซึ่งเป็นคนละพวกกับพวกสะพายเป้ อย่างมากมักจะมาพักอยู่บนเกาะนี้เพียงสัปดาห์เดียว ไม่ค่อยมีใครถามหายาเสพติด มีผู้ถามหาบริการทางเพศอยู่บ้างทั้งต่างประเทศและรักร่วมเพศ แต่จากการที่อยู่บนเกาะนี้มาเกือบสองปี จึงไม่ยากนักที่จะชี้แนะในเรื่องยาเสพติด ผู้จัดการหนุ่มยอมรับว่ามีกฏาระบาดอยู่ในเกาะนี้ แต่ยาบ้าไม่แพร่หลาย การซื้อกัญชาสามารถหาซื้อได้ทั่วไป ทั้งในร้านอาหารและรีสอร์ทระดับกลางถึงล่าง บาร์เบียร์ และร้านขายของบางแห่ง ผู้ชายส่งและผู้ขายปลีกรายใหญ่ไม่นับว่าเป็นใคร แต่ผู้ค้าปลีกรายย่อยนั้นทราบว่ามีทั้งบริการในรีสอร์ท หรือบังกะโล เด็กยกกระเป๋าในโรงแรม (บางแห่ง) พนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารและบาร์เบียร์ หญิงและชายบริการทางเพศ คนขับรถสองแถว ตลอดจนผู้ค้าขายในรูปแบบแผงลอย กล่าวได้ว่าจะสามารถหาซื้อกัญชาได้ทั่วไปบนเกาะนี้ ถ้าเป็นฝรั่งต้องการซื้อกัญชาเพียงแค่อย่อยปากถามใคร ถึงจะซื้อไม่ได้โดยตรง แต่ส่วนมากสามารถแนะนำให้ไปหาผู้ขายได้ไม่ยาก แต่ถ้าคนไทยจะยกขึ้นยกเว้นจะเป็นคนท้องถิ่นพาไปซื้อหรือเป็นคนซื้อให้ คนแปลกหน้าจะซื้อไม่ได้ผู้ขายกลัวจะเป็นการล่อซื้อ แม้จะเป็นคนท้องถิ่นเองก็ต้องเป็นคนที่เขาไว้ใจเชื่อถือ ถ้าไม่เคยทำธุรกิจกันมาก่อนก็จะไม่ขายให้เช่นเดียวกัน แต่ผู้เสพส่วนมากเป็นฝรั่งการซื้อขายจึงไม่ใช่เรื่องยุ่งยากนัก

สำหรับผู้เสภกัญชานั้นส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวประเภทสะพายเป้ พวกนี้เดินทางมาที่เกาะก็เพื่อวัตถุประสงค์นี้มากกว่าจะมาชื่นชมธรรมชาติ บางคนเอาแต่สูบกัญชาไม่เคยลงเล่นน้ำที่ชายหาดก็มี คนไทยที่สูบกัญชามักจะเป็นกลุ่มคนทำงานบริการทั้งหญิงและชาย ซึ่งมักจะเสภกัญชาเป็นการร่วมกิจกรรมกับแขกที่มาใช้บริการไม่ถึงขั้นติด บางคนเป็นทั้งผู้จัดหาและเสภกับแขกด้วย บางคนจัดหาให้อย่างเดียว และบางคนเป็นผู้ค้าเองก็มี ในเรื่องการเสภยาบ้านั้นไม่ทราบรายละเอียด เคยได้ยินมาบ้างว่ามีพวกทำงานในเรือประมง คนงานก่อสร้างและเด็กวัยรุ่น แต่ไม่ค่อยทราบข้อมูลและไม่เคยเห็นยาบ้าด้วย

การสนทนาได้เปลี่ยนไปในเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ ซึ่งเขาคิดว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อันสืบเนื่องมาจากกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคราชการ และมีนักลงทุนมาซื้อที่ดินเพื่อทำโรงแรมและรีสอร์ทจำนวนมากในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา คนท้องถิ่นขายที่ดินแล้วมักจะใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยจนเงินหมด ถ้ามีที่ดินก็จะขายอีก บางคนขายจนแทบจะไม่มีที่เหลือไว้ทำกินเลี้ยงครอบครัว ผู้ซื้อที่ดินในระยะหลังมักเป็นนักธุรกิจระดับกลางถึงใหญ่มาจากนอกเกาะ โรงแรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และรีสอร์ทหรูเกิดขึ้นหลายแห่ง การท่องเที่ยวเริ่มสร้างความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบในทางลบต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนบนเกาะนี้ รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ เริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ต่างหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าจะรักษากฎหมาย ยิ่งการท่องเที่ยวพัฒนามากขึ้นความเสื่อมถอยของสิ่งแวดล้อมและสังคมก็ยิ่งมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ถ้าขาดการจัดการด้านการอนุรักษ์ที่ดี ในอนาคตสั้นๆ ความเสื่อมถอยอาจจะวิ่งแซงหน้าความเจริญ ถ้าถึงขั้นวิกฤตินักลงทุนเหล่านั้นก็อาจจะถอนตัวออกไป ปล่อยผลพวงของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้คงอยู่กับท้องถิ่นตลอดไป ผมได้แต่ภาวนาไม่ให้เกิดขึ้น

9 กรกฎาคม 2545

วันนี้ตลอดช่วงเช้าผมพบกับเจ้าของโรงแรมซึ่งผู้จัดการหนุ่มนัดหมายให้ จนกระทั่งผ่านเลยเวลาสักว่าสิบโมงแล้วผมจึงมีโอกาสได้พบ เจ้าของโรงแรมเป็นคนท้องถิ่นอายุประมาณ 53-54 ปี เป็นคนที่เกิดและเติบโตบนเกาะนี้ พ่อแม่ก็เป็นคนเกาะนี้ จึงมีที่ดินตกทอดมาจำนวนมาก เริ่มต้นทำธุรกิจท่องเที่ยวจากการสร้างกระท่อมหลังเล็กๆ ริมชายหาดไว้ให้ฝรั่งเช่า แล้วค่อยๆ ปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นโรงแรมหรูแห่งหนึ่งของเกาะนี้ การสนทนาไม่ค่อยราบรื่นนักเพราะมักจะมีลูกน้องมาถามเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องงานให้ และมีโทรศัพท์เข้ามาขัดจังหวะเป็นระยะๆ

เจ้าของโรงแรมเล่าถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ว่า มีคนท้องถิ่นจำนวนน้อยมากที่สามารถปรับตัวรับกับความเจริญและการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในอดีตชาวบ้านไม่เคยมีถนน ไม่มีไฟฟ้าใช้ ถนนเริ่มเป็นรูปเป็นร่างเมื่อประมาณ 15 ปี ที่ผ่านมา มีลักษณะเป็นลูกรัง ส่วนไฟฟ้าเพิ่งมีประมาณ 10 ปี มานี้เอง ชาวบ้านไปมาหาสู่กันด้วยการเดิน การข้ามไปฝั่งต้องไปกับเรือสินค้า ซึ่งบางครั้งมากกว่าสองอาทิตย์ก็ยังไม่มียเรือไป เรือสินค้านี้เป็นเรือซื้อขายยางพาราและมะพร้าว ไม่มีเรือโดยสารที่ให้บริการเฉพาะ ชาวบ้านไม่ค่อยได้ข้ามไปฝั่งบ่อยนัก

เมื่อมีถนนและไฟฟ้าเข้ามา การพัฒนาการท่องเที่ยวก็มีมากขึ้น คนที่สามารถปรับตัวรับกับกระแสความเจริญที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นกลุ่มคนที่ทำธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปมักจะตกเป็นเหยื่อของการท่องเที่ยวด้วยการขายที่ดินให้กับนายทุนและเป็นเศรษฐีเพียงข้ามเดือนหรือข้ามปีแล้วก็กลับมาสู่สภาพเดิม

การเริ่มต้นเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวของเจ้าของโรงแรมเกิดขึ้นในปี 2531 เริ่มจากการสร้างกระท่อมราคาคืนละ 50 บาท ไว้บริการนักท่องเที่ยวฝรั่ง มาเปลี่ยนเป็นโรงแรมในปี 2541 ในช่วงแรกของการเริ่มต้นธุรกิจมีผู้ที่สร้างบังกะไลไว้บริการนักท่องเที่ยวเพียง 10 ราย เป็นคนท้องถิ่นทั้งหมด นักธุรกิจต่างถิ่นเพิ่งเข้ามาในช่วง 7-8 ปี ที่ผ่านมานี้เอง ในช่วงแรกนั้นนักท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นฝรั่ง มาถึงช่วงที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวกันมากๆ จึงเริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามา โดยเฉพาะในช่วงหลัง

ปี พ.ศ. 2540 คือหลังจากที่มีเรือเฟอร์รี่ให้บริการ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีฐานะดีสามารถนำรถข้ามไปเที่ยวบนเกาะได้

ปัจจุบันคนท้องถิ่นที่ยังมีที่ดินชายทะเลไม่ยอมขายที่ดินกันแล้ว แต่มองหาช่องทางลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยว จนถึงขณะนี้นักลงทุนที่มาจากภายนอกยังมีจำนวนมากกว่าคนท้องถิ่น และก็ได้รับส่วนแบ่งจากผลประโยชน์การท่องเที่ยวมากกว่าด้วย เพราะส่วนใหญ่ นักลงทุนต่างถิ่นจะดำเนินธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่า นักลงทุนท้องถิ่น

ประเด็นสุดท้ายที่คุยกันเป็นเรื่องยาเสพติด ซึ่งเจ้าของโรงแรมปฏิเสธว่าไม่มีคนท้องถิ่นติดยาบ้า ถ้ามีคนเสพยาจะเป็นคนต่างถิ่นที่มาทำงานบนเกาะนี้ ในอดีตพบว่ามีคนเสพยาและเฮโรอีนบ้าง แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว ส่วนเรื่องกัญชานั้นเขาพยายามเลี่ยงที่จะไม่พูดถึง แม้ว่าจะมีอยู่ในคำถามด้วยก็ตาม

หลังสัมภาษณ์เสร็จแล้วผมต้องกลับขึ้นห้องพักเพื่อเรียบเรียงข้อมูลที่มีความสับสนอยู่มาก เจ้าของโรงแรมไม่ค่อยจะยอมเปิดเผยข้อมูล ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเขาตอบไม่หมดหรือไม่ตอบความจริงในหลายประเด็น แต่ก็ไม่สามารถซักถามข้อมูลเพิ่มเติมมากไปกว่านี้ จนต้องยอมแพ้

ตอนบ่ายผมเดินไปร้านกาแฟของสมพิศ ผมไปถึงก่อนเวลานัด ด้วยหวังว่าจะได้พูดคุยหาข้อมูลจากเจ้าของร้านไปพลางๆ ก่อนที่จะพบกับนักร้องที่นัดกันไว้ แต่ไปถึงพบว่านักร้องคนนั้นนั่งเล่นอยู่ที่ร้านอยู่แล้ว พอเข้าไปในร้านก็ได้รับการแนะนำให้รู้จักกัน นักร้องสาวคนนี้ชื่อปลา ปลาเป็นคนอยู่ที่ฝั่งข้ามมาร้องเพลงอยู่ในร้านอาหารของโรงแรมและผับบนเกาะนี้ โดยข้ามมาได้ประมาณ 2 เดือนเศษเอง ตอนนี้นำเข้าห้องพักคืนละ 100 บาท อยู่ใกล้ๆ กับร้านกาแฟนี้ อนาคตถ้าการทำงานมันคงก็อาจจะหาบ้านเช่าสักหลัง แต่คงต้องรอจนถึงช่วงไฮซีซั่นจึงค่อยตัดสินใจ

ปลาเป็นคนเปิดเผย ขอบพูดตรง ๆ และเป็นคนสนุกสนาน การพูดคุยจึงไม่เคร่งเครียด ปลาอายุ 28 ปี เคยผ่านประสบการณ์การทำงานมาหลายที่ก่อนจะมาเป็นนักร้องบนเกาะนี้ด้วยการแนะนำจากเพื่อน ตอนนี้อยู่ศึกษาวิถีชีวิตบนเกาะนี้ โดยเฉพาะความอิสระจากพ่อแม่และญาติพี่น้อง ทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องพะวักพะวง จะแต่งตัวอย่างไรจะอยู่อย่างไรก็ไม่ต้องระแวงระวัง สนุกและสบายใจมากกว่าอยู่บ้าน ในเรื่องการเปลี่ยนอาชีพนั้นไม่เคยคิดถึง เพราะชอบอาชีพการเป็นนักร้อง

เราพูดคุยหลายเรื่อง แต่ปลาและสมพิศไม่ค่อยรู้เรื่องราวบนเกาะมากนัก เรื่องราวจึงมักจะมาลงที่ประสบการณ์และความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละคน เรื่องยาเสพติดจึงไม่ใช่เรื่องราวหรือประสบการณ์ยาเสพติดบนเกาะนี้แต่เป็นความรู้และประสบการณ์ที่มีมาก่อน ปลาเคยมีประสบการณ์กับยาเสพติดมาบ้าง ไม่เคยลองยาบ้าหรือกัญชาแต่เคยลองยาฮี ด้วยความเป็นคนชอบเที่ยวกลางคืนจึงมีโอกาสได้พบปะกับคนในวงการยาฮีและยาเค จนมีโอกาสได้ลองเสพ แต่ก็ไม่ถึงกับติด ปลาเสพยาฮีเพื่อสนุกสนานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนที่จะออกไปเที่ยวดิสโกเธค การเสพยาฮีก่อนหรือขณะไปเที่ยวทำให้การเที่ยวมีความสนุกสนานเหวี่ยงมากขึ้น เพลงทุกเพลงเหมือนมีจังหวะนุ่มนวลขึ้น รู้สึกอยากจะไปเดินตามเสียงเพลงที่โชนมาในใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บางครั้งที่ไม่เที่ยวโดยไม่ใช้ยาอียะเที่ยวไม่สนุก เพลงมันไม่ชวนให้ออกไปเดิน เหมือนไม่มีอารมณ์สนุก พอได้ยาอียะเข้าไปแล้วออกไปเดินอยู่นานเพียงไรก็ไม่เคยรู้สึกเหน็ดเหนื่อย มันเหมือนจะหยุดไม่ได้และไม่อยากจะหยุด เหมือนกับออกไปล่องลอยอยู่กลางฟลอร์โดยเท้าไม่แตะพื้น ปลายันยันว่าไม่ติดและไม่ได้เสพยาอิมานานหลายเดือนแล้วอย่างน้อยก็ตั้งแต่ข้ามมาร้องเพลงบนเกาะนี้ แต่ก็ยอมรับว่าบางทีรู้สึกอยากเหมือนกัน แต่ก็ต้องข่มใจไว้เพราะบนเกาะนี้หายากและก็แพงด้วย ช่วงที่ใช้ยาอียะมากคือช่วงที่ไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ มีเพื่อนกลุ่มใหญ่ที่ไปเสพด้วยกัน ยามมีก็เสพกันได้เต็มที่ พอเงินซัดสนก็แบ่งปันกันใช้อาจจะกินไม่เต็มเม็ด แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้กินเลย พอจะมีความสนุกได้ระดับหนึ่ง

ที่ปลาเล่าให้ฟังถึงการใช้อียะนี้ ไม่ใช่ว่ามันคุ้มกันประเดี๋ยวเดียวเขาก็เล่าให้ฟังนะครับ ที่จริงแล้วผมใช้เวลากว่า 4 ชั่วโมงในการพูดคุย ค่อยๆ สร้างความสัมพันธ์ (build-up rapport) จนกระทั่งเขายอมเปิดเผย แต่เมื่อผมได้มีโอกาสในการพูดคุยเชิงลึกเช่นนี้แล้ว ผมต้องคอยเตือนตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่าให้รอจังหวะและความเหมาะสมด้วย อย่ารุกคืบจนเกินไป เพราะเราอาจจะพลาดโอกาสในการเจาะลึกข้อมูลอื่นๆ การเจาะลึกในเชิงลึกเช่นนี้ความเชื่อใจ และการยอมรับเป็นเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่ต้องสร้างและรักษาเอาไว้ ผมจึงต้องชะลอตัวเองเพื่อมิให้เขารู้สึกว่าผมมาเป็นเพื่อนกับพวกเขาอีกด้วย วัตถุประสงค์แอบแฝง ผมจึงตัดสินใจยังไม่รุกคืบจนไม่ได้รับความไว้วางใจ พวกเขาคือเพื่อนของผมในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สุดท้ายผมรีบตอบรับคำชวนของทั้งสองคนให้มาร่วมรับประทานอาหารเย็นในวันพรุ่งนี้

10 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมไม่ได้ออกไปไหน อยู่แต่ในโรงแรมทบทวนงานที่ได้ทำไปแล้วและคิดเพิ่มเติมถึงสิ่งที่ยังขาดอยู่ การทำวิจัยเชิงคุณภาพนักวิจัยควรทบทวนข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นระยะ ๆ เพราะถ้าทำไปเรื่อยโดยไม่มีทบทวนทบทวน งานวิจัยอาจจะไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งในเชิงกว้างและลึก การทบทวนงานที่ทำไปแล้วเป็นทั้งการทบทวนข้อมูลที่ได้รับมาแล้ว และเป็นการทบทวนกระบวนการวิจัยของเราเองว่าเหมาะสมแล้วหรือยัง อะไรคือจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องที่ควรปรับแก้ไปตามสถานการณ์จริง และจะปรับแก้อย่างไรจึงจะสามารถศึกษาวิจัยได้เพียงพอทั้งในเชิงกว้างและลึก ผมหลีกเลี่ยงที่จะใช้คำว่า “สมบูรณ์” แทนคำว่า “เพียงพอ” เพราะผมไม่เคยคิดว่างานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละชิ้นจะเสร็จสมบูรณ์ภายในการวิจัยแต่ละครั้ง เนื่องจากสถานการณ์และปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การวิจัยแต่ละครั้งเพียงพอที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ ประเด็นต่างๆ ได้เพียงในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่จะไม่มีทางเสร็จสมบูรณ์ได้ในการวิจัยเพียงครั้งเดียว

ผมอยู่ในที่พักจนถึงเวลาอาหารเย็นตามที่นัดหมายไว้กับปลาและสมพิศ พอไปถึงผมเพิ่งรู้ว่าวันนี้เป็นวันหยุดของปลา ไม่ต้องไปร้องเพลง นอกจากผมแล้วยังมีแขกพิเศษของสมพิศ เป็นฝรั่งชาวอิตาลีเลียนชื่อคริสเตียนโน ก่อนหน้านั้นผมไม่ได้พบกับคริสเตียนโนเพราะเขาเดินทางขึ้นฝั่งไปต่อวีซ่า หนุ่มอิตาลีคนนี้น่าจึบสมพิศและดูเหมือนกำลังจะเป็นแฟนกัน อีกคนหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อพี่หน่อยเป็นพ่อค้าขายเสื้อผ้าอยู่ที่เพิงริมถนนแถวปากซอยที่เข้ามายังร้านกาแฟแห่งนี้ (พี่หน่อยเป็นคนหนึ่งที่กลายเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญมากในเวลาต่อมา)

ในระหว่างการกินอาหารผมไม่ได้ซักถามหรือพูดคุยเข้าสู่ประเด็นการวิจัย เพราะเรามีเพื่อนใหม่เข้ามาร่วมวงด้วย แต่ในขณะที่รับประทานอาหารอยู่นั้น มีผู้หญิงวัยกลางคนเข้ามาที่ร้านมาพูดคุยซุบซิบกับสมพิศอยู่พักหนึ่ง แล้วก็กลับไปสมพิศมาเล่าให้ฟังว่า หญิงกลางคนนั้นมาขอให้สมพิศโทรศัพท์ไปหาเจ้านายของเธอที่รีสอร์ทว่าต้องการให้เธอมาทำงานที่ร้านสัก 2 ชั่วโมง เนื่องจากหญิงกลางคนนั้นเป็นพนักงานทำความสะอาดห้องพักให้กับรีสอร์ทแห่งหนึ่ง และในช่วงเย็นและดึกจะมาล้างจาน และทำความสะอาดที่ร้านกาแฟให้กับสมพิศ ค่ะนี่เธอมาขอสมพิศให้ช่วยโทรศัพท์ไปขออนุญาตเจ้านายเป็นกรณีพิเศษให้มาทำงานที่ร้านก่อนช่วงเวลาปกติ เนื่องจากมีฝรั่งกลางคนมาขอให้บริการพิเศษจากเธอ งานนี้เป็นงานพิเศษที่เธอจะให้บริการเฉพาะรายไม่ได้ทำเป็นประจำ สมพิศเล่าต่อว่า “คนที่นี่เขารู้จักกันหมด ช่วยเหลือสนับสนุนกันไปมาที่จะเอื้ออำนวยให้กันได้ เย็นวันนี้มีฝรั่งกลางคนมาติดต่อที่บาร์เบียร์แถวปากซอยให้ช่วยหาหญิงวัยกลางคนให้ ทางบาร์เบียร์จึงติดต่อให้พี่ชบา (ชื่อสมมติของหญิงกลางคนนั้น) ไปตกลงกับฝรั่งเอง แกเลยมาขอให้ช่วยโทรไปบอกเจ้านายที่รีสอร์ท ขอลอกมาก่อนเวลาเลิกงานสัก 2 ชั่วโมง โดยอ้างว่าจะต้องมาช่วยงานที่ร้าน ก็เลยโทรไปขออนุญาตให้เขา เราทำงานอยู่ที่นี่ก็ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องช่วยเหลือกันไปเท่าที่จะช่วยได้... พี่ชบาแกไม่ได้ทำเป็นอาชีพ นานๆ จึงจะมีฝรั่งมาขอให้บริการแบบนี้สักครั้ง พอมีงานเช่นนี้เราก็จะส่งไปให้พี่ชบา พวกที่บาร์เบียร์เขาก็รู้กันอยู่...”

หลังจากเสร็จจากรับประทานอาหารเย็นเราก็นั่งคุยกันต่อ สมพิศไม่ค่อยร่วมสนทนาด้วยเพราะต้องคุยกับคริสเตียน ซึ่งไม่รู้เรื่องภาษาไทยเลย ผมกับปลาและพี่หน่อยคุยกันอย่างสนุก พี่หน่อยอายุประมาณ 50 ปี เป็นคนต่างถิ่นพาครอบครัวมาค้าขายอยู่บนเกาะนี้นานกว่า 3 ปีแล้ว ขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว เราคุยกันอยู่นานและหลายเรื่อง ถึงตอนหนึ่งผมถามเรื่องฝรั่งกับกัญชาพี่หน่อยเล่าว่า “มันเป็นเรื่องธรรมดาแหละ พวกฝรั่งมันมาที่นี่ยื่นนอกจากเรื่องผู้หญิงแล้วก็เรื่องกัญชานี้แหละ บนเกาะนี้มันหาซื้อได้ง่ายๆ แทบจะซื้อได้จากทุกที่แหละ ขึ้นจากเรือมาถึงเกาะก็ถามหาซื้อจากคนขับรถสองแถวได้แล้ว ยิ่งแถวหาดนี้แหละเป็นดังซื้อชาก็ถูกชากันเลยแหละ ตามบาร์ตามร้านอาหารก็หาซื้อได้หมดนะแหละ... แต่ถ้าเป็นคนไทยเดินเข้าไปถามหาหรือขอซื้อคงจะยาก ไม่มีใครกล้าขายให้ เขาไม่ขายให้กับคนแปลกหน้า ถ้ามีคนคุ่นหน้าคุ่นตาที่เขาไว้ใจได้ไปด้วยเขาจึงจะขายให้”

“ถ้าผมให้พี่ช่วยซื้อให้ เขาจะขายให้ผมไหมครับ” ผมถาม

“นี่จะเอาจริง ๆ หรือเปล่า” พี่หน่อยทำท่างงๆ

“เปล่าครับ ผมถามดูเล่นๆ เท่านั้นแหละ” ผมอธิบาย

"ได้ครับ ไม่ยากหรอก ผมก็หาซื้อได้ แต่ไม่เคยมีคนไทยมาถามหาัญชา มีแต่ฝรั่งที่มาซื้อของในร้าน แล้วถือโอกาสถามหาัญชา พวกนี้มักจะเป็นฝรั่งวัยรุ่นที่เพิ่งข้ามมาถึงเกาะใหม่ๆ พอมาอยู่สักวันสองวันพวกนี้ก็สามารถติดต่อหาซื้อได้เองเลย...ส่วนมากเขาจะไปถามหาจากพวกเด็กเสิร์ฟในร้านอาหารและพวกทำงานที่บาร์เบียร์มากกว่า นานๆ ที่จะมีคนมาถามจากผม ผมก็จะบอกให้เขาไปคุยกับเด็กที่บาร์เบียร์ใกล้ๆ กับร้านของผม"

"พี่น้อยเคยคิดจะขายกับเขาบ้างไหม" ผมรูดถาม

"ไม่เอาหรอก พวกนี้ต้องเป็นคนในวงการ มือสมัครเล่นทำไม่ได้หรอก เราไม่รู้ว่าจะไปติดต่อซื้อจากรายใหญ่ได้ยังไงซื้อจากรายย่อยเราก็ขายไม่ได้ทำอะไรสักเท่าไร และกลัวด้วยว่าพอเข้าวงการแล้วจะถอนตัวไม่ได้ ไม่อยากยุ่ง..."

"แล้วราคาสะพี่แพงไหม"

"ไม่แน่ใจในเรื่องนี้ ราคาจะขึ้นลงไปตามช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ช่วงนี้ขายยากราคาก็ถูกหน่อย ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเยอะๆ ขายได้ง่ายราคาก็แพงขึ้นอีกหน่อย เข้าตำราขึ้นน้ำขึ้นให้รีบตักนั่นแหละ"

"แล้วยาบ้าละพี่ เขาขายกันด้วยไหม" ผมรูดหนักขึ้นอีก

พี่น้อยหยุดชะงักเหมือนคิดนิตหนึ่งก่อนจะตอบ "ยาบ้านี้ไม่ค่อยมีหรอกบนเกาะนี้ เจ้าพ่อเขาไม่ชอบ ถ้าเขารู้ว่าใครขายยาบ้าเขาเอาเรื่องหนักเลย เขาจะเรียกไปคุยตักเตือนให้เลิกขายซะ ถ้าเตือนแล้วไม่เลิกเขาจะเอาเรื่องหนัก"

"พี่ว่าเอาเรื่องหนัก เป็นยังไงครับพี่"

"ก็ไม่ได้ข่าว ไม่ได้เห็นคนขายนั่นเลย"

"เขาเก็บทิ้งหรือว่าไงครับ"

"ไม่รู้สิ เรื่องพวกนี้มีคนเล่าให้ฟังอีกทีหนึ่ง เขาเล่าว่ามีรายหนึ่งเจ้าพ่อเรียกไปคุยหลายหนแล้วไม่ยอมเลิก เขาพาลงเรือไปแล้วก็หายไปเลย ไม่มีใครรู้จริงหรือกว่าคนขายยาบ้ารายนั้นไปไหนและอยู่ที่ไหน เป็นเพียงเรื่องที่เล่าต่อกันมา แต่ก็ทำให้หลายคนกลัวและไม่กล้าเอายาบ้ามาขาย... อีกอย่างหนึ่ง พวกกินยาบ้าบนเกาะนี้ก็ไม่มีมาก ก็เลยไม่ค่อยมีคนขาย"

"พี่ครับ แล้วเจ้าพ่อนี้เป็นใครครับ" ผมถามหน้าซื่อ ๆ

"เฮ้อ! อย่าไปรู้เลยว่าเจ้าพ่อเป็นใคร รู้แต่เจ้าพ่อไม่ชอบยาบ้า และไม่อยากให้มียาบ้าขายบนเกาะนี้ก็แล้วกัน"

"แล้วทางตำรวจละครับ เขาทำอะไรกับพวกขายัญชา ขายยาบ้า บ้างหรือไม่"

"อย่าไปพูดถึงตำรวจเลย ตำรวจบนเกาะนี้รู้เรื่องหมดทุกอย่าง รู้เห็นหมดทุกอย่าง อยู่ที่ว่าเขาจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไรเท่านั้นเอง พวกนี้ก็พวกลมเพลมพัดนั่นแหละ อย่าไปหวังอะไรมากนัก ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำการค้านะดีแล้ว"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผมรู้สึกกำลังเข้าสู่โซนของข้อมูลที่พี่น้องน้อยไม่อยากจะพูดถึง ผมจึงเปลี่ยนเรื่องกลับมาถามเรื่องการค้าขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกที่ร้านของพี่น้องน้อย พี่น้อยนั่งคุยกับพวกเราอยู่นานกว่า 2 ชั่วโมงจึงขอตัวกลับไปที่บ้านไปผลิตเปลี่ยนช่วยคนอื่นบ้าง

หลังจากพี่น้องน้อยไปแล้วปลาดถามผมว่าทำไมถึงสนใจเรื่องยาเสพติดนัก ผมจึงอธิบายว่าที่จริงแล้วผมสนใจเรื่องการท่องเที่ยว แต่เห็นว่านักท่องเที่ยวฝรั่งที่มาบนเกาะนี้ชอบสูบบุหรี่กันมากจึงอยากรู้เรื่องนี้ไปด้วย ที่ปลาดสงสัยเพราะเมื่อวานผมก็คุยเกี่ยวกับการใช้ยาอีกับเธอ วันนี้ก็มาถามเรื่องกัญชากับยาบ้าจากพี่น้องน้อย ผมก็เลยลองถามต่อว่าปลาดเคยสูบบุหรี่หรือใช้ยาบ้าร่วมกับยาอีไหม ปลาดจึงอธิบายให้ฟัง "ไม่หรอกไม่เคยใช้กัญชาหรือยาบ้าร่วมกับยาอี ที่เคยใช้ก็ยาเคกับยาอี เพราะถ้าใช้กัญชาหรือยาบ้าหลังจากที่ยาอีเริ่มดาวน ความรู้สึกจะเปลี่ยนไป จินตนาการไม่ค่อยนุ่มนวลเปล็ดเปล็นเหมือนใช้ยาอีอย่างเดียวหรือใช้ยาเคเสริม"

"ความรู้สึกระหว่างที่ใช้ยาอีมันเป็นอย่างไรหรือ บอกได้มัย ผมอยากรู้"

"มันอธิบายยากนะ มันเหมือนกับว่าในขณะที่นั้นทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัว เป็นสิ่งที่น่าเพลิดเพลิน มีความสุข คนตรี เพลง หรือแสงเสียงต่างๆ มันกลมกลืน มันแทรกเข้ามาอยู่ในตัวของเรา เหมือนกับเข้าไปอยู่ในอีกโลกหนึ่งที่มีแต่เสียงเพลงและเสียงหัวเราะ มันไม่ใช่ความรู้สึกเพื่อหรือฝัน สติสัมปชัญญะยังมีอยู่ครบ สมองยังทำงานอยู่ รู้หมดว่ากำลังทำอะไรอยู่ แต่สมองจะสั่งการให้เลือกทำแต่ในสิ่งที่เป็นความสุข ถ้าสมมติว่าทะเลาะกับใครอยู่ก่อนใช้ยาอี พอใช้ไปแล้วอาจจะเข้าไปกอดเขาหอมแก้มเขา จะไม่คิดถึงเรื่องทะเลาะกันหรือขัดแย้งกันอยู่ก่อน มันเป็นช่วงที่มีแต่ความสุข ทุกอย่างสวยงามน่ารื่นรมย์ บางครั้งรู้สึกเหมือนกับล่องลอยไปตามจังหวะของคนตรีไปตามจินตนาการของตนเอง ถ้าใช้ยาอีอยู่บนชายหาดเราก็คงจะได้ยินแต่เสียงทะเลหรือเสียงคลื่นสาดเข้าฝั่งโดยอาจจะไม่ได้ยินเสียงพูดคุยของคนรอบตัว แต่ความรู้สึกเมื่อยามันอัฟในขณะที่อยู่บนชายหาดมันอาจจะไม่ล่องลอย ไม่มีมีความสุขเหมือนการนั่งฟังเพลงอยู่ ยาอีกับดนตรีและเสียงเพลงเหมือนกับเป็นของคู่กัน ถ้าไม่มีดนตรีไม่มีเสียงเพลงเราเองนะแหละจะเป็นคนร้องหรือสร้างเสียงดนตรีขึ้นมาเองตามจินตนาการของเราเอง มันเหมือนเสียงดนตรีและเสียงเพลงเป็นสื่อนำจินตนาการของเราให้ล่องลอยไปสู่ความสุข บางครั้งฟังเพลงที่เกี่ยวกับความรักเราก็จะรู้สึกรักทุกคนที่อยู่ร่วมวง นั่งกอดคอกัน หรือหอมแก้มด้วยความรัก บางครั้งฟังเพลงเศร้าก็นั่งน้ำตาไหลคลอเคล้าไปกับจินตนาการของเพลงนั้นด้วย บ่อยครั้งที่ฤทธิ์ยาทำให้เราเกิดจินตนาการเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนกับเป็นเรื่องจริง มีอยู่ครั้งหนึ่งจินตนาการว่าได้ขึ้นไปภูชี้ฟ้า เพื่อนเล่าให้ฟังว่า ปลานั่งอมยี่ม่น้อยยี่มใหญ่อยู่พักหนึ่ง แล้วก็ลุกขึ้นยืนตะโกนว่าเราขึ้นมาบนยอดภูชี้ฟ้าแล้วเพื่อน ๆ ที่ใช้ยาอีด้วยกันก็ลุกขึ้นมาจับมือโอบกอดแสดงความยินดีด้วย เหมือนกับเราได้ขึ้นมาถึงยอดภูชี้ฟ้าสำเร็จจริงๆ และชี้ชวนกันดูทะเลหมอก ความรู้สึกพวกนี้พูดยาก หากไม่ใช้ยาอีเองแล้วคงจะเข้าใจความรู้สึกขณะที่ยามันอัฟไม่ได้เหมือนกับคนที่ใช้ยาอี..."

ผมปฏิเสธเมื่อปลาดถามว่าผมอยากจะลองไหม ผมจึงถามกลับว่าเธอยังใช้อยู่ไหม เธอปฏิเสธแล้วก็ยอมรับว่าบางครั้งเมื่อนั่งฟังเพลงก็รู้สึกอยากจะใช้ยาอีเหมือนกัน ที่เกาะนี้หายาก และราคาแพง เลยไม่ค่อยใช้ กลัวคุณภาพไม่ดีด้วย ที่

กรุงเทพฯ ส่วนมากจะไปตามดิสโกเธคแคว้นพังก์ ถ้าเราไปที่ใหม่คนขายยาจะไม่ยอมขายให้ เขากลัวถูกจับเพราะนอกจากจะถูกยึดยาแล้วยังถูกปรับหรือติดคุกอีกถ้ามีอยู่เยอะๆ ตอนถูกจับ พวกที่ใช้ยาอีส่วนมากจะไปที่เดิมๆ ที่มีพรรคพวกคั่นหน้าคั่นตากันดี การใช้ยาอีถ้าอยู่ในกลุ่มพวกใช้ยาด้วยกันจะมีความสุขกว่าไปอยู่กับกลุ่มคนที่ไม่ใช้ยาอี เพราะขณะที่ยามันอัดทุกคนจะช่วยเสริมจินตนาการให้แก่กัน ทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น

คืนนี้เรานั่งคุยกันจนดึก พอสมพิศปิดร้านพวกเราซึ่งรวมถึงคริสเตียนด้วยก็ออกไปเที่ยวต่อที่บาร์เบียร์หรราชบนชายหาด เพราะพรุ่งนี้คริสเตียนต้องเดินทางขึ้นเชียงใหม่ไปกับกลุ่มเพื่อนที่มาเที่ยวด้วยกัน แต่คริสเตียนจะกลับมาอีก มันจึงเหมือนการเลี้ยงส่ง นี่แหละคือสาเหตุที่ทำให้สมพิศจึงปิดร้านก่อนกำหนด เรามานั่งดื่มและคุยกันบนชายหาดสักพักหนึ่งก็แยกย้ายกันกลับ

11 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมไม่ได้ไปเก็บข้อมูลเป็นชิ้นเป็นอัน อาจเป็นเพราะเหนื่อยล้ากับการออกไปหาข้อมูลจากคนที่ไม่เคยรู้จัก บางคนที่ไม่ยินดีให้ข้อมูลแม้พยายามใช้ลูกเล่นตะล่อมถามอย่างไรก็ไม่สำเร็จ และคนกลุ่มนี้มักจะไม่ค่อยมีเวลาให้ผมเข้าไปสร้างความสัมพันธ์อันดีด้วย จนต้องถอดใจกับบุคคลเป้าหมายไปหลายคน การออกเดินไปตามชายหาดและตามถนนของผมในวันนี้จึงดูเหมือนเป็นการเดินเล่นแบบไร้จุดหมาย (เมื่อเกิดภาวะเช่นนี้ในทางปฏิบัติ นักวิจัยควรจะหยุดพักการทำงาน อาจจะหยุดทำงานหรือเปลี่ยนสถานที่ไปที่อื่นสักระยะเวลาหนึ่ง หรือบางคนอาจจะต้องกลับออกมาจากพื้นที่สนาม อย่างที่เราเรียกว่าออกมา "ชาร์จ แบตเตอรี่" เพื่อให้สามารถกลับเข้าไปทำงานได้ใหม่อย่างสดชื่นและกระตือรือร้น) ผมเดินอยู่พักหนึ่งรู้สึกเสียเวลาและเสียพลังงานไปโดยเปล่าประโยชน์ จึงตัดสินใจกลับที่พักและนอนดูทีวีโดยไม่ทำอะไรเลย

12 กรกฎาคม 2545

วันนี้เป็นวันเสาร์ซึ่งก็เป็นอย่างที่คาดหมายไว้ ตั้งแต่เช้าทั้งชายหาดและถนนมีนักท่องเที่ยวทยอยเข้ามาพลุกพล่านขึ้นเรื่อยๆ และที่เข้ามาในช่วงนี้ก็เป็นคนไทยไม่ใช่พวกฝรั่ง จากสังคม (Social settings) ของที่นี่ดูเหมือนจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงชั่วข้ามคืนข้ามวัน แต่มันคงจะกลับไปเหมือนเดิมในตอนบ่ายหรือตอนเย็นของวันพรุ่งนี้ ช่างเถอะอย่างน้อยภาวะเช่นนี้ก็ช่วยให้ผมรู้สึกเหมือนได้เปลี่ยนบรรยากาศ

ผมละเลยจากการสังเกตข้อมูลต่างๆ บนชายหาดไปหลายวัน เพราะผมเอาแต่ไปสัมภาษณ์คนกลุ่มต่างๆ ซึ่งคนเหล่านี้จะไม่มีเวลาให้ผมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ในช่วงวันธรรมดาดูเหมือนเวลาเป็นของเขาเอง เขาจะทำอะไรคุยกันใครก็ได้ตามความต้องการของตน ขณะที่วันหยุดเวลาของเขาทั้งหมดต้องมอบให้กับการบริการนักท่องเที่ยว ก็มันเป็นอาชีพของพวกเขาและ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นรายได้ของพวกเขา นี่แหละคือชีวิตของผู้คนในสถานที่ท่องเที่ยว ผมเองต่างหากที่เป็นคนแปลกแยกจากสถานที่นี้ ไม่ใช่ทั้งนักท่องเที่ยวและไม่ใช้ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว

บนชายหาดมีคนทำกิจกรรมหลายอย่าง บางคนเดินเท้าเปล่าบนพื้นทราย เดินเก็บหอยและหลายสิ่งบนชายหาด เสมือนกับเป็นของมีค่าที่พวกเขาไม่เคยพบเห็นมาก่อน ก่อนจะมาที่นี่พวกเขาอาจจะไม่เคยสนใจในคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ แต่เมื่อมาอยู่บนชายหาดมันกลับกลายเป็นสิ่งมีค่า เพราะอะไรหรือ คงเป็นเพราะไม่มีอะไรให้ทำมากนักบนชายหาด นักท่องเที่ยวชาวไทยไม่ชอบนอนอาบแดด ไม่ชอบการนวดบนชายหาด ไม่ชอบนอนอ่านหนังสืออย่างพวกฝรั่ง ในทะเลริมหาดตอนนั้นมีแต่ฝรั่งลงไปเล่นน้ำ ไม่เห็นมีคนไทยเลย อาจเป็นเพราะแดดยังร้อนอยู่มาก หรืออาจเป็นเพราะผู้นิยมการเล่นน้ำยังเดินทางมาไม่ถึง

ที่ชายหาดแม้จะมีผู้คนมากขึ้นแต่ก็ยังไม่พลุกพล่านเท่ากับบนถนน นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินกันพลุกพล่าน ตามร้านสรรพสินค้าขนาดเล็กที่เคยดูเงียบเหงา ก็เปลี่ยนไปเป็นตรงกันข้าม ตามร้านอาหารต่างๆ สองฟากถนนมีผู้คนไปอุดหนุนกันหนาแน่น ผมเดินเล่นไปเรื่อยๆ โดยไม่เคร่งเครียดกับสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัส ผมเตือนตัวเองว่าผมเป็นนักท่องเที่ยวต้องทำตัวอย่างนักท่องเที่ยว เมื่อว่าจะเข้าใจในบรรยากาศรอบๆ ตัวแตกต่างไปจากช่วงเวลาที่ผ่านมาหนึ่งสัปดาห์ของการอยู่บนเกาะนี้

คนขับรถสองแถวโบกมือไหวๆ ส่งเสียงเรียกผู้โดยสาร พ่อค้าแม่ค้าตามแผงเพิงต่างออกมายืนหน้าร้านร้องชี้ชวนเชิญให้ลูกค้าเข้าไปชมสินค้าภายในร้าน เด็กในร้านอาหารก็ออกมาแนะนำรายการอาหารพิเศษของร้าน คนที่เป็นหมอนวดแผนโบราณบ้างก็ทูลววยกับการนวด บ้างก็ร้องเรียกเชิญชวนลูกค้าให้เข้าไปใช้บริการ นี่แหละคือชีวิตจริงของสถานบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งทุกคนที่เกี่ยวข้องอยากให้เป็นเช่นนี้ตลอดทุกวันและทุกเวลา การดิ้นรนเพื่อรายได้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตจริงของคนในสังคม ผมเองก็เช่นกันมาอยู่ในที่นี้ก็เพราะเป็นอาชีพของผม และผมก็มีรายได้จากอาชีพนี้เช่นเดียวกัน

อีกสิ่งหนึ่งที่ผมสังเกตเห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในวันนี้ก็คือ ผมไม่ได้กลิ่นกัญชามาปะทะจมูกเหมือนอย่างเคย หรือพวกเขาจะหยุดสูบกัญชาในวันหยุด เปล่าครับผมไม่คิดเช่นนั้น คนสูบกัญชาไม่มีวันหยุด เขายังคงสูบอยู่เหมือนเดิม แต่หลบเร้นมากขึ้นด้วยเหตุผลว่าตำรวจกวาดขันมากในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ หรือเจ้าของร้านอาหารร้านเบียร์อาจจะขอไม่ให้สูบ หรือพวกฝรั่งรู้สึกอายกับการสูบกัญชาให้นักท่องเที่ยวคนไทยเห็น ผมไม่คิดว่าอันหลังนี้จะเป็นเหตุผลที่แท้จริง

ตอนเย็นผมออกมานั่งกินอาหารที่ร้านอาหารบนชายหาด เพราะต้องการจะดูว่าผู้ใช้บริการได้ทิ้งสิ่งแปลกปลอมและของเสียอะไรลงบนหาดทรายหรือในทะเลบ้าง เท่าที่เห็นผู้มาใช้บริการส่วนมากเป็นฝรั่งไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวคนไทยมานั่งกัน ทำให้ผมนึกถึงคำกล่าวของเจ้าของรีสอร์ทท่านหนึ่งที่บอกผมว่า "พวกฝรั่งนะไม่ชอบจ่ายเงินแพงกับที่พัก แต่จะจ่ายเงินมากกับอาหารการกิน ขณะที่คนไทยชอบอยู่สบายและยินดีจ่ายเงินกับค่าที่พักหรูหรา แต่ชี้เหนียวกับการกิน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วฝรั่งจะจ่ายเงินบนเกาะนี้มากกว่าคนไทย พวกเราจึงมักจะเอาใจฝรั่งมากกว่าคนไทย ก็พวกเขาเป็นแหล่งเงินของเรา" ผมเริ่มเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คล้ายตามเพราะฝรั่งที่มานั่งสั่งอาหารทะเลกิน เขาเลือกกินทุกอย่างที่เขาอยากกิน ในขณะที่ผมต้องเลือบบมองราคาทุกครั้งที่จะสั่งอาหารแต่ละอย่าง อาหารบางชนิดพอเห็นชื่อก็กินให้ผมอยากกิน แต่พอเห็นราคาแล้วต้องรีบพลิกไปหน้าถัดไปทันที

ผมมานั่งอยู่ราว 3 ชั่วโมงเศษ สามารถมองเห็นสิ่งใดใครกต่าง ๆ ที่ตกลงบนพื้นทรายได้หลายอย่าง พวกที่สูบบุหรี่มักจะเขี่ยและทิ้งก้นบุหรี่ลงบนพื้นทราย บางคนก็ใช้เท้าเขี่ยพื้นทรายขึ้นมากลบผลงานของตนเอง บางคนกินอาหารทะเลแล้วก็คายก้างปลาบ้าง เปลือกหอยเปลือกปูบ้าง และเศษอาหารอื่นลงบนพื้นทราย แม้จะไม่มากนักแต่ก็พอมองให้เห็น พนักงานเสิร์ฟที่มาเก็บโต๊ะเช็ดโต๊ะก็มักจะกวาดเศษอาหารที่อยู่บนโต๊ะลงบนพื้นทรายเช่นกัน บางคนก็สาดเศษน้ำจากกระดิกน้ำแข็งหรือแก้วเครื่องดื่มลงบนพื้นทราย นอกจากนี้ยังมีการถ่มน้ำลายลงบนพื้นทรายให้เห็นอยู่เรื่อยๆ ยิ่งดีที่คืนนี้ผมไม่เห็นว่ามีใครเดินลงไปฉี่ในทะเล ผมรู้สึกเหนื่อยหน่ายแทนทะเลที่ต้องดูกลิ่นสิ่งแปลกปลอมจากธรรมชาติทุกวัน

13 กรกฎาคม 2545

วันนี้เป็นวันสุดท้ายของการเดินทางมาสู่เกาะนี้ในรอบแรก ผมต้องกลับสู่กรุงเทพมหานครเมืองเทวดาในบ่ายวันนี้ด้วยเหตุผลของการมีงานต้องกลับไปสะสางหลายอย่าง ในช่วงเช้าผมออกเดินเยี่ยมเยียนคนที่รู้จักและเป็นแหล่งข้อมูล เพื่อรำล้าให้ทราบว่ามีกำลังจะกลับไปยังอีกสังคมหนึ่ง พร้อมกับบอกกล่าวว่าจะกลับมาในอีกไม่กี่วันข้างหน้า ไซ้ผมจะต้องกลับมาอีก หน้าที่ของผมนยังไม่เสร็จสิ้น เราจะต้องพบกันอีก

ผมเอ่ยคำอำลา (ในใจ) กับเกาะและทะเล ในขณะที่เรือเฟอร์รี่กำลังเคลื่อนตัวออกจากฝั่ง ด้วยเสียงเครื่องยนต์ที่ตั้งกระหึ่มและผู้คนที่ดูหน้าตาบนเรือ ผมรู้สึกเหนื่อยไม่อยากจะสังเกตอะไรอีกแล้ว พอก่อนนะ คงจะจบการบันทึกเพียงเท่านั้น สำหรับการเดินทางในครั้งนี้

19 กรกฎาคม 2545

การเดินทางในช่วงที่สองเริ่มขึ้นจากการนัดหมายให้ไมค์มาพบกันที่ฝั่ง ผมคิดว่าการข้ามจากเกาะมาคุยกันในเมือง ดูจะเป็นอิสระมากกว่าบนเกาะ เพราะเราสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนและปรับแก้เงื่อนไขที่เป็นปัญหาในกระบวนการวิจัยของผมและไมค์ได้ เป้าหมายหลักของการพูดคุยก็คือ การตรวจสอบความคืบหน้าของงานวิจัย ผมนั่งอ่านบันทึกสนามของไมค์และพูดคุยกันถึงข้อมูลน่าสนใจที่ไมค์ได้รับ ผมคิดว่าผมเลือกคนไม่ผิด ไมค์ได้ทำหน้าที่ของตนเองได้ดี คนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพแต่สามารถทำได้เช่นนี้ ผมว่ามันเป็นผลงานที่ดีเกินความคาดหมาย

เคล็ดลับของการทำงานที่ผมถ่ายทอดให้แก่ไมค์ก่อนหน้าที่จะส่งไมค์เข้ามาอยู่บนเกาะนั้น มีเพียง 3 ประการ ประการแรก ขอให้ทำตามตามสบายอย่างนักท่องเที่ยว เข้าไปพูดคุยกับทุกคนอย่างเป็นธรรมชาติ ประการที่สอง ขอให้บันทึกทุกอย่างที่

เห็นว่าเป็นข้อมูลหรือประเด็นที่น่าสนใจ ไม่จำเป็นว่าข้อมูลเหล่านั้นจะมีข้อสรุปที่ชัดเจนแล้ว เพราะข้อเท็จจริงจะค่อยพอกพูนขึ้นเองตามกาลเวลาที่เข้ามาศึกษาข้อมูล และประการสุดท้าย ต้องหิวตาไวและเปิดรับข้อมูลทุกอย่าง พยายามสังเกตสถานการณ์ทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในรัศมีของการรับรู้ แต่ให้หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจจะนำไปสู่ความไม่ปลอดภัย เช่น ไม่ร่วมไปซื้อยาเสพติด หรืออาสาไปซื้อยาเสพติดให้แก่เพื่อน เพราะอาจจะเสี่ยงต่อการถูกจับกุมได้ ไมค์เรียนรู้และทำทุกอย่างได้ดี ทำให้ผมรู้สึกเบาใจลงมาก ในการเดินทางครั้งนี้แล้วผมไม่ค่อยติดต่อกับไมค์เพราะอยากให้เขามีอิสระในการเก็บข้อมูล ไม่มีใครซึ่งนำความคิด และต่างคนต่างเสาะหาแหล่งข้อมูลของตนเอง

20 กรกฎาคม 2545

ผมกับไมค์เดินทางขึ้นเกาะไปด้วยกัน คืนนี้เรามีนัดจะเดินทางไปกับกลุ่มเพื่อนของไมค์กลุ่มหนึ่งที่ต้องการจะไปเที่ยวงานวัดที่จัดในชุมชนแห่งหนึ่ง อยู่ไม่ห่างจากบริเวณชายหาดที่พวกเราพักอยู่มากนัก เราเดินทางมาถึงเกาะประมาณเที่ยงแล้วแยกย้ายกันไปพักผ่อนเพื่อเก็บแรงไว้สำหรับค่ำคืนนี้ ที่ยังไม่รู้ว่าจะต้องอยู่ดึกเพียงใด

หลังอาหารเย็นผมกับไมค์และเพื่อนของไมค์อีกคนหนึ่งชื่ออรัญไปสมทบกับเพื่อนฝรั่ง 2 คน ชื่อว่า แदन กับ ปีเตอร์ แदनเป็นคนอังกฤษ ส่วนปีเตอร์เป็นคนสวีดิช แदनพาแฟนสาวไทยไปด้วย นอกจากนี้ยังมีหนุ่มไทยอีกคนหนึ่งไปด้วยผมจำไม่ได้ว่าชื่ออะไร เขาเป็นเพื่อนของแदनกับปีเตอร์ รู้จักกันกับไมค์แต่ดูเหมือนจะไม่ค่อยสนิทกับไมค์ ไมค์เล่าให้ฟังว่าหนุ่มคนนี้มีแฟนเป็นสาวเยอรมันซึ่งตอนนี้กลับไปทำงานที่เยอรมันและส่งเงินมาให้แฟนหนุ่มใช้ เขาจึงอยู่บนเกาะนี้ได้สบายโดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย เขาไม่ใช่คนท้องถิ่นแต่ไม่ทราบชัดว่าเป็นคนมาจากที่ไหน

พวกเราทั้งหมดมารอรถสองแถว ซึ่งเราติดต่อهماให้ไปส่งที่งานวัดและรอรับกลับในเวลาที่ได้ตกลงกันได้ เราเดินทางมาถึงงานวัด ซึ่งผมดูแล้วก็ไม่ต่างจากงานวัดในที่อื่นๆ อีกทั้งยังเป็นงานเล็กๆ ด้วย มีเวทีการแสดงเวทีหนึ่งเป็นเวทีประกวดร้องเพลง ส่วนอื่นๆ เป็นร้านขายสินค้าและการละเล่นต่างๆ ร้านที่บรรดาฝรั่งให้ความสนใจกันมากคือร้าน “บิงโก” คงหมดเงินกันไปหลายอัฐครั้งละ 20 บาท แต่ละคนเล่นกันนานไม่รู้ว่ากี่ครั้งกี่บาท

ไมค์แอบกระซิบให้ผมสังเกตดูแदनกับปีเตอร์ ที่ลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันหายออกไปจากวงบิงโกเป็นระยะๆ พร้อมทั้งอธิบายว่าพวกเขาออกไปแอบสูบบุหรี่ที่บริเวณป่าหลังงานวัด ผมสังเกตตามก็คิดว่าคงจะจริง เพราะเห็นใบหน้าของแदनกับปีเตอร์เปลี่ยนไปด้วยรอยยิ้มและความสุข นัยน์ตาดาววานแฉิม ทั้งสองคนหัวเราะว่าเรริงอย่างมีความสุข แต่บางช่วงแदनกับแฟนสาวที่อินตมีปากเสียงเถียงกันนิดหน่อย ซึ่งภายหลังไมค์อธิบายว่านัดต่อว่าแदनที่ออกไปสูบบุหรี่โดยไม่บอก เพราะต้องการจะมีส่วนร่วมด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่จริงเพียงแค่ชั่วโมงหนึ่งผ่านไปผมก็เบื่อไม่รู้จะทำอะไรแล้ว แต่พวกฝรั่งยังคงสนุกสนานอาจจะเป็นเพราะพวกเขาไม่มีกิจกรรมเช่นนี้ในบ้านเมืองของเขาจึงรู้สึกถึงความแปลกใหม่และสนุกสนาน ส่วนคนไทยเราเคยชินเสียแล้วกับงานวัดเช่นนี้ ผมคิดจะกลับไปก่อนหลายครั้ง แต่เห็นรถที่ผ่านไปมาเต็มเกือบทุกคืน ก็เลยอยู่คอยสังเกตสิ่งต่างๆ จนกระทั่งประมาณห้าทุ่มเศษ พวกเราจึงเดินทางกลับ พอมาถึงบริเวณที่พักแล้วต่างแยกย้ายไปตามความชอบของแต่ละคน ผมกับไมค์และอริญไปนั่งดื่มที่ บาร์เบียร์รหราชอาณาจักร ไมค์มีเรื่องที่จะอธิบายให้ผมฟังถึงกลุ่มบุคคลที่ไปด้วยกัน

นั่งดื่มกันอยู่ไม่นานก็มีผู้หญิง 2 คนมาคุยด้วย ทั้งสองเป็นเพื่อนของอริญทำงานอยู่ในบาร์เบียร์รแห่งหนึ่ง ทั้งสองคนมาร่วมดื่มด้วยและมาเสนอขายบริการให้ผม คนหนึ่งสาวกว่าบอกราคา 1,500 บาท อีกคนหนึ่งค่อนข้างมีอายุบอกราคาเพียง 500 บาท พอผมบอกว่าไม่สนใจ คนที่สาวกว่าถามผมว่าเป็นเกย์หรือ แล้วก็หัวเราะพากันเดินไปหาแขกที่โต๊ะอื่นๆ

ลักษณะโต๊ะที่เรานั่งนั้นไม่ควรจะเรียกเป็นโต๊ะเพราะเรานั่งอยู่บนเสื่อที่ปูอยู่บนพื้นทราย และมีโต๊ะกลางเล็กๆแบบโต๊ะญี่ปุ่นเพื่อวางเครื่องดื่มและอาหาร แต่โต๊ะมีโต๊ะเกียงน้ำมันจุดวางไว้เพื่อให้แสงสว่างเล็กน้อยในวงสังสรรค์ ไมค์เล่าให้ผมฟังเรื่องเกี่ยวกับแดนและปีเตอร์ แต่ผมคงไม่เขียนไว้ในบันทึกนี้เพราะไมค์บอกว่าเขาเขียนไว้ในบันทึกของเขาหมดแล้ว

21 กรกฎาคม 2545

หลังเที่ยงเล็กน้อย ผมไปหาไมค์ที่บ้านพักซึ่งเขาเช่าไว้ราคาเดือนละ 2,500 บาท เพราะนัดไปกินข้าวกลางวันกัน ไมค์พาผมไปที่ร้านอาหาร Palm Beach ซึ่งเจ้าของเป็นคนอังกฤษแต่มีภรรยาเป็นคนไทย ที่นี้ไมค์เล่าว่าเป็นแหล่งมั่วสุมในตอนกลางวันของพวกฝรั่ง เราเข้าไปสั่งอาหารกินกัน สาวเสิร์ฟคนหนึ่งชื่อน้อยเข้ามาคุยและถามไมค์ว่าจะไปร่วมฟูลมูนปาร์ตี้ในอีกสองสามวันข้างหน้าหรือไม่ ภาษาอังกฤษของเธอดีทีเดียว เธอบอกไมค์ว่าอยากไปฟูลมูนปาร์ตี้ที่เกาะพะงันมากกว่า เพราะมีคนเยอะกว่าและสนุกกว่าที่นี่ ผมถามเธอเกี่ยวกับเกาะพะงัน เธอไม่สนใจและยังคงพูดกับไมค์ต่อไป ผมรู้ว่าเธอได้ยินคำถามของผม แต่เธอไม่สนใจจะตอบ เธอต้องการเพียงคุยกับฝรั่ง ผมไม่แน่ใจว่าส่วนลึกเธอคิดอะไรอยู่ แต่ดูเหมือนดูแลคนคนไทย อาจเป็นไปได้ที่คนไทยมักจะชี้เหนียวไม่ค่อยจ่ายทิป แต่ฝรั่งถ้าสนิทสนมพูดคุยกันถูกใจจะได้ทิปเยอะ ผมเห็นเธอคุยกับฝรั่งทุกคน แต่กับผมนอกจากยกอาหารมาเสิร์ฟแล้วเธอไม่เคยพูดอะไรด้วย ช่างเถอะ! ผมมาที่นี่เพื่อการสังเกตพฤติกรรมของฝรั่งไม่ใช่สาวเสิร์ฟ

ดูเหมือนว่าฝรั่งทุกคนที่มาที่นี่รู้จักคุ้นเคยกันดี พูดคุยแบบเป็นกันเองและหยอกล้อกัน มีฝรั่งมาชวนผมไปนอนด้วย เพราะคิดว่าผมเป็นเกย์ พอไมค์บอกว่าผมมีครอบครัวแล้วไม่ใช่เกย์ เขาก็บ่นพึมพำว่าชีวิตที่น่าเบื่อ เขาหมายถึงการมีครอบครัวและอยู่กับผู้หญิงเป็นความน่าเบื่อ ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ที่เพิ่งเคยได้ยิน แต่ก็ทำให้ผมจุกใจคิดว่าคนที่ผมเป็นคนไทยมานั่งกินข้าวกับฝรั่งสองคน ทำให้เขาคิดว่าผมเป็นเกย์เป็นคู่ขาของไมค์ หรืออาจจะคิดเลยไปว่าผมมีอาชีพให้บริการทางเพศด้วย

จึงมีคนมาชวนไปนอนด้วย และสาวเสิร์ฟก็มองผมอย่างไม่ค่อยเป็นมิตรนัก ผมรู้สึกงงมากหรือว่าผู้ชายไทยจะเป็นเพื่อนกับฝรั่งไม่ได้ และไม่สมควรจะมาสถานที่เช่นนี้กันสองคน ผมคิดว่าผมกับไมค์ควรจะตั้งแยกกันต่างคนต่างออกหาข้อมูลของตนเอง

นั่งกินข้าวยังไม่ทันหมดจานผมก็ได้กลิ่นกัญชาลอยมา ซึ่งไมค์ก็พยักหน้าให้ผมเป็นเชิงรู้กัน กลิ่นกัญชาลอยมาจากโต๊ะใกล้ๆ มีฝรั่ง 3 หม่อมหมุ่นเวียนสูบกัญชาฆวนในบุหรี เขาไม่รู้รู้สึกสนใจหรือกังวลว่าใครจะรู้ว่าเขาสูบกัญชาอยู่ เหมือนเป็นเรื่องธรรมดาของการสูบกัญชาในสถานที่นี้ คนอื่นๆ ในร้านแม้แต่เจ้าของร้านเองก็ไม่มีปฏิกิริยาใดๆ ทุกคนทำเหมือนเป็นเหตุการณ์ปกติประจำวัน ผมมองไปรอบๆ เห็นเกือบทุกคนถือเบียร์ดื่มเหมือนกับถือขวดน้ำ คนที่นอนอ่านหนังสืออยู่บนเก้าอี้ไม่เอนนอนก็ยังมิขวดเบียร์อยู่ข้างๆ ฝรั่งพวกนี้มาเพื่อเสพสุขจริงๆ

สักพักหนึ่งแดนกับนิคก็เดินเข้ามาพร้อมกับเพื่อนฝรั่งอีก 2 คน และสาวไทยอีก 2 คน ซึ่งคนหนึ่งก็คือสาวที่มาติดต่อขายบริการให้ผมในคืนก่อน ทั้งหมดเดินยิ้มเข้ามาทักทายไมค์และผม เด็กสาวเมื่อคืนทำท่าเหมือนไม่เคยคุยกับผมมาก่อน ก็ช่างเถอะทางใครทางมัน เธอทำให้ผมคิดถึงอ้อ เจน และดาวขึ้นมาทันที พวกเธอแม้จะมีอาชีพเดียวกันแต่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันมาก

ตอนเย็นผมไปหาเจน อ้อ และดาว ซึ่งพบแต่เจนกับดาวเนื่องจากอ้อกลับไปบ้านที่อีสานไปเยี่ยมลูกๆ ผมเอ่ยปากชวนทั้งสองสาวไปกินข้าวด้วยกัน แต่ดาวขอตัวเพราะต้องอยู่เฝ้าบาร์เบียร์แล้วสาวจะดูแล ผมกับเจนไปที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งที่ฝรั่งชอบมานั่งเพราะตั้งแต่หัวค่ำจะมีนักดนตรีมาเล่นเพลงโฟล์คของให้แขกฟัง นักร้องเป็นคนอังกฤษมาอยู่ที่เกาะนี้นานมากแล้ว มาร้องเพลงเป็นอาชีพให้พอมีเงินเป็นค่าใช้จ่ายอยู่อาศัยบนเกาะนี้ และที่นั่นผมพบหนุ่มที่ไปเที่ยวงานวัดกับพวกเรา เขาดูเหมือนจะจำผมไม่ได้หรือแกล้งจำไม่ได้ผมก็ไม่ทราบ ผมไม่เข้าใจจริงๆ หรือคืนก่อนที่เขาคุยกับผมก็เพราะผมเป็นเพื่อนไมค์

ผมกับเจนทานอาหารและคุยกันเรื่องต่างๆ ไป ส่วนมากเป็นชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไปของเจน พอถามเรื่องการเข้ามาทำงานที่บาร์นั้นได้อย่างไร และประสบการณ์การทำงานและการใช้จ่ายเสพติด ผมรู้สึกว่าเจนไม่ยอมพูดเหมือนกับกลัวว่าจะมีใครได้ยืมบทสนทนาของพวกเรา เมื่อเธอไม่ค่อยสบายใจที่จะพูดผมก็ไม่บีบบังคับ พออ้อมหน้าแล้วเราก็แยกย้ายกันกลับ แม้ไม่ได้ข้อมูลอะไรมากนัก แต่ผมก็รู้ถึงความสัมพันธ์ฉันเพื่อนหรือพี่น้องระหว่างผมกับเจนดูดีขึ้นมาก

22 กรกฎาคม 2545

เช้าวันนี้ผมไปเยี่ยมเยียนสมพิศ เธอเล่าว่าคริสเตียในกลีบอิตาลีไปแล้ว แต่สัญญาว่าจะกลับมาหาเธออีก คริสเตียโนพยายามขอเลื่อนตัวเครื่องบินออกไปแต่ไม่สำเร็จ นอกจากจะยอมเสียตัวเครื่องบินไปนั้นไปเลย เธอยอมรับว่าเริ่มมีใจให้กับคริสเตียโน แม้จะยังไม่ถึงกับเป็นความรัก ที่จริงเธอไม่ได้ไขว่คว้าหรือคาดหวังว่าจะมีแฟนเป็นคนต่างชาติ เพียงแต่อยากจะทำให้ชีวิตอิสระบนเกาะนี้ แต่เธอก็คิดว่าคงจะหาผู้ชายไทยที่เข้าใจเธอได้ยาก โดยเฉพาะคนที่พ่อแม่อยากให้แต่งงานด้วย ผมก็เพิ่ง

ทราบว่ามันผิดมาอยู่ที่เกาะนี้เพราะต้องการหนีการถูกบังคับให้แต่งงาน พ่อแม่ของเธอยังคงเป็นแบบคนจีนหัวเก่า ต้องการจะหาชายที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ลูกสาว โดยไม่ใส่ใจในเรื่องความรัก เธอเล่าชีวิตในอดีตก่อนที่จะหลบมาอยู่บนเกาะนี้ให้ฟังมากมาย ผมเริ่มมองวิถีชีวิตของคนบนเกาะนี้ในลักษณะที่เป็นละครชีวิตโรงใหญ่ หลายคนที่ผมเคยเรียนรู้วิถีชีวิตของพวกเขา ถ้านำมาทำบทละครก็ควรจะสร้างละครออกฉายทางโทรทัศน์ได้ต่อเนื่องเป็นเวลานานหลายปีทีเดียว แต่ผมไม่ได้มองชีวิตของพวกเขาเป็นละคร พวกเขาล้วนมีชีวิตที่ดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและความหวังที่ดีกว่าในอนาคต พวกเขาไม่ใช่คนที่ได้เกิดมาในตระกูลใหญ่ บางคนแทบจะไม่มีทางเลือกในชีวิตมากนัก ต้องทำในสิ่งที่ตนเองไม่ได้อยากจะทำ ถ้าเลือกได้คงไม่มีใครอยากขายร่างกายขายวิญญาณให้กับใครที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน เพียงเพื่อแลกกับเงินก้อนเล็กๆ ที่อาจเป็นเพียงค่าอาหารมื้อเดียวของคนรวยในภัตตาคารหรูหราก็หรืออาจเป็นเพียงค่าไวน์แก้วเดียวของนักการเมืองคนดัง ชีวิตในโลกนี้มีอะไรบ้างถูกกำหนดขึ้นด้วยคำว่า "ยูติธรรม" หรือ "เสมอภาค"

หลังเที่ยงเล็กน้อยไมค์โทรศัพท์เข้ามาหาผมชวนให้ไปกินข้าวกลางวันด้วยกัน ไมค์พาผมไปกินก๋วยเตี๋ยวที่ร้านหนึ่ง ซึ่งยามค่ำคืนจะเปลี่ยนเป็นร้านคาราโอเกะ ซึ่งที่นี่เองที่เป็นแหล่งรวมของบรรดาสาวประเภทสองที่ผมเคยเฝ้าถึง และก็เป็นที่นี่ที่ไมค์สงสัยว่าจะเป็นแหล่งขายกัญชาสำหรับนักท่องเที่ยวฝรั่ง และมีเส้นสายเครือข่ายเกี่ยวโยงกับตำรวจและเป็นการเมืองท้องถิ่น

ขณะที่นั่งกินก๋วยเตี๋ยวอยู่นั้นแดนก็เข้ามาหาไมค์ และเล่าให้ไมค์ฟังถึงโอกาสที่เขาได้ประโยชน์จากการขายกัญชาให้กับนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษที่เพิ่งมาเที่ยวที่เกาะ และไมค์ว่าจะหาซื้อกัญชาได้อย่างไร เขาได้กำไรถึงเท่าตัวจากการซื้อกัญชาให้กับคนอังกฤษรายนั้น แดนไม่เคยทำเช่นนี้มาก่อน แต่ก็ซักจะเริ่มติดใจกับผลประโยชน์ช่วงสั้นๆที่ได้จากการซื้อขายกัญชาในลักษณะเป็นตัวกลางเช่นนี้ ผมได้แต่ฟังแดนเล่าให้ฟังโดยไม่กล้าถามหรือวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ เพราะแดนเป็นกรณีตัวอย่างที่ไมค์กำลังติดตามศึกษาข้อมูลอยู่ ผมต้องปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของไมค์เอง

ตอนเย็นก็เช่นเคยผมไปพบเจนนกับดาว และนั่งดื่มเบียร์คุยกันถึงเรื่องราวต่างๆ ผมเริ่มรู้สึกว่ทั้งสองคนให้ความสนิทสนมและกล้าเล่าในหลายๆ เรื่องให้ผมฟัง แต่มีบางเรื่องคงไม่สะดวกที่พวกเขาจะเล่าให้ผมฟังที่บาร์เบียร์แห่งนี้ พอถามถึงตำรวจที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการแห่งนี้และบังกะโลที่ชื่อว่า Rocky ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่าจะสามารถหาข้อสารเสพติดได้ทุกชนิด ทั้งเจนนและดาวพยายามหลีกเลี่ยงไม่พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบาร์เบียร์กับนายตำรวจดังกล่าว โดยเฉพาะกับดาวซึ่งผมพอจะเข้าใจได้เพราะว่าเจ้าของบาร์เบียร์เป็นน้ำสาวของเธอเอง

23 กรกฎาคม 2545

สายวันนี้ผมมีโอกาสดำเนินดีมาพบกับผู้จัดการโรงแรม ดูเขาคุยกับผมโดยไม่เกร็งอย่างเช่นครั้งก่อน ผมก็ไม่ถามข้อมูลอะไรเกี่ยวกับเจ้านายของเขาอีก กลยุทธ์หนึ่งในการทำวิจัยของผมคือไม่ควรทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญใจหรืออึดอัดใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการให้ข้อมูลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถึงแม้จะได้ข้อมูลมาก็จะไม่ใช่ข้อมูลที่สมบูรณ์ การเล่าเรื่องใดๆ โดยไม่ยินดีหรือยินยอมพร้อมใจ ย่อมเป็นข้อมูลที่อาจจะผิดเพี้ยนได้ง่าย ผู้จัดการหนุ่มเล่าเรื่องการขยายกิจการโรงแรมหลายแห่งที่กำลังอยู่ในช่วงการก่อสร้างว่า มีความต้องการแรงงานจากภายนอกเกาะ และพยายามเร่งรัดการทำงานทุกวิถีทาง ซึ่งมีบางแห่งแอบนำยาบ้าเข้ามาขายให้กับ คนงานเพื่อให้สามารถทำงานได้ทัน เพราะต้องการให้เสร็จภายในเดือนตุลาคมเพื่อให้ทันต่อการรับฤดูกาลท่องเที่ยวใหม่ที่เริ่มขึ้น เรื่องนี้เป็นที่เล่าขานกันมา แต่ไม่มีใครกล้ายืนยันเพราะไม่ใช่เรื่องที่จะทำให้ใครเห็น และก็ไม่มีใครสนใจกับปัญหานี้อย่างจริงจัง แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้จัดการหนุ่มช่วยเป็นธุระช่วยนัดหมายให้ผมไปพบกับเจ้าของรีสอร์ทคนหนึ่ง ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นอยู่ด้วย เขาได้ เล่าเรื่องราวในอดีตตั้งแต่เริ่มก่อตั้งรีสอร์ทแห่งนั้น ในอดีตบริเวณนั้นเป็นป่ามะพร้าวและสวนยางพารา และเป็นเพียงซื้อขายปลา ของชาวประมงพื้นบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ที่เขาเริ่มปรับพื้นที่สวนเป็นกระท่อมให้ฝรั่งเช่าในราคา ค่อนข้าง 80-100 บาท และค่อยๆ ปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นรีสอร์ทหรูสำหรับนักท่องเที่ยวคนไทย เรือประมงจำนวนไม่น้อยก็ เปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็นเรือท่องเที่ยวรอบเกาะและพาไปดำน้ำดูปะการัง เมื่อถามถึงกรณีบาร์เบียร์ที่มีจำนวนมากมายบน ชายหาดนั้น จึงทราบว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 2-3 ปีนี้เอง เขาในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นไม่คิดว่าจะเป็น การสร้างความเสื่อมเสียใดๆ แก่สังคมหรือชุมชนบนเกาะนี้ เพราะบริเวณที่ชาวบ้านอยู่อาศัยนั้นห่างไกลจากบริเวณที่มีบริการ เหล่านี้

เมื่อถามถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับยาเสพติด เขาคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ก็ยอมรับว่าปัจจุบันมียาบ้า เข้ามาระบาดมากขึ้น สารเสพติดที่เห็นมีใช้กันบนเกาะนี้มี กัญชา ยาบ้าและสารระเหย ประเภทกาวและทินเนอร์ กัญชามีใช้ กันในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติและบริกร ส่วนยาบ้าและสารระเหยมีใช้กันมากในกลุ่มวัยรุ่นและนักท่องเที่ยวคนไทยบางกลุ่ม แต่โดยภาพรวมแล้วเขาไม่คิดว่ายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่บนเกาะนี้

ในด้านอุปทานยาเสพติดเขาปฏิเสธที่จะกล่าวถึง เพียงให้ความเห็นเล็กน้อยว่าเรือเฟอร์รี่น่าจะเป็นเส้นทางที่ยาเสพติด ถูกขนถ่ายข้ามมาบนเกาะนี้ เมื่อมีเรือข้ามฝั่งมามากขึ้นก็ยากที่จะมีการตรวจสอบ และควบคุมเกี่ยวกับการขนถ่ายยาเสพติด แต่ละวันมีเรือเฟอร์รี่บริการหลายเที่ยว และมีรถจำนวนมากข้ามฝั่งไปๆ มาๆ ทั้งรถในท้องถิ่นและรถของนักท่องเที่ยว การจะ ตรวจสอบด้วยการค้นรถคงจะทำได้ยากและอาจกระทบต่อการท่องเที่ยวบนเกาะนี้ เมื่อถามถึงฟูลมูนปาร์ตี้ที่จะจัดขึ้นในวัน พุธนี้ เขาคิดว่าไม่น่าจะมีการใช้สารเสพติดอย่างเช่นที่มีบนเกาะพะงัน บนเกาะนี้น่าจะเป็นเพียงการดื่มเหล้าและเต้นรำมาก กว่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยความเห็นส่วนตัวแล้วผู้ให้ข้อมูลท่านนี้ไม่ค่อยจะเปิดเผยข้อมูลนัก มักจะพูดแบบเลียงๆ ไม่ตอบตรงคำถาม อย่างเช่นเรื่องกัญชาตอนแรกก็ไม่ยอมรับว่ามี จนกระทั่งผมบอกว่าได้กลิ่นกัญชาบ่อยครั้งในร้านอาหาร ตามชายหาด หรือแม้แต่ในโรงแรม เขาจึงยอมรับว่ามีการใช้จริง

24 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมเดินทางไปหาดบ้านท่าอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ไปคุยกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ไม่ไกลจากหาดบ้านท่า ที่สมชายเล่าให้ผมฟังว่า “ชาวบ้านมีอาชีพหลักทำสวนเพิ่งเริ่มมีคนที่ย้ายมาทำรีสอร์ทเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาเอง ไฟฟ้าก็เพิ่งจะเข้ามาถึงชุมชนในปีที่แล้ว... การเปลี่ยนแปลงในบริเวณนี้เกิดขึ้นชัดเจนเมื่อมีคนผ่านเข้ามาในชุมชน แต่เดิมชาวบ้านต้องเดินเท้าคนภายนอกไม่มีใครเข้ามา คนแปลกหน้าเข้ามาพร้อมๆ กับถนน ...เรื่องกัญชาไม่ได้เพิ่งจะมีในชุมชน ชาวบ้านแถวนี้เคยปลูกกัญชาไว้สูบเอง โดยเอามาผสมกับยาสูบมวนสูบ แต่ชาวบ้านก็เลิกใช้กัญชากันมานานแล้ว ช่วงหลังทางราชการกวาดล้าง ชาวบ้านจึงเลิกปลูกและเลิกสูบ... ส่วนที่ว่ามีคนท้องเที่ยวเอากัญชามาสูบบางคนผมไม่ทราบเรื่องจริงๆ...”

“สำหรับที่หาดบ้านท่านั้น แต่เดิมเป็นที่จอดเรือประมง เป็นท่าบังลมมรสุมและเพราะมีน้ำจืด (น้ำสระ) ดี จึงมีเรือประมงท้องถิ่นเข้ามาจอดอยู่บ่อยๆ ...ชาวบ้านในบริเวณนี้ไม่มีใครใช้ยาบ้า เพราะคนในชุมชนมีความใกล้ชิดกันเป็นเครือญาติ การดูแลว่ากล่าวตักเตือนพวกวัยรุ่นไม่ให้ติดยาจึงทำได้ง่ายและทั่วถึง ชุมชนของเรามีขนาดเล็กดูแลกันได้ทั่วถึง ถ้ามีใครใช้ยาบ้าพวกเราจะรู้กันได้ง่ายและจะห้ามปรามตักเตือนกันได้ทันเวลา... นอกจากนี้ชุมชนของเราเพิ่งจะเริ่มมีความเจริญเข้ามาถึงการระบาดของยาบ้าจึงยังมีน้อย ถ้าจะมีอยู่บ้างก็จะอยู่ในลักษณะหลบซ่อน ไม่กล้าเสพหรือค้าอย่างเปิดเผย พวกเราเองก็พยายามสอดส่องดูแลกันอยู่ถ้ารู้เห็นว่ามีพวกเราคงจะควบคุมได้ไม่ยาก...”

ผมเองก็คาดหวังให้ทุกชุมชนสามารถดูแลกันเองได้อย่างที่พูดกันเช่นนี้แหละ แต่ก็ไม่ได้คิดว่าเป็นการง่าย ปัจจุบันชุมชนนี้สามารถติดต่อกับคนภายนอกชุมชนได้ง่ายขึ้น ไม่มีคนขายยาบ้าในชุมชนคนเสพยาก็สามารถจะไปซื้อและเสพที่นอกชุมชนได้ การจะติดตามไปถึงนอกชุมชนคงจะทำได้ยาก อีกทั้งยังมีวัยรุ่นข้ามฝั่งไปเรียนที่ตัวจังหวัด การควบคุมดูแลก็ทำได้ทั่วถึงเช่นเดียวกัน

ในคืนนี้จะมีการจัดฟูลมูนปาร์ตี้ ดูเหมือนว่าตามบาร์เบียร์และร้านอาหารมีคนพูดถึงปาร์ตี้กันอย่างรอคอย ผมเองไม่เคยรู้ไม่เคยสัมผัสกับฟูลมูนปาร์ตี้จึงรู้สึกตื่นเต้นไปกับเขาด้วย ผมไปนั่งที่หรรษาบาร์เบียร์ตั้งแต่ประมาณสามทุ่มเศษ แต่ก็ไม่มีอะไรมากนัก นอกจากมีคนจำนวนมากขึ้นมีการเปิดเพลงเสียงดังและมีคนออกมาเต้นกันมากขึ้น ตอนแรกผมคิดว่าจะมีการใช้ยาเสพติดกันโจ่งครึมในงานนี้ แต่ก็ไม่มีอะไรผิดปกติ ไม่มีแม้แต่กลิ่นกัญชา เห็นมีแต่กลุ่มฝรั่งถือถังน้ำแข็งซึ่งผสมด้วยเหล้า 1 แบน ไต่ 1 ขวด และลิโพวิตันตี 1 หรือ 2 ขวด จากนั้นก็นำมาดื่มโดยใช้หลอดดูดจากถังน้ำแข็งเดียวกัน กลุ่มละ 3-4 คน

ถือกลุ่มละดังหมุ่นเวียนกันดูตุต ผมเดาว่ามีการใส่ยาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งลงไปในดั่งนั้น แต่ผมลองถามเด็กเสิร์ฟอาหารในร้านหนึ่งที่คุ้นเคยกันดีและมาร่วมในปาร์ตี้นี้ด้วย เขายืนยันว่าในดั่งน้ำแข็งไม่มีส่วนผสมที่เป็นยาเสพติดใดๆ เขาบอกว่าคนจะเยอะมากขึ้นเรื่อยๆ ในตอนกลางดึก งานปาร์ตี้นี้จะมีไปถึงเช้า ตอนนั้นยังถือเป็นเพียงเพิ่งเริ่มต้นเท่านั้น ผมนั่งอยู่สักพักหนึ่งเห็นว่าไม่มีอะไรน่าสนใจจึงกลับไปนอนดีกว่า เพราะไม่แน่ใจว่าแม้จะอยู่ตึกเพียงไรก็อาจจะไม่เห็นอะไรเลยก็ได้

25 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมเดินทางไปยังชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งบนเกาะนี้ ผมไปคุยกับผู้นำชุมชนคนหนึ่ง นำสุวรรณาอายุ 55 ปี ไม่ใช่คนท้องถิ่น เป็นคนจากจังหวัดใกล้เคียงมีอาชีพทำประมง มีโอกาสมาขึ้นเกาะที่นี้หลายครั้งจนกระทั่งแต่งงานกับคนพื้นที่เมื่ออายุ 25 ปี และอยู่บนเกาะเรื่อยมาจนถึงขณะนี้ก็ 30 ปีแล้ว ปัจจุบันมีอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และบ่อเลี้ยงกุ้ง

เมื่อ 30 ปีก่อนเกาะนี้มีแต่ป่ามะพร้าวและปายาง มีเพียงทางเดินเท้าเล็กๆ ใช้ในการติดต่อกัน มีทางเดินเท้าลงไปสู่ชายหาดเพื่อเดินทางต่อไปยังที่ต่างๆ ด้วยเรือหางยาวหรือเรือแจว การเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นในปี 2535 เริ่มมีถนนลูกรัง และมีชาวบ้านบางคนสร้างบังกะโลรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ตอนนั้นนักท่องเที่ยวยังไม่เข้ามามากนัก ถึงช่วงปี 2539-2542 เมื่อถนนเริ่มดีขึ้นการขยายตัวของการท่องเที่ยวก็มากขึ้น บังกะโลและรีสอร์ทก็มีมากขึ้น ซึ่งหมายความว่าความคมนาคมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวบนเกาะนี้

นำสุวรรณาบ่นให้ฟังว่าเมื่อการท่องเที่ยวขยายตัว ปัญหาอื่นๆ ก็ตามเข้ามาด้วย เมื่อปีที่แล้วมีเด็กวัยรุ่นอายุราว 18-19 ปี นำยาบ้ามาขายและถูกจับได้พร้อมยาบ้าถึง 200 เม็ด ตอนนั้นในหลายชุมชนมีเด็กติดกาวกันมากขึ้น ยิ่งออกไปทำงานในบังกะโลและสถานบริการท่องเที่ยวต่างๆ กันมาก เด็กเหล่านี้ก็มีโอกาสสัมผัสกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้นและมีโอกาสสัมผัสกับปัญหาสังคมอื่นๆ มากขึ้นด้วย เช่นปัญหาโสเภณี รวมทั้งปัญหาโรคเอดส์

ในอดีตนำสุวรรณาก็เคยสูบบุหรี่ เริ่มสูบมาตั้งแต่อายุ 18 ปี มาเลิกในราวอายุ 36 ปี ตอนนั้นสูบเพื่อให้เพลิดเพลินกับการทำงาน ชาวบ้านปลูกกันเองในไรในสวน นำมาตากแห้งแล้วผสมกับยาสูบพอสูบก็เข้าไปจะรู้สึกเพลิดเพลินทำงานสนุก ฝนตกฟ้าร้องก็ยังคงออกไปทำงาน ตอนนั้นชาวบ้านยังทำงานแบบเอาแรงกัน สูบบุหรี่แล้วทำงานร่วมกันมันรู้สึกสนุกไม่เบื่อหน่าย ชาวบ้านสูบบุหรี่เหมือนกับสูบบุหรี่ พอดีความเจริญเข้ามาตำรวจก็เข้ามากวาดขันจับกุม ชาวบ้านกลัวถูกจับก็เลยเลิกปลูกและเลิกสูบ

ในขณะที่พูดคุยกันนั้นมีป่าคนหนึ่งมาร่วมวงสนทนาด้วย ป่าเล่าว่าเมื่อก่อนแกเคยปลูกกัญชาขายในราคา กิโลกรัมละ 80 บาท ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนงานในเรือประมง พวกเรืออวนลากอวนรุน พวกนี้พอขึ้นฝั่งมาที่เกาะก็จะมาติดต่อหาซื้อกัญชา

ไปสูบในเรือ ก็ด้วยเหตุผลที่คล้ายคลึงกันคือสูบแล้วทำงานสนุก สูบแล้วเมามานานกว่าสูบบุหรี่ ไม่เปลืองด้วย แต่ชาวบ้านในหมู่บ้านมักจะปลุกสูบกันเองไม่มีใครมาซื้อ วิธีสูบนั้นนิยมสูบด้วยบ้อง แต่ก็ผสมยาจนมวนสูบเมื่อออกไรรอกสวน

ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไรกัญชาในอดีตสูบแล้วไม่เมามากกัญชาที่ซื้อขายกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมักจะเมามากและเกิดประสาทหลอน ผลข้างเคียงของการสูบจะแตกต่างกันมาก อีกทั้งราคาก็แพงมาก ก็โลภर्मละเป็นพันบาททีเดียว คุณป้ารู้เรื่องยาเสพติดในอดีตที่เดียว แกเล่าให้ฟังอีกว่าในช่วงหลังจากที่ชาวบ้านเลิกสูบกัญชา ก็มีบางพวกหันไปหาฝิ่นและเฮโรอีนบ้างพวกนี้ติดมากเลิกไม่ได้จริงๆ จนต้องหันไปหาอย่างอื่นที่มันแรงกว่า แต่ปัจจุบันคนพวกนี้ต่างล้มหายตายจากกันไปหมดแล้วสำหรับเด็กกลุ่มหลังนี้ไม่เคยได้ยินว่ามีใครสูบฝิ่นหรือเฮโรอีน ที่ได้ยินมาบ้างก็เป็นพวกยาบ้ากับดมกาว

26 กรกฎาคม 2545

ผมไปคุยกับชาวบ้านในชุมชนประมงซึ่งอยู่อีกด้านหนึ่งของเกาะ ชาวบ้านคนหนึ่งชื่อหมูเล่าว่ายาสเสพติดในหมู่บ้านนี้ไม่รุนแรง ไม่มียาบ้ามีการเสพกัญชากันบ้างซึ่งก็มีเฉพาะในหมู่วิยรูน แต่หัวใจของกลุ่มเป็นลูกหลานของผู้นำชุมชน จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เพราะชาวบ้านไม่ยอมรับแนวทางการแก้ปัญหายาเสพติดจากผู้นำ เนื่องจากผู้นำเองยังไม่สามารถดูแลลูกหลานของตนได้จึงไม่มีความชอบธรรมที่จะมาจัดการแก้ไขปัญหากับคนอื่น ๆ ในชุมชน

การซื้อขายกัญชาหรือยาบ้าไม่มีในหมู่บ้านนี้แต่มีขายในชุมชนประมงอีกฟากหนึ่งของเกาะ โดยลูกค้าหลักคือลูกเรือประมง หมู่บ้านนั้นเป็นที่จอดเรือประมงจึงมีการซื้อขายกันค่อนข้างชัดเจน อีกบริเวณหนึ่งที่เป็นแหล่งขายใหญ่สำหรับยาเสพติดบนเกาะนี้ คือบริเวณชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของเกาะ ยาเสพติดที่มีการซื้อขายกันมากคือกัญชา มีคนรวยได้เพราะกัญชาจำนวนมาก ตำรวจเหรอกงไม่ต้องพูดถึง ถ้าไม่มีส่วนรู้เห็นก็คงไม่สามารถซื้อขายกันได้เกินขนาดนี้

ประเด็นที่น่าสังเกตคือ ในแต่ละชุมชนต่างไม่ค่อยยอมรับความจริงว่า ในชุมชนของตนมีปัญหายาเสพติด ส่วนมากจะโยนความผิดไปให้หมู่บ้านอื่นๆ ว่าเป็นแหล่งซื้อแหล่งขายยาเสพติด ถ้าหากคนในชุมชนไม่ยอมรับความจริงว่าในชุมชนของตนมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาใดๆ ก็ตาม ชุมชนนั้นจะยังคงจมอยู่กับปัญหานั้น และมีแนวโน้มจะจมดิ่งลึกลงไปเรื่อยๆ การยอมรับความจริงแล้วหันมาร่วมกันแก้ไขปัญหาน่าจะเป็นหนทางที่ดีกว่า ร่วมมือกันสร้างครอบครัวและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การแก้ไขปัญหายุทธวิธีจะผ่านไปได้ด้วยดี

อย่างหมู่บ้านที่ผมเข้ามาในวันนี้ ล้วนเป็นที่กล่าวขานและอ้างอิงว่าเป็นแหล่งขายยาเสพติดให้กับบรรดาลูกเรือประมง แต่ชาวบ้านในชุมชนก็ไม่ยอมรับและกล่าวโทษไปถึงหมู่บ้านอื่นๆ ผมเองยังคงไม่สามารถจำแนกข้อเท็จจริงได้ชัดเจน แต่เมื่อพยายามสังเกตโดยละเอียดแล้ว หมู่บ้านประมงทั้งสองแห่งน่าจะเป็นแหล่งกระจายยาเสพติดด้วยกันทั้งคู่ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็น

ทั้งกัญชาและยาบ้า แต่หมู่บ้านประมงอีกฟากหนึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นแหล่งขนถ่ายกัญชาของผู้ค้ารายใหญ่ ที่ขนถ่ายกัญชามาจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้เป็นการพิจารณาประกอบจากคำบอกเล่าของผู้ที่ให้ข้อมูลหลายๆ คน

เย็นวันนั้นผมนัดกินข้าวกับเจน แต่เปลี่ยนมาเป็นร้านอาหารในโรงแรมที่ผมพักเพราะผู้มาใช้บริการส่วนมากเป็นฝรั่งไม่ค่อยมีใครมาสนใจการสนทนาของเรา แต่ขณะที่เจนเดินเข้ามาพบผมที่โต๊ะอาหาร พนักงานเสิร์ฟก็มองเธอด้วยสายตาแปลกๆ ที่จริงพนักงานเหล่านี้ทราบดีว่าเธอทำงานอะไร คงเกรงว่าเธอจะมารบกวนแขกในโรงแรม

เจนเป็นสาวชนบทอีสาน ความคาดหวังของเจนในการมาทำงานเป็นหญิงบริการบนเกาะนี้ก็เพื่อการสร้างโอกาสได้พบรักกับชาวต่างประเทศ จะเป็นชาติไหนก็ได้ ขอแต่เพียงไม่ใช่หนุ่มไทย เธอเคยผ่านการมีแฟนมาแล้ว 4 คน และหนึ่งในจำนวนนั้นเป็นคนอังกฤษ ซึ่งได้พบกันในขณะที่เธอทำงานอยู่ที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เจนจบการศึกษาเพียงแค่มัธยมศึกษาปีที่ 2 เลิกเรียนเพราะรู้สึกท้อใจที่ไม่ได้เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง ช่วงปิดภาคเรียนหลังจบมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพื่อนบ้านที่ไปทำงานในกรุงเทพฯ กลับมาเยี่ยมบ้าน เจนก็คล้ายๆ กับสาวอีสานส่วนใหญ่ที่ต้องการไปหาประสบการณ์ ไปทำงานหาเงินเพื่อการใช้ชีวิตหรูหราในเมืองใหญ่ เธอจึงขอตามเพื่อนเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ ด้วย จากนั้นก็เปลี่ยนงานเรื่อยมา จากลูกจ้างในร้านทำแวนทำทองไปสู่การทำงานเป็นสาวโรงงาน เปลี่ยนงานและที่อยู่อาศัยไปตามกระแสชีวิตจะพาล่องลอยไป

ก่อนช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเจนผ่านการใช้ชีวิตคู่กับผู้ชายมาแล้ว 2 คน แต่ทั้ง 2 ครั้งนั้น ชีวิตคู่ไม่ราบรื่นและต้องเลิกร่างกันไป หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเจนตัดสินใจกลับบ้านเกิด แต่กลับไปอยู่ได้ไม่นานก็เดินทางไปแสวงโชคที่เกาะพะงันไปหาป่าที่มีอาชีพขายของที่นั่น เจนไปทำงานขายของในร้านมินิมาร์ทของบังกะโลแห่งหนึ่งบนเกาะ การใช้ชีวิตบนเกาะพะงันนั้นเจนมีความสุขมาก ได้แฟนเป็นคนอังกฤษและอยู่ด้วยกันพักหนึ่ง ด้วยความเป็นคนชอบเที่ยวกลางคืนจึงทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บ และผลจากการเที่ยวกลางคืนจึงได้คบหนุ่มฮอลแลนด์อีกคนหนึ่ง จนทั้งแฟนคนอังกฤษและฮอลแลนด์ทราบเรื่อง ทั้งคู่จึงต่างแยกตัวออกไป เจนทำงานและเที่ยวอยู่บนเกาะพะงันนานเกือบ 2 ปี เจนใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย และเที่ยวเตร่บนเกาะจนกระทั่งเริ่มเบื่อและตัดสินใจกลับไปหางานทำในกรุงเทพฯ

เข้ากรุงเทพฯ มาทำงานในโรงงานเย็บผ้า ช่วงทำงานที่มีมีรายได้ดีมากทั้งงานในเวลาและนอกเวลา แต่เจนก็ยังพยายามหาเวลาเที่ยวกลางคืน ทั้งอดหลับอดนอนและต้องทำงานหนักจนเธอได้สัมผัสกับยาบ้า เพื่อนของเจนในที่ทำงานแอบขายยาบ้าด้วย โนมน้าวให้เจนลองเสพยาบ้าเพราะจะช่วยให้เคลิบเคลิ้มเที่ยวได้สนุกสนาน ภายหลังจากนั้นก็เสพยาเรื่อยมา บางวันเคยเสพยาบ้ากับเพื่อนมาราว 5-8 เม็ด วิธีการเสพยาจะใช้วิธีเผาบนกระดาษฟอยล์แล้วใช้หลอดที่ทำขึ้นเองเพื่อให้มีขนาดใหญ่ในการสูดควันเข้าปอด ยาเม็ดหนึ่งจะเผาและเสพพร้อมกับเพื่อน เม็ดหนึ่งสูดได้ราว 8 ครั้ง คือคนละ 4 ครั้ง การเสพจะใช้วิธีการอมน้ำไว้ในปาก เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้มีความสะอาดและบริสุทธิ์มากขึ้น น้ำจะช่วยกรองส่วนที่สกปรกเอาไว้ ดังนั้นผู้เสพผ่าน

น้ำจะต้องไม่กลืนน้ำเข้าไป ในการทำให้บริสุทธิ์นี้เจนนึกว่ายังทำได้อีกวิธีหนึ่งคือการอมเหรียญไว้ในปาก เมื่อสุดควันยาบ้าเข้าไปแล้วคายเหรียญออกมาจะพบว่าเหรียญมีคราบสีดำของควันยาบ้าเกาะอยู่

เจนนีประสบการณืเสพยาบ้าอยู่นานราว 8 เดือน การใช้ยาบ้าในช่วงนั้นเป็นการเสพเพื่อความสนุกสนานมากกว่าเป็นยาขยันในการทำงาน แต่เจนนียอมรับว่ายาบ้าช่วยทำให้ทำงานได้ทนมากขึ้น จากการชอบเที่ยวกลางคืน บางครั้งกลับมาเกือบเช้าพักผ่อนไม่เพียงพอ ถ้าไม่เสพยาบ้าก็ทำงานไม่ค่อยไหว แต่เป้าหมายการเสพของเจนนีส่วนมากเป็นเพื่อเพิ่มความสุขสนุกสนานในการเที่ยวกลางคืนมากกว่า มักจะเสพก่อนออกไปเที่ยวกลางคืน ความรู้สึกหลังเสพจะมีอาการเคลิบเคลิ้มและรู้สึกสนุกสนานมากขึ้น อย่างไรก็ตามเจนนีคิดว่าตนเองไม่ติดยาบ้า การเสพในแต่ละวันมีปริมาณไม่แน่นอนแล้วแต่ว่าจะมีเงินซื้อได้มากน้อยเพียงไร มีมากก็เสพมากมีน้อยก็เสพน้อย ไม่มีเงินก็ไม่เสพ แต่ในช่วงนั้นส่วนมากจะเสพทุกวันเพราะรายได้จากการเย็บผ้าเป็นรายได้ที่ตีมาก

เจนนีเลิกเสพยาบ้าเพราะมีแฟนใหม่ แฟนเป็นคนไทย และไม่ยอมให้เจนนีเสพยาบ้าแม้ว่าเขาจะเป็นคนขายยาบ้าด้วย แฟนขอให้เลิกเสพและย้ายมาอยู่ด้วยกัน เป็นแฟนและอยู่ด้วยกันมานานหลายเดือนก็ต้องมาแยกทางกันเพราะแฟนถูกจับในคดีครอบครองยาบ้าเพื่อจำหน่าย ตอนนีแฟนก็ยังติดคุกอยู่ เคยไปเยี่ยมหลายครั้งแต่ในที่สุดก็ตัดสินใจกลับบ้านเกิด และอยากจะเลิกกับแฟนให้เด็ดขาด กลับไปอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำไร่ทำนาอยู่พักหนึ่งก็ได้พบกับเพื่อนซึ่งเป็นภรรยาของตำรวจบนเกาะนี้ เพื่อนกลับไปเยี่ยมบ้านและชวนให้มาทำงานบนเกาะ เธอจึงติดตามเพื่อนมาทำงานในบาร์เบียร์แห่งนี้โดยเพื่อนเป็นผู้ติดต่อให้ทั้งหมด เพื่อนไม่ได้บังคับแต่เจนนีสมัครใจจะทำงานนี้เอง เพราะเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้พบฝรั่ง อาจจะมีโชคดีได้พบคนที่รักจริงก็อาจจะแต่งงานแล้วตามไปอยู่ต่างประเทศด้วย

ขณะนี้เจนนีเลิกเสพยาบ้าแล้วโดยเด็ดขาด ซึ่งก็รู้สึกเฉยๆ และคิดว่าตนเองไม่เคยติดยาบ้า บนเกาะนี้ยาบ้าไม่ค่อยแพร่หลาย หายากกว่ากัญชา กัญชามีใช้กันเกลื่อนบนเกาะนี้ แต่เจนนีเป็นคนไม่ชอบการสูบบุหรี่จึงไม่คิดอยากลองสูบกัญชา ในอนาคตเจนนีไม่คิดว่าจะกลับไปเสพยาบ้า หรือลองยาเสพติดชนิดใดอีก และก็ไม่ได้คิดจะไปเกี่ยวข้องกับการค้าหรือการขายด้วย เพราะกลัวติดคุก มีตัวอย่างให้เห็นแล้ว ตอนนีเจนนีเพียงคิดจะทำงานบนเกาะนี้ไปเรื่อยๆ เพราะชีวิตที่นี่สงบและจะได้หลบหนีให้พ้นจากแฟน ซึ่งเชื่อว่าในอนาคตเมื่อเขาออกจากคุกมาแล้วคงจะออกตามหา

ชีวิตของเจนนีเป็นภาพสะท้อนของหญิงสาวคนหนึ่งที่ผ่านมาประสบการณืชีวิตมาอย่างโชกโชน มีทั้งสุขและทุกข์ ผมเองไม่ได้สนใจอยากจะทำไมเจนนีจึงมาทำงานเป็นหญิงบริการแต่ผมมีความสนใจใน 2 ประเด็น ประเด็นแรก กระบวนการที่ชักนำผู้หญิงอย่างเจนนีและคนอื่นๆ เข้ามาเป็นหญิงบริการบนเกาะนี้ มีเครือข่ายโยงใยระหว่างกลุ่มธุรกิจและบุคคลในเครื่องแบบ เช่นไร มีกระบวนการจัดหาและค้าเป็นธุรกิจกันอย่างไร และอีกประการหนึ่งทำไมหญิงบริการส่วนหนึ่งที่ผมพูดคุยด้วยจึงสะท้อนภาพของความสิ้นหวังในการใช้ชีวิตคู่กับคนไทย ผู้หญิงเหล่านี้อาจจะสังเกตเห็นได้ว่าการไปอยู่ในต่างประเทศจะช่วยให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พวกเขาไม่มีรายได้สูง ไม่ต้องทำงานหนัก ไม่ต้องถูกผู้ชายไทยหลอกวง แต่พวกเขาไม่เคยสนใจถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม แม้จะพูดภาษาเขาไม่ได้ก็ยังต้องการจะไปเผชิญโชค หรือเป็นแต่เพียงความต้องการไปหาประสบการณ์แปลกใหม่ เหมือนกับที่พวกเขาเคยแสวงหาจากการทำงานในกรุงเทพฯ ในช่วงที่วัยของเธอยังเป็นกุลสาวแรกแย้ม จากการพูดคุยกับพวกเขา ผมไม่คิดว่าเรื่องเงินจะเป็นประเด็นหลัก แต่มีบางอย่างที่เป็นความต้องการอยู่ในส่วนลึกของจิตใจ ซึ่งพวกเขาเองก็ไม่แน่ใจที่จะบอกว่ามันคืออะไร

27 กรกฎาคม 2545

วันนี้ผมไปหาอรัญเพื่อนของไมค์ เพื่อต้องการพูดคุยในบางเรื่องเกี่ยวกับอดีตเจ้านายของอรัญ อรัญเคยทำงานในร้านหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลหลายคนกล่าวว่าเป็นแหล่งซื้อขายยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่ง

อรัญเข้ามาทำงานที่เกาะนี้ตั้งแต่ปี 2539 ช่วงนั้นการพัฒนาบนเกาะยังล่าช้าอยู่มาก ถนนหนทางไม่มีความสะดวกสบาย ไม่มีโรงแรมขนาดใหญ่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นกระท่อมราคาถูก ห้องน้ำและห้องส้วมเป็นแบบรวมนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนมากเป็นฝรั่งที่มักจะมาอยู่กันนานกว่า 1 สัปดาห์ บางคนก็อยู่นานหลายเดือน ช่วงที่อรัญมาอยู่ตอนนั้นมีประเด็นที่เป็นปัญหาร้อน คือเรื่องความขัดแย้งของ 2 ผู้มีอิทธิพลในเรื่องสัมปทานรถสองแถวบนเกาะ ความขัดแย้งรุนแรงถึงขั้นมีการจ้างฆ่า อีกฝ่ายหนึ่งจึงต้องจ้างมือปืนไว้คอยคุ้มกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นการเข้ามาของพวกอาชญากรหนีกฎหมาย ตอนนั้นมีพวกหนีกฎหมายเข้ามาอยู่บนเกาะนี้มากพอสมควร จนกลายเป็นเครือข่ายผู้มีอิทธิพล

ผู้มีอิทธิพลรายนั้นยังพยายามสร้างเครือข่ายกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งบนฝั่งและบนเกาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตำรวจและอัยการ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการสร้างเครือข่ายในรูปแบบการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันและเกี่ยวข้องถึงผลประโยชน์ในธุรกิจการท่องเที่ยวและการซื้อขายที่ดิน

อดีตเจ้านายของอรัญก็เป็นหนึ่งในเครือข่ายของผู้มีอิทธิพลรายนั้น เขามีร้านค้าไอเกะไว้บริการลูกค้า แต่ผู้ให้ข้อมูลหลายรายกล่าวว่า จะสามารถหาซื้อกัญชา ยาสูบ และยาเคได้จากที่ร้านนั้น แต่ไม่ขายยาบ้าเพราะผู้มีอิทธิพลท่านนั้นห้ามไว้

มีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในสายตาของผู้มีอำนาจบนเกาะนี้ต่างมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันคือ “กัญชา” ไม่ใช่สารเสพติดที่ร้ายแรง คนสูบกัญชาไม่เคยทำความเดือดร้อนให้กับใคร เมื่อพูดถึงยาเสพติดคนเหล่านี้จะให้ความหมายเฉพาะเจาะจงว่าหมายถึงยาบ้า จึงต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่าบนเกาะนี้ไม่มีปัญหายาเสพติดรุนแรง แม้แต่บุคคลในเครื่องแบบของรัฐก็พูดเช่นนั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรุณยังเล่าให้ผมฟังว่า “ตำรวจบนฝั่งกับตำรวจบนเกาะก็พวกเดียวกัน มาทำธุรกิจบาร์เบียร์กับหญิงบาร์ด้วยกัน การจัดหาผู้หญิงขึ้นมาบนเกาะมีมานาน ตำรวจคนหนึ่งกับเมียเป็นหัวเรือใหญ่ และดูเหมือนจะเชื่อมโยงกันไปถึงแหล่งบริการใน กรุงเทพฯ และพัทยาด้วย มีการแลกเปลี่ยนโยกย้ายผู้หญิงจากที่นั่นมาทำงานที่นี่...”

ข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นเพียงคำบอกเล่าที่หาหลักฐานยืนยันไม่ได้ แต่ที่ไหนมีไฟก็ย่อมมีควัน ดังนั้นเมื่อเห็นควันก็ย่อมจะคาดเดาได้ว่าโอกาสที่บริเวณนั้นจะมีไฟเกิดขึ้นก็ย่อมเป็นไปได้สูง แต่จะเป็นไฟที่เกิดขึ้นจากอะไรและในลักษณะใดก็จะต้องตรวจสอบกันต่อไป ซึ่งคงต้องเป็นการเดินทางมาหาข้อมูลในครั้งต่อไป เพราะวันพรุ่งนี้คือวันที่ผมจะเดินทางต้องกลับสู่อ้อมกอดของกอทอมอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกสนามของ Mike Tranmer

5th July 2002

After a long journey back from Bangkok I decided to take it easy and relax with a drink. I sat for perhaps one hour chatting with my friends when a stranger came over and began talking to me.

After he had told me he was a local of Koh Chuay-duay I asked him what business he had on the island. He replied *"business was no good now"* and that he had to stop working. I presumed he meant because of the tourist low season. When I mentioned this, he became quiet and said *"no-no, not that kind of business, I sell guns"*. He was quite happy to tell me about it with hardly any prompting on my part.

As it turned out he has relations in the neighbouring Country who have strong ties with the army over there. Guns are taken from army stock and packed into a boat; this boat is then met half way between the Country and Koh Chuay-duay by a Thai fishing boat. The guns are then taken on board always under the cover of night. He explained the over land route was too dangerous because of the many police checkpoints, but the sea route was relatively easy. I asked him *"who buys the guns?"* *"Small mafia and people like that"* he replied.

"Don't you ever have trouble with police or custom boats out at sea?" I asked. To this he laughed out loud and replied, *"They're too lazy, to be busy drinking whiskey and f***ing around"*. It turns out they don't have a regular patrol but only sweep the area randomly and as the man (I name him Bob) said not too often.¹

His business was low because in his words the *"police were taking too much money"* from him. I am unsure to what he meant by this. Was he caught and paying of some fine? Getting caught gun running would have much higher penalties than a mere fine. So, was he paying the police *"commission"* (bribing them) to keep of his back. I wanted to clear this up but he was called away by his friends. Whatever, it seemed he was keeping a low profile, *"normally I wear gold too much, now I dress like a poor man"* to avoid suspicion.

As the professor (from Chulalongkorn University) said drugs are just one part of the bigger picture. What else besides guns and ganja are in these shipments? *"Bob"* is in his early 30s and speaks English reasonably well and clear. I could see *"business"* was slow because he was drinking *nam-khow* at the bar.

6th July 2002

Very few tourists were out tonight, my friend and I finished up in the small disco, *"7-up"*. At 2 o'clock exactly the police arrived and closed the bar, very stern very authoritative. The lady on the cash till explained to me that the law now is that all bars close at two in the morning. *"I know this"* I replied *"but I have been in this bar several times drinking past the closing time."*

I can't believe it! At this point in writing up my journal *"Bob"*, the gun-runner, has turned up at my bungalow. I quickly hide my notes. *"Hello would you like a smoke?"* he asks. Playing naïve I reply, *"I have some cigarettes thank you, would you like one?"* *"No"* he smiles, *"ganja"*. I reply *"I would love to but my friend in the bungalow would be angry."* He leaves quickly but I'm sure I will meet him again, he lives not far away.

"That was when we paid the police to stay open, 2000 baht per month. It's not worth now –low season. So the policemen arrive every night to close the bar."

I asked my friend, *"Do the drug dealers pay the police to continue business?"* In this small community everyone knows each other and so the dealers are surely known to the police. *"No they [the police] earn their money with them [dealers] in a different way. If they catch a tourist smoking ganja they fine him (Take a bribe)".* Anything up to 30,000 baht but the dealer is left alone. Apparently they go through the motions of interrogating the tourist, asking who they bought it off and where, etc. But if the dealer is known to them, he is a good source of income and left to ply his trade.

7th July 2002

I met two Dutch men in their late 20's, both heavy ganja smokers on holiday in Thailand for the first time. They told me they were attracted to Thailand by the beaches, the girls and the ganja. They are fun loving guys. This makes them sound like low life but in fact they are well-educated pleasant people and enjoyable company to be with.

They have an interesting outlook on using drugs in Thailand that differs from most other tourists I have spoken to. Whereas most perceive the beach a safe and relaxed place to smoke without much worry about the authorities, these two find it the opposite. They are extremely careful where they smoke and very fearful of the police, verging on paranoia. This way of thinking in my opinion must stem from the relaxed laws on drugs in Holland. In comparison Thailand is a highly dangerous place for the user. Other westerners are used to smoking behind closed doors and avoiding police suspicion and so the island seems more relaxed to them. They inform me they paid around 400 baht for a small bag of ganja.

The Dutch men asked me about Chiangmai, *"where is the best place to buy opium?"*

"Have you tried it before?" I asked.

"No, but while we're in Thailand we want to try. All part of the Thai experiences."

Got chatting to a local Koh Chuay-duay man who manages a restaurant at the other end of the beach (Best). He was born on the island but lived and worked in Australia for 6 years. A very pleasant man whom, I noticed while eating at his place, always has time to smile and chat with his customers. I eventually brought the conversation around to the drugs problem on Koh Chuay-duay. He informed me that around 40 years ago the local people had a large opium crop up in the hills and that for many users. Opium use was a daily thing. Now that is over but for some heroin has taken its place. How big a problem is, he didn't specify and at this point I didn't want to push the matter. Many ears around the bar! He did however tell me that the police have a substantial hand in dealing ganja. He pressed the point that not all by far, but it only took one or two corrupt policemen to unbalance the system.

Late in the evening and the Chao Koh bar is closing. In comparison to the two Dutch guys an English girl is openly asking the company (mixed Europeans) she met that evening, back to her hut for a smoke. It's late I make my excuses and go home.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8th July 2002

I awoke early and went for a stroll on the beach, met the two Dutch guys from the night before. In their need for caution they had hidden their ganja in a palm tree only to awake the next day and forget which tree it was.

Spent the evening on the beach at Chao Koh bar, soon had a small party of people all of which knew each other from previous trips to the island. The group comprised of a middle aged Canadian (Bill), a Swede (Peter) of roughly the same age, both well-traveled intelligent people. There was also a Thai lady of about 35, Nit, whom I had become acquainted with before. It was obvious from Nit's eyes that she had recently been smoking ganja. Accompanying Nit was her English boyfriend, Dan. This couple lived on the island and previously ran boat trips. Dan, also a heavy smoker told me he was recovering from pneumonia and so had to quit the ganja for a while.

The conversation soon got around to the subject of ganja without any prompting from me. It seems like the topic is an every day part of conversation on the island, on par with the weather or food. Tonight the stories concentrated with close shaves with the law.

Dan told of the time recently when the police stopped him and made him turn out his pockets and although they found an amount of ganja on him. They let him go.

This prompted Peter into telling the story of his friend who was caught making a joint. The police handcuffed him to his bungalow and made him continue rolling joints until he had run out of ganja. They then sat with him and smoked everything for around three hours, unlocked his handcuffs and left. What makes the police fine one person and not another is anyone's guess.

Joining in the conversation I related the story of the time I was living in Chiangmai and the police suspecting me of having heroin searched my room twice in three nights. Of course they never found anything, but what made it so scary was the fact that it was known among the long term westerners that certain police were planting drugs on innocent foreigners in order to claim heavy "fines".

I asked one young guy who he bought his ganja from. "A girl in the bar" he replied pointing towards the quiet end of the beach. (Rocky)

9th July 2002:

It seems only young couples are out tonight, they're only interested in each other and are impossible to make contact with. A girl among a small party of Thais recognizes me and beckons me over to join them. Good fun but not much information forthcoming. One Isan girl around 35 admits she likes to smoke ganja but doesn't want to talk about it in this company.

A passer-by joins us, he is obviously known to the party, everyone speaks to him as though they've known him for some time. He is about 28 years old; he introduces himself as an Israeli. After we've chatted for some time I tell him light heartedly that he's unusual for an Israeli guy as they usually travel in packs. He laughs and admits he likes his individuality. I notice he's the only one not drinking alcohol, he tells me he likes to smoke and for him beer and ganja don't mix well. Casually as though I'm an interested buyer I ask where he gets it and how much it's costing him. He replies, *"I'm known to Ad in such and such a bar, she gets it for me but I have to let her know a few days in advance because I buy large quantities, 100gm a time for 3500 baht."*

"Aren't you afraid of being caught with such a large amount?" I ask.

"I keep it well hidden away from my hut and take a little at a time. I buy such large amounts because I got sick of paying 500 baht every few days for such a small amount. If you're interested I will ask Ad for you but she may charge you a little more because she doesn't know you."

"I understand" I reply "but at the moment I'm waiting for money to arrive from England and can't afford it."

He had a very relaxed attitude to the matter. I couldn't help thinking too relaxed to be caught with such a large amount would cost him.

Every tourist I have spoken to so far has shown no interest in other drugs but ganja. Apart from two people I spoke to prior to beginning the study. There was however a lot more tourists on the island then.

One of the guys was English about 28 years old and was completely stoned by 1 o'clock in the afternoon. I remember asking him what he was taking (I had no reason for caution then). He replied, "Yaa Baa, it's f***ing great". I wasn't interested in details then so had no idea whether bought it on the island or brought it with him from the mainland. Everyone in the bar knew exactly what was happening with him but no one said a word. He was extremely drunk on the stuff, loud and annoying but everyone carried on as normal.

The other guy was a 40-year-old Swede and had lived on the island some time, renting a large house on the cliff. I have since been looking for this man as I feel he has a good story to tell but as yet have not met him again.

I remember him mentioning one afternoon that he could buy opium on the island very easily although it was a little expensive (his profit added of course). He was smoking a large joint. "Tomorrow, I have to go to the mainland city centre. I have some big business to take care of." He proclaimed to the group around, it wasn't so much what he said as what he did. As he spoke he lifted the joint near his face and stared at it. Thus letting everyone know he had been buying a large amount of ganja in the mainland city centre and if anyone wanted to buy some he had it for sale.

Supply route.

My friend and confidant told me of the supply route today. It fitted in exactly with what Bob the gun-runner had told me about his business.

A boat from the neighbouring Country is met somewhere between the two countries by a Thai fishing boat. The ganja is packed in 1kg plastic packs and is sold at this point for 3 to 4 thousand baht per kg pack. The load is sold on to people on the island in 1, 2 or 3 kg deals. The "fishermen" hide the packs in prearranged places in the jungle to be picked up by the buyer. At this stage the price goes up to 6-8 thousand baht per kg. These men then generally sell on again to the small dealers that serve the beaches. The packs here are split into about 5gm deals (unsure about the weight at this stage) and sold for 3 to 5 hundred baht to Thai and western tourists and from my observations many of the staff that works the tourist trade.

I asked my friend how he was so sure of his facts, he replied that he collected it from the jungle 2 or 3 times for a friend (his boss).

Beach Boys.

One group of people I have been trying to make contact with, unsuccessfully are the Thai "beach boys". They are a close-knit group and all dress and act alike, in the style of Bob Marley, hippy like clothes and dreadlocks. They have no visible income other than fire juggling in front of the bars every evening for a few baht from the till. Their real livelihood comes from their ability to impress the western girls. They seem to have a different pretty young backpacker on their arm every other night, whom invariably pays for their meals and drinks until its time for them to return home. Deeply into the "Rasta" lifestyle at least on the surface, I've observed them smoking together in small groups, the western girlfriends unused to the same amount very stoned and red eyed compared to these men who seem to be every day users.

Being a male tourist they are not too interested in talking to me other than "*hello how are you man*".

10th July 2002

A strong smell of ganja was wafting over the bar towards me and I looked to see where it's coming from. A guy nearby was completely in a world of his own swaying to the loud music. In his hand was a cigarette; it's burning very strangely. It was obvious what he had done; the contents had been emptied and replaced with ganja, the filter removed and a roach (cardboard roll) stuffed in its place. This disguise hardly worked so far; the smell was too strong to miss.

While on the subject of making joints, I've noticed that king size paper is freely available in the shops here. These extra large cigarette papers are only used for one thing, making joints. They sell for an expensive 50-baht. The fact that shops are well stocked with these is an indication of the extent of ganja use on the island. The shopkeepers can charge what they like for them because they know that people will buy them anyway.

My friend gave me some idea as to how relaxed people are about ganja use. He said during the high season there is a ganja party held every Sunday evening on the Bantha beach. This is known to just about everyone locals and long term tourists alike.

The question arises again that if all know of this party then surely the police do too. Do they just turn a blind eye or are they paid to do so? Or is Bantha beach just too far for them to bother?

Among the Thai's working in the bars and restaurants it seems just about everyone, user or not, can supply you with ganja, if they don't have any they know someone who does. The amount of money to be made even at this level is comparatively high and must be irresistible to those on bar staff wages.

My Israeli friend arrived at the bar and immediately told me that he has spoken to his dealer and the price for 100 gm was 4000 baht. This, my confidant told me, was at least twice the amount the dealer paid for it, 2000 baht profit for one quick transaction. He suggested half jokingly that I should sell it to the other tourists while I talk to them. This I agree would be so easy, but I'd rather not. If not for any other reason, I would soon be known to all dealers and competition may not be appreciated.

The Bucket.

An important part of the holiday experience is to drink copious amounts of alcohol, usually taken here in the form of "the bucket". This social cocktail comprises of one full ice bucket, one Sangsom, one coke and one red-bull. This is drunk at some speed by groups using several straws. This alcohol and caffeine mixture combined with a few joints can turn intelligent amiable people into extremely annoying drunken louts,

especially among the younger tourists. The staff then have to clear up any problems that arise and generally take care of these people as though they were babies. For example this evening two people after becoming intoxicated found their wallets and motorbike keys missing from their pockets. One American and one English both in their early twenties. They had both been dancing with the same Thai girl a short time earlier and jumped to the conclusion that she had pick-pocketed them. The girl is an acquaintance of mine and as she speaks no English asked me to help her. The staff also knew her well and backed her up saying it was *"impossible"* that she would do such a thing. The boys were so drunk. They could hardly talk, but were getting more and more angry. I then noticed that they were both soaking wet through. They had just been swimming in a rough sea, it was obvious the waves had emptied the baggy pockets on their shorts. Eventually they realized their mistake. The staff at the late night bars have to put up with abuse like this and worse on a regular basis. There is no wonder Westerners get such a bad name among the locals.

11th July 2002

Talking to Canadian Bill tonight, he told me he was leaving the island for Bangkok tomorrow and so had a busy day. Not wanting to take his supply of ganja to the mainland he had spent the day visiting friends' huts on the beach asking them to help him use up his stash.

"The trouble is," he said, "now it's all gone and I could just do with a couple of drags". With that, Dan, sitting on the other side of him produced from his pocket a small bag of ganja and said "A going away present".

Unlike the younger tourists experimenting in living the "beach life", these older more traveled men can remain relatively level headed. They know their limit and respect the strength of the alcohol and ganja, plus the company at the bar, customers and staff alike.

12th July 2002

While sat at the bar I overheard a conversation between two men, one English and the other I believe was Dutch. Both were in their early thirties.

They were comparing the ganja here with the stuff they used back home. Both agreed they liked the ganja here better although the Dutchman said that some of the strains grown under lamps in Europe were a lot stronger. The conversation turned to other drugs they had used.

"Back home I take ecstasy almost every weekend" spoke the Englishman, *"but hash is a daily thing."*

"Coke is my party drug" the Dutchman said, *"I love it"*.

"Have you ever had heroin?"

The Englishman replied, *"Yes, but not much and then I rarely smoked it. I've seen too many people get f***ed up on it. You can't trust a junkie!"*

"I've not met too many heroin users on my trips to Thailand, I think perhaps it's because they don't have the money to travel, the habit eats it all" said the Dutch.

"Yes" the English replied, *"or maybe it's because they don't have the will, all they can think about is the next fix."*

Their conversation changes direction.

It's dark now and everyone is beginning to party. My Israeli friend points to the sea, "*look at that stupid bastard*" he says. I look towards where he is pointing. There's an over weight middle aged man dancing in the rough sea, he wades out to waste height waving his arms to the music. "*I saw him and his friends smoking a bong not long back, he's stoned out of his head.*" My friend remarks, "*Doesn't he realize how dangerous the sea is at this time of year, even if you're sober?*" I agree.

In the past two weeks there were several drowning around the island. An English girl joins in, "*That's nothing, I once saw on Koh Pangan a young man actually passed out in the water, it's lucky his friends were with him.*"

"*Have you been there often?*" I ask. "*A couple of times, it's a lot wilder than this island, everyone is E's up.*" "*Do you take E's?*" I ask her. "*Occasionally but it's just Ganja on this island.*" She can't be more than 18 years old yet she speaks on the subject like an old-hand, obviously trying to impress the older tourists.

"*This is paradise!*" an Englishman (about 30) proclaims as he reaches the bar. "*I've stayed in Bangkok and arrived here today.*" "*Your first time in Thailand?*", I ask. "*Yes. I can't believe I've got a whole two months in this paradise.*" he shouts again. "***The girls are great but the ganja is fantastic.***" He takes his drinks and leaves the bar.

I meet up with the girls from Khonkaen, they're older than most that work in the bars 40 plus years. They tell me they don't like ganja but they would be happy to buy some for me if I want. I don't get a chance to talk long with them but when I see them again I will ask about other substances available on Koh Chuay-duay.

There has been little evidence so far about other drugs on the island. Amongst the tourists ganja is mentioned by the majority.

I know of one heavy heroin user but can't get close to him he doesn't seem to speak to anyone; he's stoned most the time. When I mentioned this guy's mannerisms and look to my friend he merely pointed to the vein in his arm and said; "*Too much heroin, everybody knows him.*"

13th July 2002

There's a police presence in the bars today apparently there was an attempted rape on the beach last night. A young American girl was attacked by one of the builders. There is a great deal of building work in progress. The policeman stands behind me at the bar and I think I'm not going to hear any relevant stories tonight. Nit turns up and we begin chatting about a mutual friend (her ex-boyfriend) who lives up in Chiangmai. He had recently done six months in prison for possession of a couple of grams of heroin. After prison he was deported back to England but is back in Chiangmai now. Nit explains that it was because of the heroin that she left him; she was worried that she herself would be tempted to try it and become addicted. "I like to smoke ganja so much but I never want to go near heroin." She states in hearing distance of the policeman. I gesture towards him so as to warn her of his presence, she smiles and says, "Don't worry all the police know me hear and know I smoke a lot." I continue the conversation but in a neutral manner so as not to attract unwanted attention. I ask Nit if there is a big problem with heroin on the island. "Not very much, all the heroin users stay at the quiet end of the beach past Rocky, but there's not many there now." She wonders off to join her boyfriend.

I start up a conversation with three girls in their 20's all from America, traveling together. They had toured around from Bangkok to Ayudhaya, Sukhothai, Chiangmai and Chiangrai taking about six weeks to arrive in Koh Chuay-duay. Of the three, two of them smoke ganja. I ask the non-smoker what she thinks of her friends taking drugs. She replies, "I don't care in the least it's only ganja, it's harmless but I don't take it because it makes me paranoid."

"Do you smoke back home?" I ask.

"Occasionally, but not too often. But I want to try some in Thailand. I heard that Thai grass was so good."

I explain to them that what they've been smoking was actually grown in Thai neighbouring country. "Really!" they exclaimed quite shocked. I remember my surprise at this when I first visited the island around ten years ago. It's unfortunate but one of the preconceived ideas that Westerners have of Thailand is that it's the home of drugs and prostitution. Those tourists that on visiting the country seek out only the places that can produce these things back up this perception. On returning to their home country all they have to relate to their friends are their experiences with drugs and or prostitution.

I ask the girls if they've tried anything else while in Thailand such as the opium in Chiangmai. "No we've been too afraid elsewhere, we thought we'd wait until we reached the safety of the beach."

In the time I've spent on Koh Chuay-duay it has been quite a regular occurrence for tourists to approach me and ask "Do you know where I can buy some ganja?" it's as though they feel secure on the island, enough to approach a total stranger, miles from the mainland with little police presence. It's "safe" for them to smoke. An accepted part of their holiday experience, it's something that comes with lying in a hammock on a tropical beach with a cool drink.

These are usually the first time visitors to Thailand. Young backpackers with guide book in one hand and water bottle in the other.

14th July 2002

A sad day on the beach today! A young local man was drowned attempting to save a dead girl from the sea. He worked in Hansa bar and was a very outgoing person and was known to everyone on the beach tourists and locals alike.

I visit the bars in the evening and everyone is still talking about one thing, the death of their friend. It doesn't feel right to veer the conversation towards the subject studied.

15th July 2002

I talked to a German man (traveling alone) on the beach today, he'd just arrived from Pai. He told me he'd scored (bought ganja) within half an hour of arriving on the island and that's why he; "loved it already."

He asked me if I'd join him for a joint. Not just yet I thanked him, "Do you know if I can buy any opium on the island", he asked. "I really don't know", I replied. He told me that while on a trek he had tried opium for the first time and had liked it. For this reason he had stayed in Pai a lot longer than he had planned. After two weeks of smoking he decided he'd better stop and make a move elsewhere, before he became totally addicted. "But now I've got here I could just smoke some. Never mind this grass is good also."

"Do you smoke much grass in Germany?" I asked.

"Yes, a lot. I grow my own and it's not bad." He told me he was 31 and had been smoking ganja since he was about 15, but had only been growing it for a couple of years.

"How does yours compare to this?" I asked.

"Mine is good, but..." like a connoisseur he took a deep smoke of his joint and exhaled, "this is Better."

I met an English girl and an Australian girl who had been living together for six years. Ganja could be smelt coming from somewhere in the darkness of the trees. "Do you smoke?" I asked them. "No, but I've nothing against it," the English girl replied. "What is annoying though," the Australian joined in "is when people get so pissed or stoned and go swimming in the dark. Even after what happened yesterday on the beach." She referred to the death of the young man. Apparently these two had spent the whole day making warning signs and posting them on the beach. Some people were however still ignoring them swimming too far out. "They come to a place so beautiful as this with plenty of money to throw around, they can do what they like. They begin to think they're invincible." The Australian states. This is exactly my feeling when I hear of yet another Westerner coming off a motorbike. Back home they would never ride one but on holiday they are "untouchable".

When talking to an Englishman of about 35 years old, he told me he had spent some months in Chiangmai but fancied a change and so had come here. He told me of how he felt much more comfortable buying ganja on the island than back there. He had taken some time finding someone he could trust enough to buy from in Chiangmai. He related the story he'd heard of how the tuk-tuk drivers would sell you drugs and then informed the police for a reward, so gaining twice on the transaction. He'd never tried the opium up there, the Ganja being "enough for him."

16th July 2002

There is a small fair been held in the next village, so my friend and I have arranged to take a pick-up with Dan and Nit. Joining us are the Swedish man Peter, his daughter and a 24-year-old Englishman out in Thailand for the first time. As soon as the pick-up sets off Dan produces from his pocket a large joint of ganja. As he smokes he explains that it is much safer to smoke on the Bantha beach, there is no police. I ask him if he's recovered from the pneumonia. "I'm fine now," he says while taking another drag. Peter takes a smoke and immediately apologizes for losing the cardboard filter (Roach). I watch his daughter's reaction, she doesn't seem concerned. The joint is passed to the Englishman who refuses, saying, "No, thanks I don't smoke it." I also refuse when offered, as does my friend. Nit however takes several deep puffs and hands it back to Dan. Dan suddenly panics and throws the joint out of the pick-up. We slow down and stop at our destination. Where we park stand three policemen. "That was a close shave" Dan laughs. Nit, however, walks over to them and they smile and begin a friendly conversation. It's strange how Dan, the foreigner, is very wary of the police, yet his girlfriend, Nit, is quite open with them.

Later, I get a chance to talk with Peter's daughter. She is 15 and her mother is Thai. She is visiting Thailand for the first time since she was a baby. I ask her what she thinks about her father smoking. "He's a big boy now." She says matter of facts, "he can do what he likes, it doesn't bother me."

"It's nothing anyway," the English man chirps in. Ganja smoking seems accepted here by all the tourists whether they smoke themselves or not. It's non-smokers that are often looked upon as strange!

Later, our party takes a beach mat in front of Chao Koh bar. There are many of these places with small groups sitting at each. Sitting like this I've often heard bits of conversation and words relating to drugs.

"Do you fancy a smoke?"

"Got any ganja?"

"How much did you pay?", for examples.

However, set up as they are, these small groups are impossible to approach. Even if the group had only known each other five minutes prior to sitting down social barriers stop any strangers from joining the group. This is unlike sitting at the bar, where everyone speaks to everyone, stranger or not.

17th July 2002

I join Peter on the beach for breakfast he and the restaurant owner, an English man, are already talking on the topic of drugs as I sit. They are talking about junkies (heroin addicts). Peter tells us that he has been coming here for six years now and that the quiet part of the beach near Rocky used to be full of junkies. "It was a dangerous place to go at night, you couldn't trust a junkie." He said. "In the day you had to watch where you stood in case you trod on a used needle." he added. The restaurant owner spoke up, "Heroin changes people into animals! They would rob off their own mothers." I understand this after having seen a friend goes down this path, no one can trust him. He is left alone in their houses now, not even his family.

Peter continued, "It's cleared up down there now, I've been sat there a couple of hours this morning actually. The owner seems quite a nice guy; he was showing me one of his Buddha amulets I think he was trying to give it to me but I was too stoned to tell." This brings laughs of understanding from the table, everyone knowing the confused state he described.

"Have you ever been to Koh Pangan?" A young English girl asks me later that day. "I hear the full moon parties there are brilliant. I was in Ibiza last year, the feeling was amazing. There's nothing better than popping a few E's and dancing the night away on the beach." I ask her if she's traveling alone and she replies "no", she is with two friends, "all party girls, they've popped back to the bungalow for a joint." I ask her if she's worried about taking too many E's and she replies, "I'm used to it, I live in London and party all the time."

18th July 2002

I awake early after having an early night and go for a walk down the beach. My Israeli friend shouts and beckons me over to his hut. "Where are you going brother?", he asks. "Just going for a bit of exercise" I reply. "Fancy a smoke before exercising?" he asks. "No, thanks", I reply, "I'll never get anything done."

This sharing of ganja happens all the time especially amongst the long time stayers. It seems that smoking ganja is a big part of the social bonding amongst those living on the beach. It takes a few days to settle in and get their faces known, but this sharing is, for a large part, what makes the process happen so quickly. "A common ground amongst strangers" For some, me included, sharing a beer breaks down the barriers between strangers, sharing a joint does it for others.

Strolling the beach this evening, it's very quiet. There are people out but most seem to be in the beach mat groups, I described earlier. I walk slowly past but don't recognize a face among them. Without already knowing someone in these groups it's virtually impossible to join them. I sit at the bar, the only other customer is a young Thai man, we begin to chat. We exchange the usual pleasantries, he tells me he is 25 years old and works on Koh Chuay-duay.

"What do you do" I ask.

"I'm a policeman" he replies. He also tells me that the resort where I stay, Lion hut, is owned by a policeman.

I ask him, "What sort of problems do the police face on the island?"

"Mainly, they are robberies of bags, wallets, cameras, and that sort of things. It's boring being a policeman here, I want to go to Bangkok where there is good work to do." he tells me.

"No bank robberies or mass murders to solve", I joke.

He laughs, "nothing."

"Don't you ever have any problems with drugs?" I ask.

"Not really." he says.

I don't feel that he is trying to hide anything he seems to open and natural. It's just that in his eyes perhaps, the drug taking really isn't a problem. I've seen his face in the bars quite often where conversations on drugs can be heard and the smell of ganja is often in the air. What his colleague's opinions are on the subject, however, I don't know.

20th July 2002

Saturday night I and Pinit joined a large group and returned to the fair. While waiting for the taxi I asked Dan if Peter was joining us that evening. "He better be," he said "It's his turn to supply the ganja." As before, after one hour at the fair Dan, Nit and Peter disappeared for a smoke returning ten minutes later with bleary eyed. Later I overheard a conversation between Dan and Nit. Dan was explaining something to Nit in detail. "What did you say?" said Nit. Dan laughed and turned to Peter, "That's what I love about Ketamine," he said "you get so confused your conversations go round and round."

I've heard of Ketamine before but am unsure of what it actually is. I must find out more about it!

21st July 2002

In the morning, we took breakfast at Palm Beach restaurant on the beach. Noy began to speak with me; I'd befriended her several nights before. She speaks perfect English and works in the restaurant. She asked me if I'm going to the full moon party in a few days. "Of course", I reply, "Are you?" "Yes, but I'd rather be going to the party on Koh Pangnan. It's much busier and more fun." With this Pinit asked her a question, for a few moments she became quiet, glanced at Pinit and continued talking to me totally ignoring him.

The contrast is quite startling, how locals are relaxed and open talking about certain subjects such as drugs to tourists, yet clam up totally with other Thai's. Tourists also talk freely amongst each other, only trusting Thai's that they know with certain information.

During the day I heard Rocky mentioned again as been a place to buy any drug in large amounts. The day ended with the usual invitation to join some friends for a smoke.

22nd July 2002

My friend and I were taking a meal at Tommy restaurant when Dan walked over smiling "Hello!" he says "I've just got to do some shopping and I'll be back." With that he entered 7-up disco next door. A couple of minutes later he returned and sat with us for a while. "I do get a f***ing idiot tourist," he stated "I was playing pool in the Palm Beach and a drunken Englishman came over and asked to buy my joint." Apparently this tourist had seen Dan making it earlier on the beach. "No," Dan had said "it's my last one and me and my girlfriend are going to smoke it later." "I'll give you 500 baht for it." the tourist had replied.

Some people are so eager and impatient to smoke ganja when they first arrive. It seems they don't care how much they pay for it. Dan, realizing he could make a little money from this deal, had replied to the tourist "Give me 1000 baht and I'll go to buy you a bag." The deal had done. Dan had met someone in 7-up to buy some ganja. This must be a regular customer or someone who works there, as Dan knew where he would be. "That was a quick 500 baht I earned there." He laughed and returned to the Palm Beach.

23rd July 2002

I sat on the beach and talked to Peter and two German girls. They obviously had arrived recently because of the questions they were asking.

"Where can I get the best Thai food?"

"Where are the best deals in accommodation?" for example. Then, "do you know a safe place to buy ganja?" my friend told the girls that he could "fix them up with something". They asked, "Is there a big police presence on the beach?" My friend explained to them that it is usually quiet on the beach but just before payday the police are usually in need of some extra money and so are out in stronger numbers. "Collecting fines from unwary tourists." He repeated what I've heard before that the dealers are generally left alone because it's good for "police business."

I have observed this process regularly in Chiangmai, not involving drugs, but motorbike offences. Towards the end of the month when money is running out, they set up roadblocks to collect fines for motorbike offences that go ignored for the rest of the month.

The discussion moved on to the approaching full moon party. "Can you buy E's on the island?" one of them asked. "I really don't know," my friend replied, "I only ever smoke ganja these days, but I'm sure there will be some around somewhere."

The full moon party seems synonymous with Ecstasy. That is you can't seem to have a conversation about the party without the subject of E's cropping up.

24th July 2002 (The full moon party)

Everyone is talking about the party tonight, it seems that the place to be arranged will be Hansa bar. We take our evening meal at Tommy restaurant. One of the staff there that I have befriended comes and sits with us a while. In his hand he's fiddling with what looks like a brown medicine bottle. I ask him what it is; he smiles and passes me the bottle. The label clearly reads Ketamine, "It makes you stoned" he tells me in broken English. "What do you do with it?" I asked. "Burn it and smoke it" he replied as he's called away. I ask my confidant to ask him more questions. He later tells me that it is bought only from a pharmacy in Silom rd. in Bangkok. I need more information on this.

Later we go to the party at Hansa bar, people there are already drunk and enjoying themselves when we arrive. The music is so loud that it is hard to make conversation; only brief loud comments can be made out above the music.

I meet Noy from the Palm Beach, "Is the Pangnan party better than this" I manage to ask her. "Yes" she replies "there are thousands more people and they're all partying like crazy. There are a lot more drugs there you see."

'Do you ever take ecstasy?' I ask.

"No" she replies coyly. There is little evidence of E's here. Tonight people seem to be concentrating on the "bucket". I think perhaps it's different in high season.

25th July 2002

Saw a Dutch guy on the beach whom I had met briefly the night before. "Did you enjoy the party last night" I asked. "Oh yes" he replied, "I had a couple of E's." "Did you buy them here or on the mainland," I asked. "I bought 5 in Bangkok, they're cheaper there." He told me he paid 600 baht per pill in Bangkok. They are available here but the price goes up to 1000 baht each. "I always buy them in Bangkok before I hit the beach." He said. "They're not very good in Thailand." He stated, "I take a lot back in Holland they're a third of the price there and a lot stronger." He added.

26th July 2002

I get a chance to talk to Dan alone, he always talks openly about drugs and so I ask him about Ketamine. He tells me it's his "favourite drug."

The liquid is heated over a flame until all the moisture has evaporated off. The white crystals that are left are crushed and then "snorted", that is breathed up the nose.

"It's what got me traveling." Dan tells me. "The first time I took it I saw camels walking by, it made me believe in reincarnation." "How so?", I ask. "I felt it was a glimpse into a past life, as though I'd lived in Egypt before. So I had to go visit these places." He tells me this only half jokingly. "Can you buy it on the island?" I ask. "Yes, there's a guy who takes orders and goes down to Bangkok for it. It costs 1000 baht a bottle but it's worth it."

27th July 2002

Peter told me some interesting information on the background to the development of Koh Chuay-duay.

He had met a man from the Thai neighbouring country living on the island some years previous, who told him the story. Apparently boatloads of refugees (boatpeople) were robbed, raped and murdered by local fishermen. The bodies washed up on the shores of Koh Chuay-duay and so it got a name as an island of the dead. People dared not go there in fear of ghosts and death. So it is only recently that the island has begun to be developed as a resort.

28th July 2002

I left Koh Chuay-duay for Bangkok, and will be further back home in England a week later.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่งท้าย

บันทึกงานสนามที่นำเสนอมาทั้งหมดนี้ เป็นเพียงส่วนเดียวของการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในเกาะช่วยด้วย การทำงานของไมเคิลในฐานะผู้ช่วยนักวิจัยที่แสดงบทบาทเป็นนักท่องเที่ยวยุติธรรมนั้น แม้ว่าจะดำเนินการในช่วงเวลาสั้นๆ ไม่ถึง 2 เดือน แต่ก็เป็นการส่งบุคคลที่สามารถเข้าไปอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายการวิจัยได้อย่างกลมกลืน ข้อมูลที่ได้จึงสามารถสะท้อนข้อเท็จจริงออกมาได้ดี และหลากหลายมุมมองอย่างเป็นธรรมชาติ ไมเคิลสามารถทดแทนจุดอ่อนที่ผู้วิจัยไม่สามารถจะเข้าถึงกลุ่มบุคคลเป้าหมายเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง สำหรับตัวผู้วิจัยเองต้องเข้าไปศึกษาข้อมูลสนามในบทบาทของอาจารย์ที่ขอการท่องเที่ยว และมีความสนใจเรียนรู้ศึกษาสภาพความเป็นจริงของสังคมของเกาะนี้ในแง่มุมต่างๆ บ่อยครั้งที่ผู้เขียนต้องตอบคำถามจากคนในพื้นที่ศึกษาว่า “มาถามเรื่องพวกนี้ไปทำไม” คำตอบที่มักจะทำให้อธิบายคือ “ผมเป็นอาจารย์ต้องการจะเอาข้อเท็จจริงในสังคมไปสอนนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ความเป็นจริง อันอาจจะเป็นประโยชน์แก่พวกเขาในอนาคตเมื่อเรียนจบออกไปทำงานในหน้าที่ต่างๆ” ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจึงไม่ได้มองผมในฐานะเป็นนักท่องเที่ยวยุติธรรม แต่เป็นอาจารย์ที่ชื่นชอบการมาเที่ยวที่เกาะแห่งนี้แล้วถือโอกาสได้เรียนรู้สภาพปัญหาต่างๆ เป็นผลพลอยได้กลับไปสอนหนังสือเด็กในมหาวิทยาลัย ผมเองทราบดีว่าในการวิจัยครั้งนี้คงเป็นไปได้ยากที่ผมจะเก็บข้อมูลในฐานะนักท่องเที่ยวยุติธรรม ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการหนึ่ง บุคลิกลักษณะของผมก็ไม่เหมือนกับนักท่องเที่ยวยุติธรรมทั่วไป คนไทยน้อยคนที่จะออกท่องเที่ยวยุติธรรมในสถานที่แบบนี้คนเดียว แม้ผมจะป็นิ่งดีมีเงินเหมือนอย่างนักท่องเที่ยวยุติธรรมทั่วไป แต่รูปแบบและหัวข้อการพูดคุยไม่ใช่ลักษณะที่นักท่องเที่ยวยุติธรรมทั่วไปเขาคุยกัน อีกประการหนึ่งไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวยุติธรรมคนไทยที่ชื่นชอบสถานที่เที่ยวแห่งนี้ใดแห่งหนึ่ง แล้วเข้าไปเที่ยวที่นั่นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานนับเดือน นักท่องเที่ยวยุติธรรมคนไทยมักจะไปเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ และไม่มีใครที่เขยิบเดินพูดคุยสอบถามข้อมูลเรื่องต่างๆ จากคนท้องถิ่น ถ้ายังยืนยันว่าเป็นนักท่องเที่ยวยุติธรรมผู้ให้ข้อมูลคงจะไม่เชื่อถือ ถ้าผมเข้าไปทำงานอยู่บนเกาะไม่ว่าจะในกิจการใดหรือตำแหน่งหน้าที่ใด การเก็บข้อมูลก็จะดูเป็นธรรมชาติมากกว่าการจะเข้าไปในฐานะนักท่องเที่ยวยุติธรรม ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติดในพื้นที่ใดๆ ก็ตาม วิธีการที่เป็นธรรมชาติมากที่สุดควรจะฝึกฝนให้คนท้องถิ่นเป็นผู้ศึกษาวิจัยร่วมกัน เพราะคนท้องถิ่นจะสามารถเข้าใจในบริบทท้องถิ่นได้ดีกว่านักวิจัยจากภายนอก และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเป็นธรรมชาติ สำหรับการวิจัยโดยคนท้องถิ่นควรจะใช้วิธีการวิจัยอย่างไรนั้นก็แล้วแต่เงื่อนไขความพร้อมของผู้วิจัย และความเหมาะสมต่อประเด็นและเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่วิจัย อาจจะใช้วิธีการพื้นฐานในการวิจัยเชิงคุณภาพ (คือการสังเกตและการสัมภาษณ์เจาะลึก) หรือการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) ก็ได้ตามเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

ที่จริงแล้วเงื่อนไขและข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ผมเข้าใจตั้งแต่การเดินทางไปเตรียมงานภาคสนามแล้ว ผมรู้ดีว่าผมจะแสดงบทบาทอย่างนักท่องเที่ยวยุคใหม่ไม่ได้แบบเนียน ผมจึงให้โมคทำหน้าที่แทนผม โมคเป็นฝรั่งที่สามารถจะเข้าถึงนักท่องเที่ยวดังชาติด้วยกันได้ และพวกบริการทั้งหญิงและชายยินดีจะคุยกับนักท่องเที่ยวยุคใหม่มากกว่านักท่องเที่ยวยุคเก่า ฝรั่งคือเป้าหมายการให้บริการของพวกเขาไม่ใช่คนไทย โมคจึงมีโอกาสจะเจาะลึกข้อมูลต่างๆ ได้เป็นธรรมชาติกว่าผม ความเป็นนักท่องเที่ยวยุคใหม่ของโมคความเป็นฝรั่งของโมคช่วยให้ผมได้เข้าถึงข้อมูลต่างๆ ในเชิงลึกที่ยากจะเข้าถึงได้ ถ้าไม่ใช่คนในกลุ่มเดียวกันกับพวกเขา

งานเขียนชิ้นนี้ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้เกาะช่วยด้วยเสมือนเป็นห้องปฏิบัติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติด เป็นการนำเสนอกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามในช่วงเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเริ่มต้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งนักวิจัยต้องพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ให้ข้อมูล และต้องพยายามค้นหาว่าใครคือผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ควรเจาะลึกในประเด็นที่ศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในช่วงแรกเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยต้องใช้เทคนิคและกลยุทธ์ต่างๆ อย่างแยบยล มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ถ้าหากเริ่มต้นกระบวนการวิจัยได้ดีแล้ว การดำเนินการวิจัยในช่วงต่อๆ มาก็จะง่ายขึ้นอีกมาก ที่จริงแล้วหลังจากเดือนกรกฎาคม 2545 ผู้เขียนยังคงเข้าออกเกาะช่วยด้วยเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกอีกนานหลายเดือน มาสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในเดือนมีนาคม 2546 ข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยจริงจึงมีมากกว่าที่นำเสนอมานี้ และการเก็บข้อมูลในช่วงหลังได้ทำให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอภาพกระบวนการค้าและแพร่กระจายของยาเสพติดได้ชัดเจนมากขึ้น แต่ไม่ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์หรือข้อสรุปใดๆ ไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในงานวิจัย หรืองานศึกษาวิทยานิพนธ์ ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กระบวนการสังเกต หรือการสัมภาษณ์เจาะลึก และการจดบันทึกงานสนาม รวมทั้งกลวิธีการทำงานวิจัยที่จะต้องใช้ตัวผู้วิจัยนั่นเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำอย่างไรที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ทำอย่างไรที่จะสร้างความไว้วางใจและการยอมรับจากผู้ให้ข้อมูล จนกระทั่งยินดีเล่าเรื่องต่างๆ ที่เป็นข้อมูลสะท้อนชีวิตและประสบการณ์ของพวกเขาเองอย่างเปิดเผย การที่ผู้เขียนนำเสนอข้อมูลต่างๆ ในลักษณะเช่นนี้ ก็เพราะคิดว่า การนำเสนอประสบการณ์จริงจากการทำงาน น่าจะเป็นรูปธรรมที่สามารถเข้าใจได้ดีกว่าการเขียนหลักการหรือทฤษฎีการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย